

D SALOM gi

OCAK - ŞUBAT 2013
SAYI: 19 8TL.

Kaldırım taşları konuşur mu?

**60'lar...
70'ler...**

ve onların sinemaları

**AMERİKA'NIN
EN İYİ ŞEHİRİ
SAN DIEGO**

GALATA
binaları ve
öyküleri

**ESTİ
MAMO**
Etiyopyalı
manken

YEDİKLERİMİZ
ne kadar
güvenli?

**ŞAFAK
PAVEY**
Hayata sahip çıkmanın çarpıcı öyküsü...

iPhone 5, Turkcell teknolojisiyle 2 kat hızlı.

Apple iPhone 5

iPhone 5'i iki kat hızlı yapan Çift Taşıyıcı İnternet Teknolojisi Turkcell'de.
Sadece Turkcell'le tam 81 ilde!

Turkcell'in Çift Taşıyıcı İnternet Teknolojisi'ni desteklemeyen akıllı telefonlara göre iki kat hızlıdır.

turkcell.com.tr | Müşteri Hizmetleri: 532

Turkcell Çift Taşıyıcı İnternet Teknolojisi (Dual Carrier Technology), bu teknolojiyi destekleyen cihazlara aynı anda iki farklı taşıyıcı üzerinden veri transfer imkânı sağlar. Böylece bu teknolojiyi desteklemeyen cihazlara göre iki kat daha fazla hız sağlanabilmektedir. Turkcell 3G şebekesi % 99'un üzerinde bu teknolojiyi desteklemekte ve Turkcell, Türkiye'nin 81 ilinde bu hizmeti verebilmektedir. Ayrıntılı bilgi www.turkcell.com.tr'de.

8

içindekiler

MEKÂN

34-38 TARİH,
NOSTALJİ ANILAR

Yenilenen yüzüyle Galata'yı
anımlarımla birleştirdim

18

22-30

KİM, NEREDE?...
8-14 RACHEL WEISZ

EN İYİ AKTRİS ÖDÜLÜNE ADAY
Rachel Weisz "The Deep Blue Sea" fil-
mindeki rolü nedeniyle New York Film
Kritikleri Merkezi tarafından 'En İyi
Aktris Oscar'ına aday gösterildi.

'FILL THE VOID' FİLMİ
İLGİ ÇEKİYOR

İNCELEME

22-30 "KALDIRIM TAŞLARI"
KONUŞUR MU?

Hiç kaldırım taşları vicdanınıza
seslendi mi?

AKTÜEL

18-20

"BEN ESTİ MAMO!"

....Günün birinde, kamyonlarla topladılar bizi. Elimizde fazla bir şey yoktu. Sadece köyümüzün başkanı elinde dua rulolarını taşıyordu..

NİTELİK + KİTAPLIK

50-51 "SANAT ÜRETİMİ"
ÜZERİNE

40

68-74

SÖYLEŞİ

40-48
ŞAFAK PAVEY

İnancın, acıya direnmenin, çözüm yaratmanın, yani insan olmanın ve hayata sahip çıkmanın çarpıcı öyküsü.

52

YAŞAMDAN
BİZ NEREYE
TANRI ORAYA

Kelebekten öncesi tufandı, yazdan öncesi sevgi. Büyüsü olmayanlar yenilenecek temizlendi. Cennet dediğimiz evrenden böyle bir "an" da kovulmadık mı?

32

NOSTALJİ

62-66 BİR TEBESSÜMLE
HAĞIRLANAN YILLAR
BİZİM SİNEMALARIMIZ

GEZİ

52-60 AMERİKA'NIN EN
İYİ ŞEHİRİ SAN DIEGO

Yıl boyu süren güzel havası, uçsuz bucaksız plajları, büyük metropolle-
rin karmaşasından uzak olması, bu
güzel şehre aşık edecektir sizi.

SİNEMA

68-74 İSVEÇ SİNEMASI -2

İsveç sinemasının bu ayki bölümün-
de Ingmar Bergman döneminde
film çeken günümüzün genç
sinemaclarını ve filmlerini
tanıtıyoruz

SAĞLIK

76-77
TÜKETTİĞİMİZ GIDALAR
NE KADAR GÜVENLİ?

İnsanlar günümüzde çok sayıda
toksinle içiçe yaşamakta. Buz zehirli
maddeler yaşam alanlarımızı kuşa-
tıyor, yediğimiz gıdalar kirleniyor.

SANAT
AJANDASI
80-84

MODA
78

Yılın mankeni

Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın
A.Ş. adına sahibi

Av. Yakup Barokas

Genel Yayın Yönetmeni

İvo Molinas

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

İşık Sivil Karakoç

Editör ve Yan Yayınlar Koordinatörü

Nelly Barokas

Reklam Planlama Koordinatörü

İsak Behar

Sayfa Tasarımı

Semra Öner

Bella Parlakşimşek

Kapak Tasarımı

Bella Parlakşimşek

Yazı Kurulu

Nelly Barokas, Gila Erbeş,
Tuna Saylağ, Aylin Yengin

Panorama

Virna B. Gümüşgerdan,
Selin Kandiyoti, Sibel Konfino,
Vedat Levent, Tuna Saylağ,
Ester Yannier

Yönetim Yeri

Atiye Sok. Polar Apt. 12/6
Teşvikiye - İstanbul

T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44

F: (0212) 231 92 83

www.salom.com.tr

Basıldığı Yer

Dünya Yayıncılık A.Ş.
"Globus" Dünya Basınevi
100. Yıl Mh. 34440 Bağcılar - İST.

T: (0212) 440 24 24

Yayın Türü:

Yaygın - Süreli

ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR
ABONELERE ÜCRETSİZDİR

Editörden..

İyisi ile kötüsü ile koca bir yılı geride bıraktık. 2012 kimimiz için olumlu, bazılarımız için de üzümlere anımsayacağımız bir yıl oldu. 2013'ün ilk günlerini yaşadığımız bu günlerde geriye bakıp "2012 acaba ülkemiz, toplumumuz ve bölgemiz için nasıl bir yıl oldu?" sorusunun yanıtını bu dergimizin Şalom Panorama ekinde bulacaksınız.

Şalom Gazetesinde geçtiğimiz yıl boyunca yayınlanmış dış haberlerin, toplumsal olayların, spor, sanat, Yahudi dünyasına ilişkin yazı ve haberlerin küçük bir özeti Şalom Panorama'nın sayfalarında yer alıyor. Geçmiş her zaman ilgimizi çektiğine göre artık geçmiş sayılan 2012'nin özetinin de ilginizi çekeceğine eminim.

Şalom Dergi'de bu ay CHP İstanbul Milletvekili Şafak Pavey'i konuk etmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Parti Merkez Yönetim Kurulu'nda Doğa Hakları ve Sosyal Politikalarından sorumlu Genel Başkan Yardımcılığını yürüten Pavey söyleşisinde genç yaşta geçirdiği kazadan günümüzde üstlendiği görevlere dek kendini açık yüreklilik ve samimiyetle anlatıyor.

San Diego'ya seyahat etmek isteyenler için gezi yazımız gerçek bir rehber niteliğinde. İnce kumlu sahilleri, kayak merkezleri, eğlence parkları, ünlü hayvanat bahçesi ile her yaş kesimi için bir cazibe merkezi olan San Diego seyahatine hevesleneceksiniz bu yazıyı okuduktan sonra.

Etiyopya'nın kurak ve ilkel bir köyünden medeni bir ülkeye götürülen bir kız çocuğunun, Esti Mamo'nun dünyaca ünlü bir süper modele dönüşmesinin öyküsü de ilgi ile okuyacağınız yazılardan bir diğeri...

"Kaldırım Taşları konuşur mu?... " Bu yazıyı okurken lütfen fotoğraflara bakın, her birinin üzerinde yazan isimleri okuyun, o isimlerin bir zamanlar yaşamış olduklarını hayal edin. Kaldırım taşlarını dillendiren Alman sanatçı Gunter Demnig'i tanıyacak, Nasyonal Sosyalizm'in kurbanlarının anılarını nasıl yaşatmaya çalıştığını öğreneceğiz.

"Tarih, Nostalji, Anılar" başlıklı yazıda anıları ile Galata'yı gezerken, Nostalji sayfasındaki "Bizim sinemalarımız" yazısında gençlerin pek bilmediği olayları, mekânları ve yaşam tarzını bir tebessümle anımsayacağız.

Sevgili Şalom Dergi okurları, sayfa ortağım İrvin Mandel'in gülümseten ve düşündürücü çizimine rağmen 2013'ün tüm insanlık için barış ve huzur yılı olacağına inanmak istiyorum.

Nelly BAROKAS

ÇİZGİ DIŞI

İRVİN MANDEL

Puanları 5 kat daha değerli kullanmaya şapka çıkartıyorum.

adios Premium sahibiyseñiz birikmiş puanlarınızı 5 kata kadar daha değerli kullanarak uçak bileti, otel, tur paketleri, jet, yat ve araç kiralama harcamalarınızı ücretsiz olarak yapabilirsiniz. Puanlarınızın yetmediği durumlarda Avanspuan kullanabilirsiniz.

Çok özel seyahat ettiren kart

adios Premium

Rachel Weisz

'En İyi Aktris Ödülü'ne aday

Rachel Weisz 'The Deep Blue Sea' filmindeki rolü nedeniyle New York Film Kritikleri Merkezi tarafından 'En İyi Aktris' Oscar'ına aday gösterildi. Filmde Weisz, Hester Collyer rolü ile tutkuları peşinden giderek evliliğine ihanet eden kentsoylu bir kadını canlandırıyor. Daha önce 'En İyi Yardımcı Aktris' dalında Akademi Ödülü'ne sahip olan Rachel Weisz, bu filmde eşi rolündeki Simon Russell Beale ve sevgilisi rolünde Tom Hiddleston ile birlikte oynuyor.

LANZMANN'A ONURSAL ALTIN AYI ÖDÜLÜ

63. Berlin Uluslararası Film Festivali (Berlinale), Fransız belgesel sinemacı ve yapımcı Claude Lanzmann'a Onursal Altın Ayı ödülü vereceğini açıkladı. Claude Lanzmann'ın 'Shoah'

adlı belgeseli, yok edilmiş bir kültürün anısına sinematografik bir başyapıt olarak nitelendiriliyor. Holokost hakkındaki 9,5 saatlik 'Shoah' belgeseli 1986'da Berlinale Forum'da gösterilmiş ve çok sayıda ödül almıştı. Çekimleri 12 yıl süren 'Shoah' filminde Lanzmann hayatta kalanlar, Soykırım'a göz yumanlar ve suçlular ile söyleşiler yaptı. Berlin Film Festivali 7-17 Şubat tarihleri arasında gerçekleşecek.

MAYIM BIALIK BOŞANIYOR

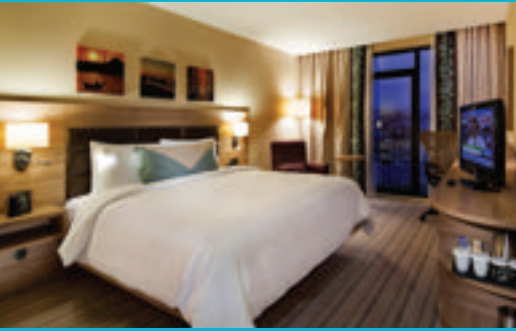

CBS'de 'Blossom' ve 'The Big Bang Theory' filmlerindeki rolü ile ünlünen Mayim Bialik dokuz yıllık eşi Michael Stone'dan boşana-çağını açıkladı.

36 yaşındaki Ortodoks Yahudisi Mayim Bialik eşi ile yollarının birleşemeyecek şekilde ayrıldığını söyledi. Boşanmanın özellikle

çocuklar için kötü ve acı veren bir olgu olduğunu söyleyen Emmy ödülü sahibi Bialik'in eşinden iki erkek çocuğu var. UCLA'dan mezun olan Mayim Bialik psikoloji alanında doktor unvanına sahip olup aynı zamanda yetişkinlerin ruhsal bozuklukları konusunda uzmandır.

Hilton Garden Inn İstanbul Golden Horn'u keşfedin!

Hilton Garden Inn, Türkiye'de açtığı ve gelecekte açacağı birçok oteliyle, seyahatlerinizin tüm dünyada olduğu gibi başarılı ve keyifli geçmesi için hizmetinizde.

- ÜCRETSİZ İNTERNET ERİŞİMİ
- ÜCRETSİZ 7/24 BUSINESS CENTER
- ÜCRETSİZ FITNESS CENTER
- RESTAURANT & BAR
- İSTEĞİNİZE GÖRE KAHVALTI
- GARDEN SLEEP SYSTEM™ AYARLANAN YATAK

OTELLER:

Konya • Kütahya • Şanlıurfa • İstanbul Golden Horn • Mardin

hilton.com.tr

Şimdi Türkçe on-line rezervasyon kolaylığı ile

Sütlüce Mah. İmrahor Cad. Dutluk Sok.
Tel: 0 212 314 50 00 Faks: 0 212 314 50 50

©2011 Hilton Worldwide

 **Hilton
Garden Inn™**

BİZİMLE BAŞARIRSINIZ.™

JERRY SEINFELD EVİNİ SATIYOR

Show dünyasının tanınmış komedyenlerinden Jerry Seinfeld'in Telluride'deki evi 18,25 milyon dolara satışa çıktı. 11 yatak odalı, 14 banyolu, dört arabalık garajı ile tümüyle mobleli ev, San Juan dağlarına bakan bir manzaraya sahip. 1991'de inşa edilmiş yapı son yıllarda onarım gördü.

JOSEPH EROL RUSSO'DAN 'KANLICA'

1964 yılında Kanada'ya göç eden İstanbul doğumlu yazar Joseph Erol Russo yaşamakta olduğu Montreal'de 'Kanlıca' adlı bir kitap yayınladı. Roman, ünlü bir orkestra şefi olmuş Fred Günsburg'un kırk yıl aradan sonra doğduğu ülkeye, çocukluğunun geçtiği ve anılarında yaşadığı Kanlıca'ya dönüşünü konu ediniyor.

Okur, Günsburg'un aile kökenlerinin arayışı içinde Selanik'e, bu liman kenti Yahudilerinin Naziler tarafından yok edilmesine sürüklenirken, kendini İsrail-Filistin anlaşmazlığının ortasında buluyor.

Sefarad bir baba ile Aşkenaz bir annenin çocuğu olan Joseph Erol Russo'nun Türk Yahudi toplumunun yaşamına ışık tutan romanı 'Kanlıca', bir tür otobiyografi olma özelliğini taşıyor. Joseph Erol Russo'ya www.erol-art.com sitesinden ve erol.r@videotron.ca adresinden ulaşmak mümkün.

Vito Schnabel

Demi Moore & Vito Schnabel birlikteliği

50 yaşındaki aktris Demi Moore, eşi Ashton Kutcher'den ayrılmasının ardından yönetmen Julian Schnabel'in 26 yaşındaki oğlu Vito Schnabel ile birlikte olduğu haberleri basına yansıdı. Oysa sanat taciri Vito Schnabel bu haberleri yalanlıyor, Moore ile birlikteliğini inkâr ediyor. Chanel'in düzenlediği ve Lenny Kravitz, George Clooney ve kız arkadaşı Stacy Keibler'in de konuklar arasında bulunduğu bir gecede birlikte görüntülenmelerine rağmen Vito, gazetecilerin "birlikte misiniz?" sorusuna "hayır" yanıtını verdi. İnkâr etmesine rağmen, Chanel'in etkinliğinde Vito Schnabel'in sık sık Demi Moore'u kucakladığı ve öptüğü görüldü.

Amerikan Hastanesi - MD Anderson Radyasyon Onkolojisi Merkezi

KANSER tedavisinde gerekli olan, özen ve teknolojiyle harmanlanmış ortak bilgi ve deneyimdir.

70 yılı aşan bilgi birikimiyle, yılda 860.000'den fazla hastayı hayata bağlayan ve 1000'den fazla yabancı hastaya hizmet veren MD Anderson Kanser Merkezi, bizimle birlikte bu hastalığın karşısında. Amerikan Hastanesi - MD Anderson Radyasyon Onkolojisi Merkezi'miz, Kanser Programı'mızın etkin bir üyesi olarak, Houston'daki ana merkez ile aynı standartta radyasyon onkolojisi yaklaşımıyla kanser tedavinizde yanınızda.

Gottex 'Mayo Kraliçesi'ni yitirdi

Plaj kıyafetleri ve mayo üreticisi Gottex şirketinin kurucusu Lea Gottlieb 94 yaşında yaşama veda etti. 1949 yılında Macaristan'dan İsrail'e göç eden Gottlieb, Gottex şirketini eşi Armin ile birlikte 1950 yılında kurdu. Bu marka mayo ve plaj giysileri sahillerde hızla eski moda mayoların yerini aldı. Gottex'in ünü İsrail'in sınırlarını aştı ve dünyanın birçok

ülkesinde Londra'da Harrods, New York'ta Bloomingdales gibi seçkin mağazalarda satışa çıktı. Genelde Tami Ben -Ami gibi süper modeller tarafından tanıtılan Gottex mayolarının reklamlarında Brooke Shields gibi Hollywood'un ünlü yıldızları kullanılmaktaydı.

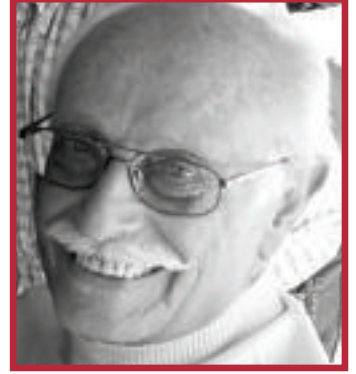

MARIO MODIANO

Çağdaş Yunanistan tarihinin en çalkantılı dönemlerini basına yansıtan Yunanlı Yahudi yazar Mario Modiano kasım ayı sonunda yaşama veda etti. Mario

Modiano 1926 yılında Selanik'te doğdu. Savaş öncesinde ailesi Atina'ya yerleşince, diğer Selanik Yahudileri gibi Naziler tarafından yok edimekten kurtulmuş oldu. Mario Modiano 38 yıl boyunca The Times'ın Yunanistan ve Türkiye'de temsilciliğini yaptı, aynı zamanda BBC için çalıştı. Onun çalışmaları Yunanistan'da 1967-1974 askeri dikta dönemini, Kıbrıs nedeniyle Türkiye ile gerilimli yılları da kapsar. İngiltere Kraliçesi II.Elizabeth tarafından madalya ile onurlandırılan Modiano, 1985'te Bulgar Zifkof rejiminden kaçıp Yunanistan'a sığınan 3 Bulgar Türk'ün iadesini engellemek için İngiltere Başbakanı Thatcher ile görüşerek çaba harcadı. Emekliye ayrılmasından sonra Modiano Ailesinin geçmişini araştıran Mario Modiano; "Hamehune Modillano - The Genealogical Story of the Modiano Family from 1570 to Our Days" adlı bir kitap yayınladı.

*Yunan
basınının
önemli
gazeteci
ve yazarı*

Caz'ın önemli kaybı

İkinci Dünya Savaşı sonrası caz müziğinin en önemli isimlerinden Amerikalı piyanist Dave Brubeck, 92. yaş gününden bir gün önce, kalp yetmezliğinden hayatını kaybetti. 'Take Five', 'Blue Rondo a la Turk' gibi dönemine ve müzik tarihine damgasını vurmuş bestelerin sahibi ve aksak ritmlerin kralı Brubeck, İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen caz müziğinin en önemli icracılarından biri olmuştu. 91 yıllık ömrüne sayısız albüm, beste ve ödül sığdıran California doğumlu Brubeck, 1996'da Grammy'de 'Yaşam Boyu Başarı Ödülü'ne layık görülmüştü. 1946-1949 yıllarında çeşitli orkestralar ve caz triolarında çalıştıktan sonra 1951'de dünyanın en tanınmış topluluklarından biri olan 'Dave Brubeck Kuartet'i kurmuş ve 'Time Out' albümü ile 1950'lerin sonunda büyük ilgi toplamıştı. Birçok kez Türkiye'de konserler veren Brubeck'in bu muhteşem albümünde, Türk sokak müzisyenlerinden esinlenerek bestelediği 'Blue Rondo a la Turk' isimli parçası da bulunmaktaydı.

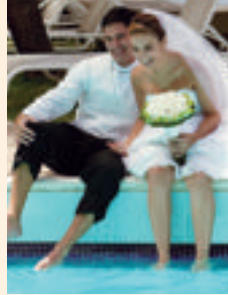
Asya'da Düğün Avrupa'da Balayı

Roma İstanbul

Joy
YOUR DREAM WEDDINGSM

*“Aşk Şehri Roma”da
2 romantik gece bizden size hediye*

“Sertifikalı Düğün Planlama Ekibi” miz, hayalinizdeki “DÜĞÜN”ü organize ediyor.
İster havuzbaşında, ister balo salonunda!

Detaylı bilgi ve rezervasyon:
0216 570 00 28

Marriott
ISTANBUL ASIA

Kayıdağı Caddesi No:1/1 Ataşehir, 34750 İstanbul / Türkiye
Tel: 0216 570 00 00 Fax: 0216 469 99 99
www.marriottistanbulasia.com

'Fill the Void' ilgi çekiyor

İsraili yönetmen Rama Burshtein, 69. Venedik Uluslararası Film Festivali'ne katıldığı aşkı ve ailevi zorunlulukları arasında sıkışıp kalmış genç bir gelini konu edinen "Fill the Void" adlı filmiyle kendisinin de dahil olduğu Ortodoks Yahudi topluluğunu beyaz perdeye taşıdı. Film genç oyuncu Hadas Yaron'a 'En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü kazandırdı.

İtalya'da "The Promised Bride" adı ile sinema salonlarına taşınan film ABD, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya ve Avustralya'ya satıldı. Hayfa Film Festivali'nde birçok dalda ödül kazanan "Fill the Void", Sao Paulo Uluslararası Film Festivali'nde En İyi Dramatik Film ödülüne layık görüldü.

AMY WINEHOUSE'UN EVİ 3,2 MİLYON DOLARA SATILDI

Amy Winehouse'un Londra'nın kuzeybatısındaki Camden semtinde bulunan üç yatak odalı evi aralık ayı başında düzenlenen açık arttırmada 3,2 milyon dolara satıldı. 23 Temmuz 2011'de, Amy Winehouse bu evde ölü bulunmuş, Grammy ödüllü 27 yaşındaki genç sanatçının alkol zehirlenmesinden öldüğü açıklanmıştı. Winehouse'un evini 40 yaşlarında bir çiftin aldığı öğrenildi.

Emad Burnat

Guy Davidi

Oscar'a aday iki belgesel

'The Gatekeepers' ve '5 Broken Cameras' adlı iki İsrail belgeseli Akademi Ödülleri'nin 'En İyi Belgesel' dalında aday 15 film arasına girdi. Finale kalacak 5 film, 24 Şubat günü gerçekleştirilecek ödül dağıtım töreninde yarışacak. 'The Gatekeepers' Dror Moreh'ye, '5 Broken Cameras' da Emad Burnat ile Guy Davidi adlı yönetmenlere ait. Her iki belgesel de İsrail-Filistin anlaşmazlığını konu edinmekte. Dünya çapında film festivallerine katılan her iki belgesel de birçok ülke televizyonu tarafından satın alındı.

Dror Moreh

Mutfakta lider var.

Mutfaktaki liderliğimiz,
yeni teknolojiler ve yatırımlarla büyümeye devam ediyor.

KOROPLAST
İçim Rahat

PROPAGANDA

tastes nice & sounds good

ASMALIMESCİT'İN YENİ ADRESİ

İstanbul'un gece hayatına yeni bir soluk getiren Asmalımescit'teki **PROPAGANDA**, ünlü DJ performansları ve dünya mutfağından leziz örnekleri sunduğu mutfağıyla gözde mekanlardan biri olmaya aday.

İstanbul gece hayatının en renkli ve farklı eğlence anlayışına sahip adreslerinden Asmalımescit'te yer alan Propaganda, DJ performansları ve leziz yemekleriyle göz dolduruyor. Aynı zamanda İspanyol mimar David Garcia'nın dekorasyonunu üstlendiği Propaganda, stil sahibi tasarımıyla da beğeni topluyor.

Dünya mutfağının leziz örneklerinden oluşturulan menüsüyle dikkat çeken Propaganda'nın, özellikle Tahıllı İspanak Salatası, Kırmızı Pancarlı Risotto'su ziyaretçilerin favorisi olmaya aday lezzetler arasında bulunuyor. Çarşamba ve

Perşembe akşamları canlı müzik, Haftasonu akşamları ise ülkemizin tanınmış DJ'lerinin performans sergilendiği mekân, ziyaretçilerine rafine bir müzik anlayışı sunuyor. Geçtiğimiz aylarda elektronik müziğin efsane ismi Peter Kruder'ı ve dünyanın en önemli DJ'lerinden Gilles Peterson'ı da ağırlayan Propaganda, iyi müzik ve çarpıcı tatları bir araya getirmesiyle öne çıkıyor. Haftanın altı günü Pazartesi'den Pazar'a kadar saat 12:00 - 04:00 saatleri arasında hizmet veren Propaganda, öğlen ve akşam yemek servislerinde de konuklarına keyifli lezzetler sunuyor.

Dekorasyonu, mns ve eğilence tarzıyla gece hayatına farklı bir soluk getiren Propaganda'nın sahibi, davetlerin vazgeçilmez meknı El Beso'dan tanıdığımız Adnan Taşpınar, "Propaganda'nın, Asmalımescit'in en çok tercih edilen mekanı olması için gerçekten yaratıcı bir ekiple çalıştık. Misafirlerimizin hem güzel yemek yiyebileceği hem de en iyi müziği dinleyebileceği bir mekan yaratmak istedik. Menmz çok orijinal. Menmz gazete gibi hazırladık ve tabii ki ismini de Propaganda koyduk. Menmz Akdeniz ve Trk mutfağının bileşimi. Tabii ki makarna ve risotto'ların tadılmasını öneririm. Zengin şarap ve diğer içki çeşitlerimiz de var. Kokteyl çeşitlerimiz olarak Ginger Caipiroska ve Rosenut'ı da denemenizi öneriyoruz. Müzik konusunda gerçekten muhteşem bir müzik direktrmz var. lkemizin en iyi DJ'leri ile çalışıyoruz ve Aralık ayında en iyi isimleri Trkiye'ye getirdik. Ayrıca Çarşamba ve Perşembe akşamları da yemek sonrasında canlı müzik performansları düzenliyoruz" diye konuştu.

PROPAGANDA

İstanbul gece hayatının merkezlerinden Beyoğlu'nun Asmalı Mescit bölgesinde yer alıyor. 'Tastes Nice & Sounds Good' ('Lezzetli tatlar & iyi müzik) mottosunu benimseyen mekan, iddialı DJ performanslarının yanı sıra dünya lezzetlerinden çarpıcı bir seçki sunuyor.

“Ben, İSTİTİ MAMMO!”

...Günün birinde, kamyonlarla topladılar bizi. Elimizde fazla bir şey yoktu. Sadece, köyümüzün başkanı elinde Tora rulolarını taşıyordu...

Adım Esti, soyadım Mamo. 1983'te Etiyopya'da bir köyde doğdum, Amhara Bölgesi'nde küçük, minicik Çilga'da. Biz 'Beta İsrail' cemaatindeniz, soyumuz Yahudiliğe dayanıyor... Sekiz yaşına kadar yaşadığım köy çok güzeldi. Hayvanlar, vahşi doğa... Maymunlardı oyuncaklarımız... Üstelik hayal edemeyeceğiniz kadar da fakirdik. Akan suyumuz yoktu. Tuvaleti, çeşmeyi tanımıyorduk. Üzerimizdeki bir - iki yırtık pırtık bezlerden fazla giyeceğimiz yoktu. Tarımla uğraşırdı babam ama ne yazık ki kuraklık da vardı. Annemiz bize zor yemek bulur buluştururdu. Genelde “a-ç = AÇ” gezerdik. Bizi oralardan kurtarıp getirenlere hep şükran duyarım. O dönemde, hükümetin liderinin

koltuğu asilerin ayaklanmalarıyla saltanlığa girince ülkemiz daha beter bir hale geldi. Bizim, yani Falaşaların hali berbatlaştı.

Köyümüze, mahallemize tanımadığımız beyazlar girip çıkmaya başladı. Gizlilik ve telaş vardı. Onların İsrail'den geldiklerini duymuştum ama nedir İsrail, neresidir, bilemedim.. Günlerce mahallede, evde fıkoslar oldu. Stres ve heyecan duyguları ile alt üsttük! Ansızın bir gün annem, babam ve kardeşlerim, komşularımız, bütün çevremiz ve daha daha bir sürü insan, önce bizi başkent Adis Ababa'ya götürdüler. Orası da acayıpti. Hiç tanımadığımız şehir hayatı... Orada uzunca bir süre kaldık.

Günün birinde, kamyonlarla topladılar bizi. Elimizde fazla bir şey yoktu. Sadece, köyümüzün başkanı elinde Tora rulolarını taşıyordu. Akın akın Falaşalar havaalanına gittik. Bizim büyük kanatlı kuşumuz toprak rengeydi. Toprağa yakın yaşadığımız-

dan o kuşun içine girmek beni ürkütmedi. Askeri bir uçakmış, o.

Daha sonra öğrendim: Mengistu rejimi altında kitlesel göçlere izin verilmediğinden ülkede iktidarsızlık göç etmek isteyen Falaşalar için bir umut ışığı olmuştu. İsrail, Etiyopya hükümetinin azalan gücünden istifade edip gizlice Süleyman Operasyonu'nu uyguladı. Aralarında İsrail Hava Kuvvetleri'ne ait C-130 uçakları ve El Al kargo uçakları bulunan 34 uçak aralıksız olarak 36 saat içinde 14.500 Etiyopya Yahudi'sini İsrail'e taşıdı.

Yalnızca vardık İsrail'e. Ve, yalnızca dans ettik. Yaşlılar uçaktan indiklerinde, toprağı öptü. O zaman ne yaptıklarını hiç anlamamıştım. Ama hatırladığım, müthiş bir sevinç okyanusuna düşmüştük adeta. Kalabalıklar dalga dalga idi. Tam tamına 1.500 km öteleden getirmişlerdi bunca insanı.

Bizi ülkenin güneyinde bir yere götürdüler. Önceleri karavanlara yerleştik.

Hayatımın ilk çeşmesini ve tuvaletini orada tanıdım. Annemin işi daha kolayla-
dı, tabii ki. Biz çocuklar da okulun yolları-
na düştük.

Bir süre sonra erkek kardeşlerimden biri
intihar etti. Hayatımızın travmasını kaldı-
ramamıştı o, zavallı kardeşim... Halbuki
o, aramızda, maymunlarla en iyi anlaşış
konuşanımızdı. Ölen kardeşim konusun-
da konuşmayı bana çok acı verdiği için
hiç sevmem, ama bilinmesini istediğim bir
konu var: Hiçbir GÖÇ kolay değil! Göçlerin
hiçbiri, Yemen'den veya Fas'tan gelenlerin
veya Polonyalıların... Hiç

birinin göçü kolay olma-
mıştır. İnsanlar birbirlerinin
farklılığını kabul etmekte
çok zorlanıyor. Her birimizin
“öteki”ne sevgi duyması
gerek!

Bir keresinde, galiba lise-
ye yeni başlamıştım bir
arkadaşımla Tel Aviv'e
alışverişe gitmiştik. Bize
bir kadın yaklaştı ve bana
“model olmanı, benim
için çalışmanı istiyorum,”
dedi. Şaşırmıştım. Tenim
koyu renkte, kakao gibi...
Yüzüm için çok büyük
sayılacak gözlerim var.

Herhalde o günkü şaşkınlığımdan gözle-
rim daha da büyümüştü.

Bu teklif çok ciddiydi. Annem-babamla
da konuşmaya geldiler ama ben liseyi
bitirmeyi bekledim. Genç kızken dans
etmeyi çok sevdiğimden bir grup kur-
muştuk. Adı MANGO idi. Para kazanmak
için bazı kulüplerde çalıştık. Bir de İsrail'i
Londra'da bir festivalde temsil ettik –
Nothing Hill Carnival'da...

Bugün 29 yaşındayım. Koyu tenli bir kadı-
nım. Güzelim!

İsrail'in ilk Etiyopya kökenli modeliyim.
Evrenselim! Artık bütün dünyadaki pod-
yumları adımlıyorum!

İlk işim – 18 yaşında- Pepsi Cola içindi.

Önce ülkem en prestijli ajansı ile model-
lik yaptım. Sonrasında hemen yabancı
modellik ajanslarıyla çalışmaya başladım.
Benim öykümün bütün Etiyopyalılara
örnek olduğunu biliyorum. Onların kişisel
ve profesyonel hayatlarına bir umut ve
cesaret ışığı olabildiğim için gururluyum.
Yaşadıklarımı hiç unutmuyorum. Kendimi
şöyle tanıtırım: Etiyopya kabilesinin bir
parçasıyım, İsrailiyim ve Yahudi'yim ve
bunların her biri, bana kim olduğum konu-
sunda huzur ve gurur veriyor.

Mutluyum ve “başardım!” diyebiliyorum.

Fakat bu bana yetmedi, çünkü
reklamların ötesine gitmeliydi-
dim. Vogue, Elle gibi dergi-
lerde Estée Lauder ve Chanel
gibi kozmetik devlerinin tanı-
tım kampanyalarını hedefle-
dim. Aslında kozmetiğe daha
çok uyduğumu düşünüyorum
çünkü renkliyim, evrenselim!..
Ne istediğimi çok iyi bilirim.
Moda dünyasının kurba-
nı olacak halim yok. İtiraf
etmem gerek ki, Chanel'e
bayılıyorum. Ve giysileri-
mi de Zara'dan alıyorum.
Giderek artan yurtdışı gezile-
rim esnasında kendimi “top-
raklanmış” olarak muhafaza

edebilmek için gittiğim yerlerde Etiyopyalı
ve İsraili arkadaşlarla görüşürüm.

Bu arada çok şanslıyım... Ne istersem
yiyebilirim. En çok kuzu etini seviyorum.
Bazen evcil takılıyorum ve Tel Aviv'deki
dairemi baştan sona silip süpürüyorum.
Mutfağı ise pek sevmem.

Özgürlüğüm en önem verdiklerimin
başında geliyor. Aileme de çok bağlıyım.
Onlarla gurur duyuyorum.

Herkes bana “çok şanslı kız!” diyor. İçsel
olarak istediğim her şeyin oluverdiğini
hissediyorum. Bütün yapmak istedikleri-
mi tamamladığımda ise, ailemin yanına,
İsrail'e döneceğim. Ayaklarım tamamen
yerde! ■

“İnsanlar
birbirlerinin
farklılığını
kabul
etmekte çok
zorlanıyor.
Her birimizin
“öteki”ne
sevgi duyması
gerek!”

playorena

Oyun ve Aktivite Merkezi

Playorena Kemerburgaz'un kurucu ortağı Sibel Bilge Kançal kişilik gelişiminin %80'inin tamamlandığı 0-6 yaş döneminde doğru ve zamanlı uyarılarla çocuklarımızın geleceğinde önemli farklar yaratabileceğimizi ve merkezlerinin bu amaçla faaliyet gösterdiğini söylüyor...

Yeni yılla birlikte Göktürk çocuklar için yepyeni bir mekanla tanıştı. Bize Playorena Oyun ve Aktivite Merkezi'ni tanıtabilir misiniz?

Playorena Kemerburgaz, çocuklar için bütünsel bir yaklaşımla sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimi destekleyen farklı çalışmalarını bir arada sunan bir oyun ve aktivite merkezi. Amacımız çocuklarımızda gelişimin temellerini esnek ve oyuna dayalı bir sistemle, ezberleyerek değil eğlenerek ve deneyimleyerek atabilmek. Playorena lisanslı oyun programlarımız ve çocuklara özel yoga derslerimiz özellikle ince ve kaba motor becerilerinin gelişimine odaklanıyor. Dünyaca tanınmış Montessori çalışmalarımız ise zihinsel, duygusal, matematik ve dil gelişiminin yanı sıra günlük yaşam becerilerine odaklanıyor. Aktivitelerimizin çoğu İngilizce yapılıyor. Hafta içi programlarımız daha çok 0-6 yaş çocuklarımız için geliştirilmiş aktiviteleri içeriyor. Hafta sonlarında ise farklı atölye çalışmaları ile sanattan bilime, dramadan yogaya pek çok farklı aktiviteyle 9 yaşına kadar çocuklarımıza kaliteli ve eğlenceli vakit geçirenken yeteneklerini keşfetme fırsatını sunuyoruz.

0-3 yaş çok erken değil mi? Neden 0-6 yaşa odaklandınız?

0-3 yaş dönemi çocukların kendilerini ve dünyayı tanımaya, anlamaya başladıkları, gelişimin en hızlı olduğu dönem. Maalesef özellikle çalışan anne babalar için bu dönemler çocuklarımızı evde bakıcılarına emanet ettiğimiz dönemler oluyor. Oysa bu dönemdeki kritik gelişim evrelerinde çocuğa gerekli ve yeterli deneyimleri yaşama fırsatı sağlanırsa çocukta üst düzeyde gelişim hızlı bir şekilde gerçekleşiyor. Uyarılmayan ve deneyimle desteklenmeyen yetilerin gelişimi ise yavaş ve yetersiz oluyor ve hatta zaman içinde bu yetiler kayboluyor.

Oyun hep aynı oyun değil mi? Parkta oynanan oyunla Playorena'da oynanan oyunun nasıl bir farkı oluyor?

Buradaki en önemli konu çocuğun yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda gerekli uyarıları içeren aktiviteleri doğru miktar, zamanlama ve sıralamayla çocuklarımıza sunmak. Playorena oyun gibi gözükmeyle birlikte her program belli bir gelişim aşamasını hedefliyor. Her yaş aralığına farklı program ve ekipmanlar sunuluyor. Çocuk vücudunu daha iyi kullandıkça kendine olan güveni artıyor.

Montessori dünyada yıllardır uygulanmakla birlikte ülkemizde son yıllarda yükselen bir trend haline geldi. Neden Montessori çalışmalarını seçtiniz?

Montessori sistemi her çocuğun doğuştan zeki olduğu ve okul öncesi yaşlarda doğru uyarılarla mantık yürütme ve problem çözme yeteneklerinin geliştirilebileceği inancı üzerine kurgulanmış harika bir sistem. Yaşam becerileri, duyuşal gelişim, matematik, dil bilgisi gibi farklı köşeler çocuklarımızın farklı alanlardaki gelişimlerinin temellerini atacak özel ekipmanlarla donatılıyor ve çocuklar 0-3 ya da 3-6 yaş grupları içerisinde seçtikleri ekipmanlarla bireysel ya da gruplar halinde çalışabiliyorlar. Çocuklar ezber yerine mantık, deneyimleme ve tekrar ile öğreniyorlar. Örneğin Montessori ile matematiğin temellerini atan çocukların okul hayatları boyunca matematik derslerinde çok başarılı oldukları gözleniyor. Çünkü konuları ezberleyerek değil aktiviteler eşliğinde görerek, dokunarak, anlayarak ve tekrarlayarak öğreniyorlar.

Playorena Kemerburgaz, Belediye Cad.
İDE İş Merkezi 13-2 -Göktürk, Kemerburgaz

Tel: (212) 322 91 30

(542) 566 53 53

“Kaldırım Taşları” konuşur mu?

Hiç kaldırım
taşları
vicdanınıza
seslendi mi?

Demet Sağıroğlu'nun bir zamanlar dillerden düşmeyen bir şarkısı vardı...

“... Arnavut kaldırımlı taş sokakta

Ah bir dili olsa da bir konuşsa

Anlatırdı masumca seni bana...”

“Kaldırım Taşları”ydı şarkının adı... “Ah bir dili olsa da bir konuşsa...”

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944

HER NICHTE
JG. 1911
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944
CHARLOTTE WOLFF
geb. KOPPE
geb. KESSELS

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944
MAX SITNER

HER NICHTE
JG. 1910
DEPORTIERT 1942
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944
geb. NEISSERBERG
MELANIE SITNER

HER NICHTE
JG. 1913
DEPORTIERT 1943
VERBODEN IN
ERHODNET IN
1944
WOLF SEGAL
geb. KESSELS
geb. KESSELS

Çocukluğumda kenarlarına basmadan yürümeye çalıştığım, eğer hiç basmadan caddeye kadar yürümeyi başarırısam o günkü sınavdan iyi not alacağıma inandığım, yanılarak basarsam da "Amaaan, öyle saçma şey mi olur?" deyip caddeye varır varmaz unuttuğum kaldırım taşları...

Bulunduğu sokağın tanıklarındır kaldırım taşları... Kiminin gözyaşlarına, kiminin kahkahalarına, kiminin ilk aşklarına, kiminin kavgalarına, kiminin doğumlarına, kiminin ölümlerine ve kim bilir daha nelere tanık olmuş gösterişsiz taşlar... Sokağın afacan çocuğunun ilk tedirgin adımlarına, saatlerce ne giyeceğine karar verememiş genç kızın sevinçten uçarak sevgilisine koşuşuna, askere giden delikanlının heyecanlı ve sert yürüyüşüne, telaşlı gelinin gelinliğini kirletmeme çabasıyla eteklerini kaldırarak ağır ağır süzülüşüne, yaşlı ninenin bastonla desteklediği ağır bedenine, çoktandır ortalıkta gözükmeyen dedenin evden tabutla çıkışına... Kim bilir daha nelere...

Bulunduğu sokağın sakinlerine bir şeyler anlatmak istercesine yan yana dizilmiş irili ufaklı, birbirinden farklı taşlardır kaldırım taşları... İnsanların, birbirlerinden farklı olsalar da, ancak bir arada olduklarında bir bütünü yaratabildiklerini anlatmak ister gibidirler. İnsanlık ailesinin bireylerine, eğer onlar kadar dayanıklı ve güçlü olmak istiyorlarsa birbirlerini farklı-

lıklarıyla tamamlamaları gerektiğini haykırırlar adeta...

Aidiyet duygusu güçlüdür kaldırım taşlarının... Bu yüzden toprağa gömük, yerinden oynamamaya kararlı, dayanıklı, yok olmaya karşı koyan bir yapıları vardır. Her ne yaşanmışsa, yanlışla doğrusuyla kabul etmişlerdir, hiç bir şeyi inkar etmeden... Bir tarih yatar kaldırım taşlarında, anlatılan, anlatılmayan, anlatılamayan...

Bir zamanlar üstünde yürümüş olanlarla şimdilerde üstünde yürüyenleri bir araya getirir kaldırım taşları... Yıllar önce oradan geçmiş olanların görünmez hayaletleri yürür hala bu taşların üstünde. O sokakta yürümüş her kim varsa ortak bir kaderin insanıdır; aynı sokak, aynı taşlar...

Saygı duyulması gereken taşlardır kaldırım taşları... Bunun içindir belki yürürken taşlara baktığımızda başımızı öne eğişimiz. Tanıklıkları, anlatmak istedikleri, aidiyet duyguları, güçlü yapıları, taşıdıkları tarih onlara saygınlık kazandırmıştır...

Ama kaldırım taşları ketumdur, konuşmazlar...

“ İnsanların, birbirlerinden farklı olsalar da, ancak bir arada olduklarında bir bütünü yaratabildiklerini anlatmak ister gibidir kaldırım taşları... ”

Bir sanatçı onları dillendirene kadar...

Alman bir sanatçı kaldırımları dillendirmeye karar vermiş 1990 yılında...

Adı Gunter, soyadı Demnig...
1947 Köln doğumlu...

Uzun bir sanat eğitiminden sonra ilk atölyesini 1985'te Köln'de açmış.

Eylem sanatçısı, politik sanatçı...

Birçok sanatsal eylemi var kaldırım taşlarıyla uğraşmadan önce...

İnsan haklarını vurguladığı eylemler...

Gunter Demnig 1990 yılında Nasyonal Sosyalizm'in kurbanlarının anılarının somutlaştırılması gerektiğine karar vermiş...

Almanya'da 1945 yılından sonra 'Nasyonal Sosyalistlerin korkunç eylemleri' denince akla sadece Dachau, Buchenwald gibi toplama kamplarının, 'Holokost' denince ise sadece Auschwitz Ölüm Kampı'nın akla geldiğinin farkına varmış... Bu kampların Almanya'dan çok uzakta bulunmasından dolayı da Nasyonal Sosyalizm'in korkunç eylemlerinin gündelik yaşamın çok dışına itildiğini, Almanya'nın kendi gerçeğini tam olarak yaşamadığını düşünmüş...

Nasyonal Sosyalizm'in tüm kurbanlarının; Yahudilerin, Romanların, Sintilerin, eşcinsellerin, engellilerin, rejim aleyhtarlarının, komünistlerin, Yehova şahitlerinin; tüm sürülmüşlerin, katledilmişlerin, intihara sürüklenmişlerin istatistiklerde kaybolmuş birer sayı olmalarından duyduğu rahatsızlıkla bir proje geliştirmiş ve sayıya dönüştürülmüş bu insanları birer birey olarak yaşadıkları sokaklara geri getirmeye karar vermiş...

Bu kaygıyla ilk eylemini bin Roman ve Sinti'nin 1940 yılında Naziler tarafından toplama kamplarına sürülmesinin ellinci yılında gerçekleştirmiş. Bedenleri gibi isimleri de yok edilmiş olan bu insanların ölüme sürüldükleri yolu, Köln şehrinde yaşadıkları mekandan, onları toplama kampı-

Alman bir sanatçı kaldırımları dillendirmeye karar vermiş 1990 yılında...
Adı Gunter, soyadı Demnig...

Bir zamanlar üstünde yürümüş olanlarla şimdilerde üstünde yürüyenleri bir araya getirir kaldırım taşları...

na götürecektir olan trenin raylarına kadar giden 12 kilometre uzunluğundaki yolu, kendi imal ettiği bir işaretleme düzeneğiyle baştan sona boyamış, damgalamış: "Mayıs 1940 - 1000 Roman ve Sinti" ("Mai 1940 - 1000 Roma und Sinti").

Bu sanat eylemine duyarlı davranan Köln halkı politikacılarla görüşerek şehrin 22 yerinde bu yazının devamlı kalması için izin çıkarttırmış. Gunter Demnig böylece üzerine çekiçle vurarak "Mayıs 1940 - 1000 Roman ve Sinti" ("Mai

1940 - 1000 Roma und Sinti") yazdığı 22 pirinç plaka imal etmiş ve bunları Köln şehrinin çeşitli yerlerinde yola yerleştirmiş...

Gunter Demnig 1992 yılında ilk "tökezleme taşı" ("Stolperstein") betondan dökmüş. 10cmx10cmx10cm

boyutlarında, bir yüzüne pirinç bir plaka yerleştirilmiş, betondan yapılmış küp şeklindeki bu "tökezleme taşı"nın pirinç yüzüne, 1942'de Almanya'da Nasyonal Sosyalist hükümet tarafından yayımlanan Roman ve Sintilerin Auschwitz'e sürülmeleri konusundaki genelgenin ilk kelimelelerini çekiçle muhlamaş. Genelgenin tüm metnini ise "tökezleme taşı"nın içine gizlemiş. Heinrich Himmler'in Roman ve Sinti'lerin

Auschwitz Ölüm Kampı'na sürülmeleri için verdiği emrin 50. yılında da bu ilk "tökezleme taşı"nı tarihi Köln Belediye Binası'nın önüne,

arnavut kaldırım taşlarının arasına yerleştirmiş.

1994'te Demnig çalışmalarına hız vererek "Tökezleme taşları

- Burada oturuyordum..." projesini hayata geçirmiş. İlk etapta Nasyonal Sosyalizm kurbanı olan toplam 230 Yahudi, Roman, Sinti, eşcinsel, engelli, rejim aleyhtarı, komünist ve Yehova şahidi için 230 tane "tökezleme taşı" dökmüş, her birinin piriç yüzüne de kurbanın adını, soyadını, doğum tarihini, kadınsa genç kızlık soyadını, sürüldüğü tarih ve yeri, biliniyorsa ölüm yerini, şeklini ve yılını çekiçle mıhlamış, bilinmiyorsa soru işareti koymuş... Amacı her ne kadar bu taşları bu insanların son olarak oturdukları evin önündeki kaldırım taşlarının arasına yerleştirmek olmuştaysa da onları önce Köln'deki 'Antoniter Kilisesi'nde sergilemiş...

Gunter Demnig gerekli resmi izinler daha alınmamış olmasına rağmen 1995 yılında Köln şehrinin Griechenmarkt bölgesindeki kaldırım taşları arasına ilk "tökezleme taşı"nı yerleştirmiş. İzinlerin daha da gecikmesi onu yıldırmanın, 1996 yılında "Sanatçılar Auschwitz'i Keşfediyor" ("Künstler forschen nach Auschwitz") projesi kapsamında Berlin'in Kreuzberg bölgesinde 51 tane daha "tökezleme taşı" izinsiz olarak kaldırım taşları arasında yerini almış ve Oranienstrasse sakinleri bu 51 taşı ilk günden itibaren benimsemişler.

2000 yılında Köln Şehir Belediyesi'nin "tökezleme taşları"nı hibe olarak kabul etmesi Gunter Demnig'in projesi için bir dönüm noktası olmuş. Anıları somutlaştıran bu taşların kaldırımlara konma

“Bugüne kadar yerleştirilmiş "tökezleme taşları"nın sayısı 40.000'e yaklaşmış. Onlarca ülkede, yüzlerce şehirde, binlerce sokakta...”

“Gunter Demnig 1990 yılında Nasyonal Sosyalizm'in tüm kurbanlarını birer birey olarak yaşadıkları sokaklara geri getirmeye karar vermiş...”

izni, hibe kabulünden hemen sonra çıkmış ve Köln şehri bir çok şehre örnek olmuş.

Berlin, Dresden, Esslingen, Hamburg, Ravensburg derken proje Almanya sınırlarını aşmış, Avusturya, Hollanda, Macaristan, Polonya, Norveç, Ukrayna, Slovakya, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya gibi bir çok ülkede proje hayata geçirilmiş.

“Tökezleme taşları” bağışlarla yaşayan bir proje... Nasyonal Sosyalizm’in kurbanlarının akrabaları, yakınları, komşuları, ya da bazı sivil toplum kuruluşları Gunter Demnig’e hem bedeni hem de ismi yok edilmiş biri için bir taş ısmarlayabiliyor... Demnig bu insanlara isimlerini geri vermek için durmadan çalışıyor. Aslında herkes bir kurbanın ‘isim annesi’ ya da ‘isim babası’ olabiliyor. Bugün Gunter Demnig 120 euro bağışta bulunan herkes adına Nasyonal Sosyalizm arşivlerinde adı geçen bir insanın ismine ait bir “tökezleme taşı”nı istenen şehrin istenen sokağının istenen evinin önündeki kaldırım taşlarının arasına yerleştiriyor.

Gunter Demnig her bir taşı tek tek döküyor. “Asla seri imalata geçmem... Bu taşlara çekiçlediğim her

bir ismin birer bireye ait olduğunun altını çiziyorum ben, her taşın yapımında da aynı duyarlılığı gösteriyorum. Seri imalat, hayır... Auschwitz bir seri imalattı... Bir ismi harf harf taşın üstüne mıhlarken içim titriyor. Ama bu duygu benim için projenin bir parçası, çünkü o sırada ismini çekiçlediğim, bir insan, bir birey olduğunun bilincine varıyorum. Bu insanlar çocuktuktu, anneydi, babaydı, erkekti, kadındı, komşuydu, okul arkadaşındı, sevgiliydi, eşti, iş arkadaşındı... Her bir ismi mıhlarken bir hikaye canlanıyor belleğimde... Ve sonra taşı koyacağım yere gidiyorum, o sokağa, o evin önüne... İşte orada daha da vurucu oluyor herşey... ‘Tökezleme taşları’nı yerleştirmek acı veriyor bana, ama aynı zamanda da iyi geliyor, çünkü bir şeyleri geri getirmiş oluyorsunuz... En azından anıları...”

İsmarlanan “tökezleme taşları”nın sayısı artınca Uta Franke, Gunter Demnig’e tüm idari işlerde yardım etmeye başlamış. 1955 Leipzig doğumlu, 1978 yılında komünist rejimin sosyal adaletsizliklerini eleştirme yasağını Doğu Almanya’da protesto etmiş ve Stasi tarafından tutuklanmış, hapse mahkum edilmiş bir kadın Uta

“Tökezleme taşları”nın gücü insanlarla karşılaşma anlarında gizli... Yolda giderken aniden önünüze parlayan bir kaldırım taşı çıkıyor... Eğiliyorsunuz, ve okuyorsunuz... Ayağınız tökezlemiyor; aklınız, vicdanınız ve kalbiniz tökezliyor...”

Franke... Batı Almanya kefaletini ödeyince serbest bırakılmış... Bugün hem “tökezleme taşları”nın koordinatörü hem de Gunter Demnig’in hayat arkadaşı... Sanatçı Michael Friedrichs – Friedlaender de projenin beklenmedik bir boyuta ulaşması nedeniyle Gunter Demnig’in “tökezleme taşları” projesine katılmış. 2006 yılından beri “tökezleme taşları” Michael Friedrichs – Friedlaender’in Berlin’deki atölye-

sinde tek tek yapıyor.

Bugüne kadar yerleştirilmiş “tökezeleme taşları”nın sayısı 40.000’e yaklaşmış. Onlarca ülkede, yüzlerce şehirde, binlerce sokakta... Yola çıkarken simgesel olarak altı milyon taş dökmek gerekeceğini düşünmüş olan Demniç, daha siparişte bekleyen yüzlerce taş olduğunu ve Friedlaender’in gece gündüz çalıştığını, ama isimleri çekiçlerken insanın ruhunun çok yorulduğunu, bu yüzden bazı günler hiç çalışmadığını söylüyor.

“Tökezeleme taşları”nın gücü insanlarla karşılaşma anlarında gizli... Yolda giderken aniden önünüze parlayan bir kaldırım taşı çıkıyor... Eğiliyorsunuz, ve okuyorsunuz...

1933 ile 1945 yılları arasında Nazizmin kurbanı olmuş bir insanın pirinç üstüne çekiçlenmiş ismini, doğum yılını, sürüldüğü yeri ve yılı, katledilme yılını, şeklini okuyorsunuz... Bir kadının, bir erkeğin ya da bir çocuğun doğum ve ölüm tarihlerini okuyor, bir an irkiliyorsunuz... Bir hayalet dikiliyor karşınıza, yolunuzu kesiyor... Bir zamanlar taşın arkasındaki evde oturduğunu, oradan sürüklenerek ölüme sürüldüğünü söylüyor... Onun oradan nasıl ve ne duygularla son kez çıktığını hayal ediyorsunuz... Nasyonal Sosyalizm’in vahşetini ürperen tüylerinizde hissediyorsunuz... O dönemde insanın insana yaptıkları geliyor aklınıza ve bir süre sonra algılıyorsunuz çıplak gerçeği: Nazizm döneminde bu evden bu insanlar sürüklenerek, itilerek, kakılarak, pencereden fırla-

tiler olarak ölüme, hiçliğe götürüldüler ve çoğunun yaşamı akıl almaz bir şiddet imparatorluğuna dönüşmüş toplama ve ölüm kamplarında sona erdi.

“Tökezeleme taşları”nın üstünde sayılar okumuyorsunuz, bir insanın ismini okuyorsunuz... Sayılar içinde yok olmuyor burada yok edilmek istenenler... Bir insanın hikayesine değiyorsunuz...

Okuyorsunuz ve gerçekten yüzleşiyorsunuz... Şair ve müzisyenlerin ülkesinde bu tür bir vahşetin yaşandığını anımsıyorsunuz ve uygarlığın kırılma anı rahatsız ediyor sizi... Hannah Arendt geçiyor aklınızdan, kötülüğün sıradanlığı...

Okuyorsunuz ve hiç beklemediğiniz bir andaki bu karşılaşma sizi o karanlık savaş dönemini anlatan bir müzedeki bir belge ya da fotoğraftan daha fazla etkiliyor... Belki pazara gidiyordunuz, belki otobüs durağına, belki işe, belki bir kahve içip keyif yapmaya... “Tökezeleme taşı” gündelik yaşamınıza giriyor aniden, aynı 1933’lerden 1945’lere kadar olduğu gibi... Hayır, kelime

“Tökezeleme taşı” 10cmx10cmx10cm boyutlarında, bir yüzüne pirinç bir plaka yerleştirilmiş, betondan yapılmış küp şeklinde bir kaldırım taşı... Her birinin pirinç yüzüne kurbanın adı soyadı, doğum tarihi, kadınsa genç kızlık soyadı, sürüldüğü tarih ve yeri, biliniyorsa ölüm yeri, şekli ve yılı çekiçle mihlanıyor...

anlamında tökezlemiyorsunuz...
"Tökezleme taşları" diğer kaldırım taşlarıyla hemzemin... Ayağınız tökezlemiyor; aklınız, vicdanınız ve kalbiniz tökezliyor...

Okuyorsunuz ve bir an görünmez olmak istiyorsunuz... Korkunç bir gerçekle yüz yüze geliyor ve acı bir şaşkınlık içinde yanınızda kim varsa onunla konuşma ihtiyacı duyuyorsunuz... Konuşmak, yok edilenler hakkında... Bunca yıl sonra... Nihayet...

Ölüme sürülenin karşı komşusunun, yan komşusunun, sokaktan geçenin, "Biz hiç bir şey görmedik...", "Haberimiz yoktu...", "Hiç bilmiyorduk...", "Bizim sokağımızda yaşayan hiç sakat yoktu..." ya da "Bu sokakta hiç Yahudi yaşamazdı ki..." söylemlerinin asla gerçeği yansıtmadığını, bunların şiddeti ve vahşeti izleyenlerin sadece kendilerini korumak için sığındığı söylemler olduğunu aniden kavriyorsunuz ve bu gerçek yüzünüze bir tokat gibi çarpıyor... İçi boşalmış "Bir daha asla!" söylemi anlam kazanıyor tekrar, içten haykırılan bir arzuya dönüşüyor...

Eğer şehirde turistseniz ve bir rehber eşliğinde yaya olarak şehir turu yapma alışkanlığınız varsa "tökezleme taşları"nın şehir turunun bir parçası olduğunu göreceksiniz. Çünkü yalnız bulunduğu şehrin ve ülkenin insanına değil, tüm insanlara, tüm insanlığa bir çağrı bu parlayan taşlar... Nasyonal Sosyalizm tarafından tarihten silinmek istenen, hiç yaşamamışlarcasına sayılara sıkıştırılmış bu yaşamları, ait oldukları yere geri vermek, onların her birinin hikayesine kulak vermek insanlığın geleceği için herkesin görevi...

"Tökezleme taşları"na karşı çıkanlar da var elbette... Aşırı sağcılar, Neo-Nazi'ler "O zaman savaşta ölen asker ve sivillerimiz için de taşlar koymalıyız" deyip "tökezleme taşları"nı kırmızı ya da siyah sprey boyalarla boyayıp okunmaz hale getiriyorlar, üstlerine gamalı haç çiziyorlar, ya da tamamen yerlerinden söküp ortadan kaldırıyorlar. Holokost'ta kurşuna dizilmiş, katledilmiş, gaz odalarında öldürülmüş, yok edilmiş, yakılmış insanları savaşta hayatını kaybetmiş asker ve sivillerle aynı sınıfa koy-

“Korkunç bir gerçekle yüz yüze geliyor ve yanınızda kim varsa onunla yok edilenler hakkında konuşma ihtiyacı duyuyorsunuz... Bunca yıl sonra... Nihayet...”

rak kavram karmaşası yaratıyorlar, Holokost'u dolaylı yoldan inkâr ediyorlar... Ama onlara cevap verenler de oluyor... Koskocaman kartonlara döküyorlar içlerini: "Burada bir tökezleme taşı eksik!" "Söyleyecek söz bulamıyoruz... 9 Kasım 1938 - 9 Kasım 2012?"...

Kimi dükkanının önündeki bir "tökezleme taşı"nın işlerini "tökezlettiği"ni söylüyor, kimi evinin önündeki bu piriç taşın evinin değerini düşürdüğünü... Ama sokaklar, kaldırımlar kişilere değil, kamuya ait ve "tökezleme taşları" bu yüzden konulmaları gereken her yere konuyor... Hem bir anı hem de bir uyarı olarak...

En güçlü karşı fikir ise, kaldırımda yürüyenlerin bu taşlara ayaklarıyla basıyor olmasının aşağılayıcı olması. Özellikle kurbanların yakınları bu taşların üstüne basılmasını onur kırıcı buluyor. Hele Almanların "tökezleme taşları"nın üstüne basacağı fikri, bir kelime bile Almanca duymaya tahammül olmayanların huzurunu iyice kaçırıyor.

Ama yerde olmasının, bu insanların önünde eğilmeyi gerektirdiğini; yerde olmasının, bir anlamda bu insanların çektiklerini simgelediğini, bu yüzden "tökezleme taşları"nın yerde olmalarında hiç bir yanlış olmadığı savunular da var...

Ve "tökezleme taşları"nın piriç yüzleri, üstüne basıldıkça, üstünde yüründükçe daha çok parlıyor... Müthiş bir oksimoron...

Bugün sayısı giderek artan bir çok gönüllü, haftanın belirli günlerinde ellerinde bezleri ve kaol şişeleri

yollara dökülüyorlar, "tökezleme taşları"nı tek tek temizleyip, parlatıyorlar. Böylece giderek daha fazla insan Nasyonal Sosyalizm'in vahşeti, akıl almaz şiddeti konusunda bilinçleniyor ve proje hacim kazanıyor.

"Tökezleme taşları" projesinin de taklitleri de var. Gunter Demnig, az sözle insanların vicdanına, aklına, kalbine daha kolay ulaşıldığına inandığı için taşların üstünde uzun metinlerin bulunmasına karşı çıkınca, Berlin'de "tökezleme taşları"nın uzun metinlileri olan "anma taşları" yerlerini almış sokaklarda...

2005 yılından beri Viyana'da da "anuların taşları" boy gösteriyor sokaklarda... "Viyana'daki 'anuların taşları' açık bir intihal" diyor Demnig. "Gelecek İçin Hatırlamak" ise Viyana'dan başka benzer bir proje...

"Tökezleme taşları"nı gidip yerlerinde görmemiş olanlar ve bu konuda daha fazla bilgi edinmek isteyenler için dört ayrı kitap yayımlanmış. Her biri bir başka açılım... Biri tamamen Gunter Demnig ve projesini anlatırken, bir diğeri kaldırıma, adına bir "tökezleme taşı" yerleştirilmiş insanların yaşamlarını konu edinmiş... Bir tanesinde de projeye eşlik edebilecek metinler toplanmış...

"Tökezleme taşları" projesini anlatan belgesel filme gelince: DVD olarak da satılan 2007 yılında Almanya ve Avusturya'da çekilmiş olan 72 dakikalık bu belgeselin rejisi ve senaryosunu "tökezleme taşları" projesinin koordinatörü, Gunter Demnig'in hayat arkadaşı Uta Franke'nin kızı Dörte Franke üstlenmiş. Film, 2008 yılında Locarno Uluslararası Film Festivali'nde ve "ARTE" televizyon kanalında gösterilmiş önce... Osnabrück Barış Filmleri

“En güçlü karşı fikir, kaldırımda yürüyenlerin bu taşlara ayaklarıyla basıyor olmasının aşağılayıcı olması.”

“ Ve “tökezeleme taşları”nın pirinç yüzleri, üstüne basıldıkça, üstünde yüründükçe daha çok parlıyor... Müthiş bir oksimoron... ”

Ödülünü kazandıktan sonra tüm Almanya’da sinemalarda da gösterime girmiş ve birçok televizyon kanalında gösterilmiş. Kovboy şapkası ve kırmızı fularıyla perdeye yansıyan Gunter Demnig bu filmde çalışmalarını sergiliyor, giderek büyüyen projesinin organizasyonunu, saldırıya uğrayan “tökezeleme taşları”nı, projesinin Münih Yahudi Cemaati ve Münih Belediyesi tarafından reddedildiğini bu yüzden bugün Münih kaldırımlarında hala hiç bir “tökezeleme taşı”nın olmadığını, ama izin çıkması halinde yerlerine konmak üzere yüzlerce “tökezeleme taşı”nın Münih’te sergilendiğini anlatıyor. “Tökezeleme taşları”nın önünde saygı duruşunda duran Romanları, kafasında kipası, elinde mendili, gözyaşlarını silen Yahudileri, Münih’te anne ve babasının anısına kaldırırma “tökezeleme taşı” koyma savaşı veren bir İngilizli, yere eğilmiş

“tökezeleme taşı”nı silip parlatırken “bu taşları biz değil, anne babalarımız silmeliydi, onların yerine biz siliyoruz” diyen bir Alman kadını ve daha birçok çarpıcı sahne görüyorsunuz...

Ve düşünüyorsunuz... Ötekiyi yaratanlar ötekiciliğin nerelere vardığını ne zaman anlayacaklar?

Ve bir umutsuzluk kaplıyor içinizi... Günümüz dünyasındaki önyargıları ve sonuçlarını, dünya haritasında son yıllarda oluşan kan göllerini düşünüyorsunuz...

Ve “tökezeleme taşları” projesinin yaratıcısını ve diğer tüm anmaya, hatırlamaya, ders almaya yaşamlarının büyük bir kısmını adanmış insanları düşününce ister

istemez Sisifos geliyor aklınıza. Homeros’un Odiseus adlı eserindeki Tanrılar tarafından cezalandırılmış ölümlü Sisifos...

“Sisifos’u gördüm işkenceler çekerken;

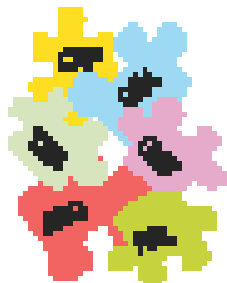
Yakalamış iki avucuyla kocaman bir kayayı, Ha bire itiyordu onu bir tepeye doğru, İşte kaya tepeye vardı varacak, işte tamam, Ama tam tepeye varmasına bir parmak kala, Bir güç itiyordu onu tepeden gerisin geri, Aşağılara yuvarlanıyordu baş belası kaya. O da yeniden itiyordu kayayı, tek mil kaslarını gere-gere Kopan toz toprak ha bire aşarken başının üstünden, O da durmadan itiyordu kayayı, kan ter içinde.” ■

“ Ve düşünüyorsunuz... Ötekiyi yaratanlar ötekiciliğin nerelere vardığını ne zaman anlayacaklar? ”

“Kaliteli Hizmet

Güvenilir Sonuç”

BİRÜNİ
LABORATUVARI

444 7 864

Manchelystaly
(212) 217 41 41

Kardıkly
(216) 369 17 67

Bakırköy
(212) 578 38 68

Etiler
(212) 958 51 80

Miyarçay
(212) 238 22 85

Ülce
(212) 287 43 88

Erenköy
(216) 411 31 86

Açıközü
(216) 549 72 72

Yaşlıköy
(212) 662 99 77

Çalovaköy
(216) 642 45 88

Konaklıyazıcı
(212) 222 68 22

Bahçelievler
(212) 608 06 80

www.biruni.com.tr

BİZ NEREYE TANRI ORAYA

...Kelebekten öncesi tufandı, yazdan öncesi sevgi. Büyüsü olmayanlar yenilerek temizlendi. Cennet dediğimiz evreden böyle bir "an" da kovulmadık mı? Öyle bir zamanda böyle yaşamak ne mümkün!! En temiz sular içimizde yüzerken, bir tad alamazdık ısırduğumuz meyveden. Aklımıza gelmeyen başımıza geldi. Yeniden karşımıza çıktı zaman ve yelkenle göknehire açıldı karcılar. Suç muydu bilemedik yine de kabullendik. Şimdi düşünüyorum da, bizden önce elma kovulmalıydı. Düşünüyorum da, aklımıza gelmeyen akıl olmalıydı.

Yeniden başlamak ne güzel, yenilenmek derin sularda. Yeni bir "an"a merhaba demek mutlulukla. Sürgünle geçen binlerce yılın ardından, yine sürgünden medet umarak yaşanmak ne güzel!

An gibi hatırlıyorum, ilk "yok"tan çıktık yola. Beyaz bir sürgün gibi çıktık siyahtan, üstelik sürünerek. Rivayetimiz kendine büründü. Kırmızı tomurcuklarla el eyledik, gövdelerimiz yağmura meftun. Bakınca yeşil, dokununca sarıydı yapraklarımız, mevsimse her dem mavi. Cennetin yalan rüyasında hoş bulmuştuk kendimizi. Önce rüyadan sürgün edildik. Utanmamız olsaydı, yenilenmez beklerdik, umutsuz ve gurursuzca ağlardık. Ne mutlu kendinden utanmayan sahipsiz kuklalara...

Ol dedi önce kendi oldu. Değersiz bir eşya gibi düşürüldük. Atıldık, solmuş yapraklar gibi savrulduk. Dalımızdan, yeşilliğimizden uzaklaştırıldık. O "an"dan itibaren yenilerek affediyoruz kendimizi. Pişmanlığımızı geride

hapsetme tutkusunu. İçimize yerleştirilmiş onca duygudan sadece birine saplanmak ne acı. Belki de suça meyilli bir kuklaydık, suçumuz ipimizden kalın çıktı. Mesele elma değildi elbette, mesele ipinden taşan bir kuklanın haddini bilmezliğiydi. Ne mutlu haddini bilmez kuklalara, ne mutlu ipinden kurtulan duygusuzlara... Kuklalığından utanan bir tahta parçasına yeni bir hayat verilmeliydi, belki birkaç nefes. Yeni bir "an" yolculuğuna hazırlanmalıydı mutlaka.

Öyle bir yer ki; kovulmasak gitmezdik. Tıpkı burası gibi, ölmesek bir yere gideceğimiz yok. Biz neredesek orası değerli, neredesek oradadır hayat. Biz nereye Tanrı oraya... Nefesin kaynağıyla bağlanmışız yeni iplerimize. Şimdi düşünüyorum da; ipin kaderi de benim boynumda. Biliyorum gerçek ölüm yaşama bağlanmaktır... Cellat zorla teslim aldıysa beni; ölebiliyor olmanın sahte şanını akıtıyım gözlerimden. Bu kez Tanrı ölsün! Sonsuza dek yaşamak istiyorum; ne ölmek ne de üzölmek. Değerliysen eğer; ol desin olsun, mutlu bir yaşam sonsuz olsun... Bu düşünceler nereden geliyorsa aklıma, oraya geri dönsünler. Bilirim ki; düşünce ateşin söz ise zehir'in imanıdır. Düşünce zehir'in öznesi, söz ise ateşin.. Düşünce bir sınavdır sürgün olana, söz ise zehir. Yüzen yanar içen geberir. Düşünce zehir'in, söz ise ateşin zindanı; irademse biriktiremediğim hazinedir... Bu "an" yolculuğunda en büyük güç yenilenmektir. Farkında olmadan yenilenip yankılanırsınız her şey ile birbirimizde. Bazen bir dağda yankılanı-

rım bazen bir çiçekte. Bazen kırlangıç olurum bazen düğüm. Ne zaman dağ gibi güneşe sarılısam, çiçekle rüzgara kavuşurum.

İşte yine kelime akıla bir damla su yaşama eşitlendi. Konuşarak evrildi düşler ve adımlandık elmadan hicrete. Çölde kum oldu çare, derdim yaraya tövbe. Gelsem bin dert gitsem bir nağme. Ah Babil Ah!! Nasıl da sürdüler beni geçmişimin cennetinden. Şükür ölmedik ama yenilendik. Yıldızları ışığıyla emziren güneş gibi tükenerek aydınlandık ve konuşarak kenetlendik. Her kelimeyi yeni bir yıl, her cümleyi bir ömür yaptık. Hiç ağlamadık fakat bildik her nefesten sürgün edildiğimizi... Sabırlı olmamız boyun eğmekten değil, ölümsüzmüş gibi mücadele etmemizden. İşte yine başladığımız yerdeyiz dimdik ayakta, avucumuzda irice bir elma. Bir yıldan daha uzaklaştırdık, yenilendik coşkuyla. Kahkahalarla ağlıyor, mutlulukla zehirliyoruz birbirimizi. Düşünüyorum da, elmanın kaderi de avuçlarımda. İki büyük hata biri ben diğeri elma... Aslında en büyük hatayı Tanrı yaptı, bizi yarattı. "O"nu mükemmel yapan bizim kusurlarımız. Kelimeye bir akıl verdi suya bir ömür ve maziyle geleceği "an"da birleştirdi. Bizse daima kaçtık, yenin yalan rüyasına kalbimizle saplandık... Düşünüyorum da; "şimdi" her zaman cahil kalacak... İlk "O" çizdi sızımızı, ilk "O" buldu izimizi. "O"nu ilk yapan bizim sonradanlığımız. Öyleyse ilk "O" yok olmalı sonra biz. Yeninin yalan dünyasında hoş buldu kendini... ■

Çikas Çiçekçilik - Wedding&Event

*Çiçeklerin sihirli doğasında
buluşmak için...*

İhtiyaç duyacağınız her türlü organizasyon için gereken bütün çiçekli alan güzelleştirme ve zengileştirme hizmetini sunuyor.

Sözler, Nişanlar, Düğünler, Doğumlar, Yıldönümleri, Doğum Günleri, Mezuniyet Günleri...

Çikas, sizin sevdiğiniz, değer verdiğiniz kişilerin doğumdan terfi/başarı kutlamalarına tüm özel günlerinde tek çiçekten alan düzenlemelerine akla gelebilen tüm ihtiyaçlarını karşılıyor.

Çikas, tecrübeli ekibi ile davet ve organizasyonlarınıza da elegant bir duruş ve farklılık katıyor.

Çikas Flower

**Adres: Abide-i Hürriyet cad. no:86/a Şişli/İstanbul
Telefon: 0212 232 78 00 Faks: 0212 234 19 50
E-mail:cikas1@hotmail.com www.cikas.com**

TARİH NOSTALJİ ANILAR

Bu çalışmamda, İstanbul'un bazı yapılarının tarihçesini ve öykülerini bulacaksınız. Onlarla ilgili kişisel öykülerimi de... Birçoğunuzun anılarında yerleri olduğunu tahmin ettiğim bu yapılar, restore edilerek, yenilenerek günümüzde tüm görkemleriyle işlevlerini sürdürmekte. Belleğimi 'tazelemek' gayesiyle birçok kez Galata'ya, Beyoğlu'na gittim. Ziyaretlerimin amacı çocukluğuma, ergenlik çağıma dönmekti benim için. Bu mekânları iyi tanıyor olsam da, anılarım olmasa, bu projemi hayata geçirme cesaretini bulamazdım.

500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi

Kamondo Merdivenleri

K

araköy, Galata ve Beyoğlu'nda yapacağımız uzun turumuzun ilk durağı

Karaköy'de yer alan iki mekânın bende oldukça önemli yeri var. Birincisi, 1783 yılında Lazarist papazlar tarafından yalnız erkek öğrenciler için açılan 'Saint-Benoit Lisesi'... Veba salgını, yangın gibi çeşitli felaketler sonucu, 1832'den itibaren, eğitimin Yeşilköy ve Bebek'te sürdürüldüğünü biliyoruz. Bu arada, 1839 yılında kız öğrenciler için ayrı bir bölüm açılmış bulunmaktaydı. 1867 yılında tekrar kendi binasına geçen okul, Birinci Dünya Savaşı süresince kapalı kalıyor. 'St.Benoit Fransız Lisesi'nin karma eğitime geçtiği yıl 1987.

Orta tahsilimi 1945-49 yılları, lise olmadığı dönemde, bu okulda tamamladım. Orada geçen yıllarımda kurduğum ve bugüne kadar süregelen sağlam dostlukları bu kısıtlı yazımda ayrıntılarıyla anlatmak imkânsız. Seneler sonra, oğlumun 1965-72 sürecinde okuduğu liseyi sık sık ziyaret etme fırsatını buldum...

Asıl adı 'Kal Kadoş Galata' olan, ancak 'Zülfaris Sinagogu' olarak tanıdığımız mekân. 1983 yılına kadar, nice dini nikâh kıyılmıştır burada... Doğal olarak benim için de değerli ve anı yüklü bir yer. Günümüzde bina, Türkiye'nin ilk ve tek Yahudi müzesi sıfatıyla '500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi' olarak ziyarete açık. 2004 mayı-

Zülfaris Sinagogu

sında yetkililer, Zülfaris Sinagogunda evlenmiş olanlar için, nos-talji günü organize ettiler. O gün, bazı eski dostların eşsiz gelmeleri yüreklerimizi burktu, duygulu sahneler yaşandı. Ancak, yaşamın bir parçası bu ve yaşam devam ediyor. Zülfaris Sinagogu'nun müzeye dönüşme sürecini, ayrıntılarıyla ayrı bir metinde anlatmak gerektiğini düşünüyorum.

Bir sonraki durağımız, ünlü 'Kamondo Merdivenleri'. Mois Kamondo (1860-1935) doğduğunda, ailenin gidiş, gelişlerini kolaylaştırmak amacıyla bu görkemli merdivenlerin yapıldığını bir yerlerde okumuştum. Bankalar'dan (Voyvoda) Galata Kulesi Meydanı'na

ulaşmak için sık, sık kullanılan merdivenlerin sonunda sağdan ikinci sokak, çocukluğumun Felek Sokağı'nın girişinde, 'Schneidertempel Sanat Merkezi' yer alıyor. Aşkenaz Terzi Birliğinin 'Beth a Keneseth Tofre Begadim' adıyla 1894 yılında kurduğu sinagogu, büyüklerimin tabiriyle, hep 'Kal de los Edirnelis' olarak bildirdim. O dönem oturduğumuz ev oraya yakın olduğundan babam, dedem bayramlarda, Şabat'ta oraya giderdi. Seneler sonra, Minyan eksikliğinden, Aşkenaz Cemaati tarafından Sefaradlara devredilmiş olduğunu öğrendim. 1998'den itibaren sanat merkezine dönüştürülen mekânda bugün artık sanatsal ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Bulduğumuz sokağın devamında, bir zamanların 'Kamondo Konağı', 'Felek Han'ı görürüz. Ünlü mimar Gabriel Tedeschi tarafından restore edilerek, apartmana dönüştürülen bina, 1881 yılına kadar bu şekilde kullanıldı. Bir ara, burayı 'Alliance Israelite Universelle' kiraladıysa da, bu uzun sürmedi. Yapı, bir süre ticaret merkezi işlevini gördükten sonra 1940'lı yıllarda tekrar apartmana dönüştürüldü.

Felek Han

Neve Şalom Sinagogu

Schneidertempel
Sanat Merkezi

Küçüklüğümde, sakinlerinin çoğunlukla Yahudi olduğu binada yakınlarımız oturduğundan sık, sık giderdim. Son olarak köklü bir değişiklik geçiren Felek apartmanı bugün 'Galata Résidence Apart Hotel' adıyla turistik hizmet vermekte.

İstanbul, liman olması nedeniyle, daima Doğu-Batı arasında geçit olmuştur. Özellikle Galata, bir dönem ticari ve ekonomik hareketlerin merkezi sayılmıştır. Bu oluşum içinde Kamondolar Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemine isimlerini yazdırmış Galatalı bankerler arasında en ünlüleriydi.

Rotschild, Hirsch gibi Avrupalı bankerlerle bile kıyaslanmışlardır...

Felek sokağın köşesinden sola dönüp biraz ilerlediğimizde, sağ kolda önümüze çıkan yenilenmiş düzgün merdivenlerin hemen karşısında halen faal olan, Yüksek Kaldırım'daki 'Aşkenaz Sinagogu'nu görürüz. 1900 yılında Avusturya kökenli Aşkenazlar tarafından kurulan bu mekânı, bizim eve yakınlığından dolayı çocukluğumda birkaç kez ziyaret etmiş ve hayran kalmıştım. Sonraları da değişik vesilelerle çok gittim. Burası, hemen hemen aynı dönemlerde İstanbul'da kurulmuş olan üç Aşkenaz sinagogundan günümüze gelebilen sonuncusudur. 'Ehal' ve 'Teva'sı ve Avrupa stilinde görkemli dış cephesi birer sanat eseridir.

Tekrar o yokuşa geri döndüğümüzde solda, bir zamanlar Saint Georg Hastanesinin bahçesi olan geçit şimdilerde polikliniğin ana girişi olmuş. Ve tam karşısında, anılamda sözünü ettiğim, çocukluğumu geçirdiğim Saffet Bey apartmanı, çatlamış ve biraz rengi kararmış cephesiyle hala tüm görkemliyle boylu boyunca ayakta. Geçit ise terfi etmiş, 'sokak' olmuş.

Tek apartmanlı, emektar Saffet Bey'li 'Horoz Sokak'...

On dört dairesi bina, gün gelmiş, maddi olanaksızlıklar sonucu, 17-18 aileyi barındırmıştır. Akrabalık bağı olmayan iki ailenin bazı daireleri ortaklaşa kiraladığını hatırlıyorum. Bu binada ayrıca, Şalom gazetesinin kurucusu rahmetli Avram Leyon ailesi ile de komşuyduk. Ebeveynimle sık görüşürlerdi. Özellikle, 1947'de 'Şalom'un yayın hayatına başlama aşamasında babamla yaptıkları hararetli konuşmalar hâlâ belleğimde...

Turumuza devamlı, Kuledibi'ne gidiyoruz. Galata Kulesi'nin karşısındaki kafe-çay bahçesi kahvaltı eden turist gruplarıyla dolu. Aynı kalabalığı, Kule'ye çıkmayı bekleyenlerin oluşturduğu uzun kuyrukta görmek mümkün... Galata'nın önemi oldukça eskilere dayanır. 14. yüzyıl başlarında, Venedik ve Cenevizliler, Bizans'ın kendilerine tanıdığı ayrıcalıklar sonucu, ticaret amacıyla geldiler. Özellikle Cenevizliler, o dönem Bizans'ta hüküm süren kaos ortamından yararlanarak Galata'da kurdukları 'kolonilerini' surlarla çevirdiler ve 1348'de 'Galata Kulesini' inşa ettiler. Kule, çeşitli dönemlerdeki deprem ve yangınlarda hasara uğramış, birçok restorasyon geçirmiştir. Günümüzde Galata Kulesi yabancıların çok rağbet ettiği, yalnız Galata'nın değil, İstanbul'un önemli turistik mekânlarından biri...

Frej Han

Galata Meydanı'ndan ayrılıyor, Şişhane'ye gitmek üzere Büyük Hendek sokağında ilerliyoruz. Burası, bir zamanlar kasap, zerzevatçı, balıkçı, tuhafiyeye gibi dükkanlarıyla, hatta meyhanesiyle çok işlek bir sokaktı. Dörtüyl ağzında solda, Bankalar'a inen 'Şair Ziya Paşa' yokuşu, yani ünlü 'Kal de los Frankos' ve ona bu adı veren 'İtalyan Sinagogu'... Osmanlı İmparatorluğunda yaşamış Avrupa kökenli Yahudilerin 1886 yılında kurduğu bu sinagog, halen aralıksız işlevini sürdürmektedir. Gotik stilde cephesi ile mermer merdivenleri ve vitrayları binaya bir sanat eseri niteliğini kazandırmış adeta... Ailemin, 1934 yılında Çorlu'dan İstanbul'a göçünde yerleştiği ve 'Laleli Çeşme' olarak da anılan bu bölgede ilk 6-7 senem geçti. Az çok bir şeyler anımsıyorum.

Bulduğumuz yokuş, Tünel Meydanına gider. Oraya yakın, en görkemli yapı, asırlık 'Çinili Han'dı. Sık, sık ziyaret ettiğimiz ve yıllara meydan okuyan bu bina, dışındaki plakette yazdığına göre 1910'da inşa edilmiş. Çocukluğumda, gençliğimde 'Karanfil Sokak' olan bu yokuşun adı şimdilerde 'İlk Belediye'...

Biz, geri dönüp, Şişhane'ye doğru ilerleyelim. 'Neve Şalom Sinagogu ve Kültür Merkezi'... Yukarıda sözünü ettiğim sinagoglara göre, oldukça yeni olan Neve Şalom, 1951 yılında ibadete açılmıştır. Muhteşem avizesiyle kubbesi, vitrayları, mermer bölmeleriyle, görsel açıdan harikadır. Sinagogla aynı adı taşıyan Kültür Merkezi 1988'de açılmış olup, çeşitli kutlamalar, kültürel ve sosyal etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Bu mekân, daha önceleri bir 'Alliance' okulu olup, 1. Karma olarak anılırdı.

Sık sık geldiğim, gençliğimin 'Kaal de Apolon'un bulunduğu yapıyı geçip, Büyük Hendek Sokağı'nın nihayetinde muhteşem mimarisiyle, 'Frej Han'ın önündeyiz. Gerek çocukluğumda aile fertleriyle, gerek çok sonraları eşimle geldiğim bu yapının oldukça trajik bir aile öyküsü olduğunu duymuştum.

Kimilerince Galata'nın devamı gibi görülen Şişhane ve az yukarısında Altıncı Daire olarak tanıdığımız bölgedeyiz. Burası sanki 'Pera'ya komşu ve aynı zamanda Kuledibi'nin bir uzantısı gibi. 19. yüzyılın ortalarından beri Beyoğlu, kentin en 'medeni' semti

kabul edilmiş ve otonom bir belediye olarak, 1857'de 'Altıncı Daire-i Belediye' adını almış. Beyoğlu'nun, yani 'Pera'nın yenilenmesi sürecinde, Paris'in '6ème Arrondissement' bölgesine izafeten bu adın benimsenmiş olduğunu öğrendim.

Özerk Beyoğlu Belediyesi'nin 155. kuruluş yılı olması vesilesiyle, 'Beyoğlu 2012' sloganıyla bu yıl çeşitli yayınlar, etkinlikler planlandı. 1984 yılından bu yana Beyoğlu, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı bir ilçe belediyesidir. Altıncı Daire binasının, Tünel Meydanı'na da açılan bir kapısı var. Yukarıda sözünü ettiğim yokuşa İlk Belediye adının verilmesinin nedeni bu olabilir.

Şişhanede mimarisiyle dikkat çeken ve 20. yy başlarında inşa edilen bir diğer yapı, bünyesinde İstanbul Kültür Sanat Vakfını (IKSV) barındıran Deniz Palas'tayız şimdi. 40'lı yıllarda bayramlarda ziyaret ettiğimiz ilköğretim

nimizin burada oturması dolayısıyla, bu binanın anılarımda önemli bir yeri var. 2-3 yıl öncesine kadar Deniz Apt. olarak bildiğimiz bu muhteşem yapıyı pek çok kez ziyaret etmişimdir. Deniz Palas, 'Art Nouveau' akımının tipik bir örneği. Restorasyon çalışmaları sürecinde bulunan belgelere göre, 1896-1922 yıllarında İstanbul'da çalışmış olan Yunanlı mimar Yorgo Kulutros tarafından 1920'lerde inşa edilmiş...

Viale Maino 17/a -Milano...' Leyla Gencer'in İtalya'daki adresi... İKSV, 2. katta da 'Leyla Gencer Evi' adıyla özel bir bölüm oluşturuldu. Burası Milano'daki evin, ufak ölçekte röperodüksiyonu gibi... Dekorasyonda kullanılan 17. ve 18. yüzyıl eşyaları, diva'nın giysileri, piyanosu, aynalar, yazı masaları, resimler v.s otantik olup, Milano'dan getirilmiş. Yeni binasında, İKSV'nin yarattığı bu özel bölümün amacı, opera dünyasının efsane isminin yaşamını sanatseverlerle paylaşmak.

Çinili Han

Bu mekânı iki kez ziyaret ettim. Dolaşırken kendinizi bir müze ya da bir evde değil de, 17. ve 18. yy dekoru ve fonda verilen diva'nın aryalariyla, bir an için La Scala'da hayal edebilirsiniz...

Bir sonraki durağımız Serdar-ı Ekrem, çocukluğumun Yazıcı Sokağı. Kuledibi'ne dönüp, gidebiliriz ama Şişhane metrosunun tam önünde bulunduğumuzdan, aklıma diğer bir seçenek geliyor. İstasyona inip, içeride az yürüme mesafesinden sonra metronun 'İstiklal Caddesi' çıkışı, Serdar'ı Ekrem'e inen yokuşa rastlıyorum. Bu çıkışı tercih etmemin nedeni var. İstasyonun duvarları tam da gezimizin konseptine uygun, zevkle seyredeceğimiz devasa nostaljik Karaköy, Galata ve Beyoğlu resimleriyle (poster mi desem?) kaplanmış...

Ve Serdar'ı Ekrem Sokağı... Emektar 'Yazıcı'mızın yalnız adı değil, sanki vizyonu da değişim geçiriyor. Geç de olsa, Galata'nın gizemli cazibesini keşfeden sanatkarlar, moda tasarımcıları bu semti çalışma, hatta kendilerine yaşam alanı seçtiler. Karşımızda ilkokul anılarımızın ünlü 'Botton Han'ı.. Yenilenmiş çehresiyle 'Doğan Apartmanı', anılarımdakinden daha muhteşem, daha görkemli. Anlattıklarına bakılırsa, bu bölgede en değerli mülkmüş.

Belçikalı bir aile tarafından inşa edilmiş ve 'Helbig' apartmanı adıyla tescil edilmiş binanın bir sonraki sahipleri 'Botton' Ailesi olmuş. 1942'de ise binayı, günümüzde de etkinliğini sürdüren ünlü bir bankanın kurucusu alıyor ve adını 'Doğan Apartmanı' olarak değiştiriyor. Son dönemde, apartman dairelerinin yeni sahipleri arasında, show ve moda dünyasından ünlüler de var.

1941-45 ilkokul yıllarım, harp yılları... Annem, özellikle babamın 20 Sınıf Askerliği dönemi süresince okul çıkışı herhangi bir arkadaşına gitmeme izin ver-

Kamondo Han

Doğan Apartmanı

mezdi. Oysa birçok arkadaşım vardı ve Ülkü onlardan biriydi. Oldukça modern Müslüman bir ailenin kızıydı Ülkü ve bana inanılmaz gibi gelen, dadısı bile vardı. Bunu öğrenen annem yumuşamış, bir şartla Ülkü'lere gitmeme razı olmuştu. Akşam, beni eve dadı getirecek, kesinlikle yalnız dönmeyecektim. Böylece 'Botton Han'ı defalarca ziyaret ettim. Sıkıntıların, endişelerin ve yoklukların hüküm sürdüğü o kasvetli yıllarda orada geçirdiğim güzel saatler, 10-11 yaşlarımda bir çocuk için ödüllü adeta...

Barın yurt'un yakınındayız. Ancak o 'Şefkat Yuvası'ndan değil, yıllar önce aynı binadaki '2. Karma' diye bildiğimiz bir 'Alliance Israelite Universelle' okulundan söz edeceğim. 1880 yılından itibaren A.I.U, Trakya ve İstanbul'un değişik yörelerinde eğitim seferberliğine başlamıştı. Babam ve halamın Çorlu'da okuduklarını ve merhum Beno Bicerano Bey'in hocaları olduğunu biliyorum. Kendisi 1927'de Hasköy

ve daha sonra Yazıcı Sokak'taki 'Alliance' okullarına müdür olarak atandı. Kardeşlerimin ikisi de daha sonra bu okulda okudular. Ve hoş bir rastlantı, o dönem okul müdürü babamın Çorlu'daki öğretmeni, Merhum Beno Bicerano imiş.

İki yıl önce, '150 yıldır eğitim için savaştan bir kurum' sloganı ve 'Alliance Israelite Universelle'in katkıları ile Schneidertempel Sanat Merkezi'nde bir sergi gerçekleştirildi. Bu arada kentimize gelen A.I.U yetkilileri bu etkinliğin Judeo-Espanyol lisanında da duyurulması ricasında bulundular. Kendileriyle 'El Amaneser' dergisinde yayınlanan bir söyleşi yaptım. Bir ara bana, "A.I.U yaşam öykünüzün bir parçası mı?" diye sordular. "Olmaz olur mu" dedim. "Öyleyse sizin anılarınız Alliance'ı da ilgilendirir" dediler. Anlattım... Bu söyleşi benim için çok özel bir deneyimdi.

Şimdi de yıllar önce ailemle defalarca ziyaret ettiğimiz, 'Kamondo Han'ın önündeyiz. Abraham Camondo, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde özel mülk edinme izni alan ilk yabancı olmuştur. 8-10 yıl evvel semte uğradığımda Kamondo Han'ın yıkık, dökük görüntüsü bende düş kırıklığı yaratmıştı. Oysa yapı, 1982'de 'İkinci derece Tarihî Eser' olarak belirlenmişti. Günümüzde, Kamondo Han, geçirdiği restorasyondan sonra eski İstanbul evlerinin cumbalarını çağrıştıran koyu ahşap balkonlarıyla, gerçekten özgün, değişik ve çok çekici bir görünüm kazandı.

Galata Kulesi ve civarının, çok kez 'Yahudi Kültürü Avrupa Günü' kutlamalarının mekânı seçilmiş olduğunu anımsatmak isterim. Bu metinde adı geçen sinagoglar ve bazı kurumlar bu yıl 7 Ekimde gerçekleşen kutlamalarda ev sahipliği yaptı. Bu seçimin Galata'nın önemini vurguladığı su götürmez bir gerçek. ■

STUDIO
ITALIA DESIGN

CURL MY LIGHT Dima Loginoff

PRANDINA

GLAM Luc Ramael

PRANDINA

LA BELLE Filippo Protasoni

21.yil

TEPTA
AYDINLATMA

Nispetiye Mah. Aytar Cad. No: 24 Kat: 1-2-3 1.Levent - İstanbul / 0212 279 29 03
www.tepta.com

SÖYLEŞİ

Suzan Nana TARABLUS

Şafak PAVLEY

*İnancın, acıya
direnmenin, çözüm
yaratmanın, yani
insan olmanın ve
hayata sahip çıkmanın
çarpıcı öyküsü...*

O, özgür mü özgür bir ruh!

Zorluklar, onun savaşçı, Amazon tarafını kırbaçlamış... Koşuyor... “Başka”ları, “diğer”leri, “öteki”ler ve “ötedeki” için savaşıyor, durmamacasına...

O bir ikon: Her şeyden önce engelliler için, azınlıklar için, çocuklar için, şiddete uğramış kadınlar için, mülteciler, işkence kurbanları, hakları fütursuzca çiğnenen bütün mağdurlar için... kutsanmış epik bir tanrıça gibi...

O, bünyesinde insana değen bütün duygusallıkları barındıran bir yaradılış.

İnsanın insana vefa öyküsü âdeta!

O, geçmişini varoluş gücünün tüm güdümüyle harmanlamış ve an’a gelmiş, şimdi de geleceğe hevesle, inançla, masmavi ışıldaayan gözlerle bakıyor. “13 Numaralı Peron”dan bir kez daha yürek ve can kazanarak yepyeni bir hayata geçti, bu genç kadın Şafak Pavey!

Nedir? “13 Numaralı Peron”?

Bir kitap – 1997’de “yılın en iyi kitabı” seçildi. Bir anakızın ortak destanı. Yaşama ait bir kitap. Şafak, 19 yaşında sanat eğitimi aldığı İsviçre’de, tekerlekli sandalyeli bir arkadaşını 24 Mayıs 1996 saat 09:03’te Zürih – Cenevre hattından trene bindirirken bir kaza geçiriyor, sol kolu ile sol bacağını kaybediyor. Bu konuda şöyle diyor:

“Kanserli bir arkadaşıma refakat ederken kapıları açık kalkan bir trenin altına düştüm. Tren hareket halinde olmasaydı raylardan

yuziime bulaşmış yağları silip ayağa kalkabilirdim. Fakat tren hızla karşı yola çıkmıştı. Duruma bir anlamda bir medeniyet hatası da diyebiliriz.”

1996 yılında yayınlanan 13 Numaralı Peron’un arka kapak yazısında şunlar yer alıyordu:

“Kaderin, hayatı dışı bir öfkeyle yönettiğine inanıyorum ve bu öfkeye bilinçsiz bumeranglarımızın neden olduğuna da.. Acı, bir yandan dünyaya gücenmek, haklarımızı gasp ederken, öte yandan sınırsız bir olgunluğun da öğretisini sunuyor.

Kalıplar, iyilik ve kötülüğü karmaşıktırıyor. Oysa her ikisi de çok sade ve çok gündelik.

Bir olgu karşısında çare sizdeyse ve onu ihtiyacı olandan esirgiyorsanız, yahut pusularda beklettiğiniz hincimizle vuruyorsanız, kendinizi tarif etmekte düzmece bahanelere sığınmamalısınız. İnsan olmak zor zanaattır... Hayatın öğretileri bu kadar anlaşılır, bu kadar sade ve bu kadar gündeliktir...”

Anne anlatıyor...

Anne Ayşe Önal, kendisiyle yapılan röportajların birinde o günü bu sözcüklerle anımsıyor:

“Zürih’te saat 10:00’da Şafak Pavey, tren istasyonunda kurulan seyyar hastanede, bilinci ve metaneti yerinde ameliyat oluyordu.”

“Bunu ertesi gün öğrenecektim. Ve diğer şeyleri de.”

“Şafak’ın, doktoruna üst yanına savrulmuş kolunu ve parçalanmış bacağını göstererek “Kurtarabilir misin?” dediğini, doktorun “Üzgünüm, hayır,” dediğini..

“ve Şafak’ın “Öyleyse kalanları kurtarmalısın, annem çok üzülür,” dediğini..

“ve sonra Üniversitgspital Hastanesi’nde Şafak’ın bütün ‘Intensitiv Station’ı şaşkın hayranlıklara gark ettiğini ve Dr. Gabriela’nın “Cesaret ve metanet genektir,” dediğini...”

Henüz hastanede kalması gerekirken.. ŞAFAK KAÇIYOR!!..

Şafak Almanya’daki hastanede iken annesine Amerika’da ‘Dünyanın En Cesur Gazetecisi’ ödülü veriliyordu. Rehabilitasyon bölümünde bacağının iskeleti yeni kurulmuştu ve hastaneden çıkma izni yoktu. Gerisini kendisi anlatıyor:

“Bir gece hastaneden kaçıp uçağa atladım. Alman doktorlar beni ararken, ben New York’a uçtum. Gecede Christiane Amanpour, Peter Arnett, Peter Jenkins ve Clinton Ailesi gibi önemli konuklar vardı... Kolum daha yapılmamış sargılı, bacağım iskelet halinde beni gördüklerinde çok şaşkırdılar.

“Acı, bir yandan dünyaya gücenmek, haklarımızı gasp ederken, öte yandan sınırsız bir olgunluğun da öğretisini sunuyor.”

*“ İnsanların
mücadelesinin içinde
var olduğunuzda,
bir başkasının
derdine deva
olmayı seçtiğinizde
sorunlarınızın inanın
küçülüyor. ”*

Annem, mafya-devlet ilişkisi, Susurluk gibi konularla ilgilendiği ve tehdit aldığı için benim bombalı saldırıya uğradığımı sandılar. O gruba, İsviçre’de bir tren kazası geçirdiğimi anlattım, çünkü hasarlı bir şekilde karşılarında duruyordum. Başıma gelen her doğru ve yanlış şeyde bağımsızlığım büyük bir rol oynamıştır. En önemli derslerden biri yanlış yapılmadan bir şey öğrenilmediğidir. En büyük tecrübe de, hata yaparak yol alındığıdır.”

Hastanedeki iyileşme süreci tez konusu oldu

Uzun süren ve cesaret isteyen iyileşme sürecindeki Şafak Pavey’in Zürih Üniversite Hastanesi’ndeki sıra dışı durumu tez konusu oldu ve bu çalışma kitap olarak yayımlandı. Bu kaza dünyaya bakışını yeniden şekillendirdi. Kendisi için verdiği mücadeleyi diğerleri için de vermeyi seçti.

İyileşme sürecinde Şafak, eğitimine ara vermedi; Londra Westminster Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünü bitirdi ve hemen ardından London School of Economics’te yüksek lisansını tamamladı. Akademik uzmanlığı olan milliyetçilik ve azınlık hakları üstüne hazırladığı “İslâm Ülkelerinde Gayrimüslim Vatandaşların Müllkiyet Hakları” büyük beğeni topladı ve itibarlı uluslararası yayınlarda yer aldı.

...Ve, en sonunda... Şafak, başta en yakın ailesi olmak üzere herkesleri hayretlerden hayretlere sürükleyen bir seçim yaptı. Üstelik sadece Türkiye’de değil, dünyanın birçok yerindeki gençlerin “Müthiş!” diye nitelendirecekleri bir işi var iken...

BM’den CHP’ye

Birleşmiş Milletlerde insani yardım çalışmaları... Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’ndeki yönetici görevi...

Bu görevi çerçevesinde Ortadoğu, Güney Batı Asya, Kuzey Afrika’da zor durumda olan sayısız insan için insani yardım çalışmaları gerçekleştirdi.. Cezayir, Mısır, Yemen, Lübnan, Suriye, Afganistan, Irak ve İran’daki çatışma bölgelerinde bulundu. Şafak, uluslararası kamuoyunda insan hakları, insani yardım ve küresel barış konusundaki çalışmalarıyla tanınıyor.

Engelli hakları konusunda Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sekreteryası’nın Başkanı...

Ve... Sonra ne mi yaptı?

“Herkesin aşagılamaya doyamadığı muhalefet partisine katıldım”

...Ve... CHP İstanbul Milletvekili olarak ülkesine döndü. Öyküye kendi ağzından kulak verelim mi: “Çok büyük bir çaba ile gençlerin çalışmayı çok hayal ettiği Birleşmiş Milletler ailesine katıldım. Sonra da tuhaf bir şey

“İnsanın düştüğü yerden başlaması olağaniüstü güçlüdür. Çünkü tekrar düştüğünde onu, nasıl bir yerin beklediğini ve nasıl baş edeceğini bilir. Bu da onu, hiç düşmemişlerden bir adım önde kılar.”

yaptım ve herkesin ulaşmak istediği yerden kimsenin pek gitmek istemediği yere geldim. Hem de herkesin yere göğe koyamadığı iktidar partisine değil, herkesin aşagılamaya doyamadığı muhalefet partisine katıldım. Sanırım sizce de yeterince ilginç olmuştur. Ama iki yönlü bir ilginç bulunma hâli bu. Kimileri için ermişlik, bilgelik iken kimileri için de aptallığın kanıtı...

Annem bana daima iyi

insan ol, politikacı olma demişti. Dolayısı ile ben bundan ders almış biri olarak aileme siyasete atılacağımlı söylemedim. Onlar beni Tunus baharı ile ilgileniyor sanırlarken ben çoktan aday listesine girmiştim bile...”

Bu aşamada Şafak Pavey’in, yaşam yelpazesinin bütün çelişkilerini kelebek misali zarif bir beden ile kocaman kucaklayabildiğini iliklerimde hissediyorum.

Şafak’ın ikinci kitabı: ‘nereye gidersem gökyüzü benimdir’

Pavey, ikinci kitabında (keyif alacağınızdan eminim, okumanızı hararetle tavsiye ederim. Gülümseyerek yazılmış... İran’ı mizah ile –bazen kara mizah ile, ele almış, kendi deyimini ile “haylaz ve direnişçi” tarafına yenilerek İran’da iki yıl, sekiz ay, yedi gün süren görevini sorgularken... “Ne işin var, tek kol, tek bacakla, koştur koştur çöllerde, sınır ve savaş alanlarında, hem de mayın bölgelerinde; öbür ikisini de kaybetme riski olan yerlerde dolaşmakta!...”

“Cesaret mi salaklık derecesinde iyimserlik mi, yoksa neydi içimdeki bu ikinci ses? Beni maceradan maceraya taşıyan da bu olmuştur. Yoksa gayet normal bir yaşamı özleyen, evde ‘pijama-terlik’le televizyon seyretmek isteyen bir yanım da var herkes gibi...”

‘Pijama-terlik-televizyon’ kültürünün ise bazen demokrasi anlayışımızda da kendini maalesef gösterdiğini belirtiyor Şafak ve ekliyor: “Kendimize gelene dek pek ilgilenmiyoruz bir başkasına olanla...”

Korkusuz bir genç kadın Şafak.. Neden mi? “Düşme”yi yaşadı, düştü ve ayağa kalkmayı bildi... Gerisini de o söyledi:

“İnsanın düştüğü yerden başlaması olağaniüstü güçlüdür. Çünkü tekrar düştüğünde onu, nasıl bir yerin beklediğini ve nasıl baş edeceğini bilir. Bu da onu, hiç düşmemişlerden bir adım önde kılar.”

İlk uzun vadeli işi: Türkçe-Ermenice haftalık gazete Agos’un yazarlığı

Şafak Pavey kendi eğitim hayatının sponsoru olarak öğrenciliği boyunca uluslararası medya şirketleri için ser-

“Basit kolaylıkları buluşlarla hayatımıza katmak için, insanlığın neden bu kadar geç kaldığını anlamaya çalışırsak, bundan sonraki mucizeler için erken davranma şansını yakalayabiliriz.”

best gazetecilik, belgesel yapımıcılığı ve tercümanlık yaptı. Pavey'in ilk uzun vadeli işi Türkçe – Ermenice haftalık gazete Agos'un yazarlığı idi. Aile dostu, komşusu “Hrant Abi”si resmi patronu olmuştu. Londra'daki eğitim dönemini anarak şöyle yazdı Şafak:

“İstanbul harçlığım bu küçük yazılar sayesinde hazırды. Hrant kendimle gurur duymamı sağladı.”

“Agos'ta bize ev usulü patates yapan bir teyzemiz vardı.”..“Ne var demeyin salçalı patates yemeğinde. Fakirlikle, yoldaşlıkla özdeşleşmiş bir yemektir; benim en sevdiğim. Burnumu sızlatan memleket kokusu gibiydi.”

Azınlık olmanın yaşamsal tadı...

Şafak Pavey azınlık konusunda şöyle yazıyor:

“Azınlık konusunda gerçek duyarlılığım Hrant Dink ile başlamıştır. Ve burada onun sözlerinden alıntı yapmak isterim: Demokratik ülkelerde çoğunluğun yanında azınlık olarak yaşamak bir keyif unsuru belki. Demokrasisini üretmemiş ülkelerin bahçesinde ise, tek renk çiçeklerin yanında bir diken, kökiinden sökülüp bahçe duvarının dışına atılması gereken bir yaban otu sanki. Azınlık olmanın yaşamsal bir tadının olduğuna inanmıyorum. Bize; Nasıl bir tat? diye soracak olursanız, cevabım şu: Eğer özgürseniz ve kendinizi güvende hissediyorsanız -ki biz hiç böylesini yaşamadık- herhalde çok tatlı bir tat. Yok, eğer değilseniz, müthiş bir acı. Bazen özgür, bazense değilseniz, o zaman da ekşi mi ekşi – çoğunlukla bizim yaşadığımız gibi. Azınlık olmanın tadı, tat alanların yetisinden çok, tat verenlerin yetisiyle, güveniyle doğrudan ilişkili. Sorun aslında azınlıkların değil, çoğunlukların.”

Seçilen meslekler ve dünya mutluluk terazileri

“Dünya mutluluk terazilerinde doğrudan başkaları için bir şeyler yapılan mesleklerde insanların daha mutlu olduğu söylenir.” “Başka”sına, “diğer”ine, “öteki”ne ve “ötedeki”ne yardım etmek... Mülteciler... Ve, onların dünyası hakkında düşündükleri... Bu konuda şöyle diyor Şafak:

“Hep başkası olarak görülen, her şeyinden kopmuş, kimlik, nüfus sahibi olmayan, sığıntı gibi görülen bu insanlar topluluğu sizin onlara yardım ettiğinizi değil, her karşılaşma, her tanışmada sizin aslında aynı durumda olabileceğiniz bir dünyayı, cesaret, dik duruşu hatırlatır.”

“Afgan mülteci çocuklarla eski radyo parçalarından bacağıma şarj ettik”

‘Mülteciler’ demişken; anlatıyor Şafak:

“Meselâ en zor ve en güzel anılarımdan birini Afgan mültecileriyle birlikte yaşadım. Elektriği olmayan bir yerleşim biriminde iki aşiret barış sağlamışız, tabii bacağıma elektrikle şarj oluyor, birden kasılıp kaldı. Çocuklar eski radyolardan parçalar bulup, rüzgâr güllü yaptılar... Güle oymaya bacağıma şarj ettik. Bana, kelebek anlamına gelen ‘şapalak’ diyorlardı.

Demem o ki, insanlara samimi yaklaştığımızda zorluklar aşıyor. Evet, kolay değil. Bu konuyu fazla süslemeye, Polyanna’cılık yapmaya fazla gerek yok, yaşam zaten çok zor, ama içe kapanarak sorunları büyütmeyen de anlamı yok.

Başkalarının sorunlarına kapımızı kapattığımızda, kendi çözümlerimizi bulamayacağımıza inanıyorum.”

“Ben kariyerimi, ülkemizin başına icat çıkartmaktan hoşlanılmasına adamayı seçtim. Bilim ve buluştan bizi uzak tutan bütün kelepçeleri açmak için öncü olmaya, gerçekleştiremezsem bile kelepçelerin varlığını göstererek uyarmaya talibim,” diyor Şafak, politikaya girişinin hikâyesini anlatırken..

Türkiye ve Güney Kore ...

...Ve, gözlerimizi çok iyi modellere çevirmemizi öneriyor Şafak, uzun uzun anlatıyor, kıyaslamalar yaparak...

“Örneğin Güney Kore’nin geldiği nokta beni oldukça heyecanlandırıyor,” diyor ve devam ediyor:

“Türkiye ve Kore kalkınmaya hemen aynı dönemde başladılar. O dönemden bugünlere 60 yıl geçti. İki ülkenin gelişme hızları, farklılıklarla ilerledi. Başlangıçta Türkiye’den üç kat daha yoksul ve ağır bir iç savaştan henüz çıkmış olan Güney Kore, bugün dünyanın saygın ülkelerinden. Oysa aynı Kore tam dört kez askeri darbelerle sarsıldı. Pek çok insan hayatını kaybetti, cezaevlerinde yıllarını harcadı.

Bizde ulusal bölünme fobisi vardır. Oysa Koreliler çok pahalı bir bedelle başından bölünmüşlerdi. Bütün bu acıları çekmiş Güney Kore, bugün liberal bir ülke olarak bilim ve sanayi devri olma yolunda hızla ilerliyor.

1954 itibarıyla kişi başına düşen milli gelir Kore’de 75 dolar Türkiye’de 245 dolardı. 2010 itibarıyla kişi başına düşen milli gelir Kore’de 20 bin dolar, Türkiye’de 9 bin dolardı.

Kore, dünyanın buluş kapasitesine sahip 11. ülkesi, araştırmalara en yüksek pay ayıran 10. ülkesi... Kişi başına ARGE Kore’de 214 dolar Türkiye’de 17,5 dolar.

Aramızdaki bu fark hangi farklı politikalar sonucu oluştu? Bölünmüş Kuzey parçası, yoksulluk içinde yaşarken, Güney bu refah seviyesini hangi politikalarla yakaladı?”

Tekerlekle tanıştı! Bilimi savunuyor, Şafak...

“Kargaşadan unutulmuş ama her zaman insanı hatırlayan bilim”i..

Üstelik kişisel menkıbesinde bilimin yeri tartışılmaz iken... Ayağa kalkmayı öğrenmekle geçirdiği günlerde...

“O güne kadar gündelik hayatımızı nasıl kolaylaştırdığımızı hiç fark etmediğim bilimin büyük emeğine, ilk kez dikkatle baktım. Buluşların çaresizlikleri çözen ve eksiklikleri tamamlayarak eşit hayat hakkı sunan olağanüstü mucizesiyle tanıştım. Meselâ sizlerin hayatına bavula takılarak, benim hayatıma sandalyeye takılarak kolaylık getiren tekerlekle tanıştım. Tanıştım ve insanlık adına çok utandım. Milâttan önce 3500 yılında bulunmuş olan tekerleği sandalyeye ya da bavula takmayı neden bu kadar geç akıl ettiğimizi de doğrusu anlamış değilim.

Basit kolaylıkları buluşlarla hayatımıza katmak için, insanlığın neden bu kadar geç kaldığını anlamaya çalışırsak, bundan sonraki mucizeler için erken davranma şansını yakalayabiliriz diye düşünüyorum. Buluşların önünü engelleyen görünmez duvarı görmeye çalışırım.

Bu gecikme üzerine her düşündüğümde gökyüzüne doğru yük-selen tapınak merdivenlerini hatırlarım. Tanrıya yakın olmak için gökyüzüne tırmananların, insanı nasıl unuttuklarını hatırlarım mimaride. Ne yazık ki modern mimaride bu unutulmuş-luktan esinlendi ve hatasını daha henüz fark edebiliyor.”

“İnsanın çarptığı her sert duvar, eğer kültürel önyargılarımızı temizleyebilirsek buluşlarla aşılabilir”

Ya bilimin işitme engelliler için yarattığı buluşlar? Şafak bu konu hakkındaki heyecanını dillendiriyor:

“Daha çeyrek yüzyıl önce birbirleriyle haberleşemeyen işitme engellilerin hayatlarındaki MSN, Skype mucizesini öğrendi-

“ Ben insan hakları alanındaki çalışmalarımın bireysel çözümler bulmamda çok yardımcı olduğumu gördüm. Başka birinin acısını ya da yarasını sararken, kendiniz için mutlaka bir şey buluyorsunuz. ”

ğimde de çok heyecanlanmıştım. Duyabilen ayrıcalıklı insanlara yalvarmalarına gerek kalmadan birbirleri ile haberleşebilmelerine tanık olduğum için, bilgisayarlara ve internet buluşuna çılgın bir tutkuyla bağlıyım.

Gözüm ne zaman bilgisayarıma takılsa, tam o sırada dünyanın her hangi bir yerinde işitme engelli iki insanın birbirlerine dertlerini, dedikodularını özgürce anlatabildiklerini hatırlarım. Bu beni gülümsetir.”

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın “2012 Uluslararası Cesur Kadın” Ödülü Şafak Pavey'in!

Şafak ödülünü, Dünya Kadınlar Günü'nde ABD Dışişleri Bakanlığı'nda yapılan törenle aldı. Satırlarına gazete haberi ile devam ediyorum...

“TBMM'ye seçilen ilk engelli kadın olan Şafak Pavey, tüm dünyada savunmasız topluluklar, mülteciler ve engellilerin hakları için yaptığı çalışmalar dolayısıyla ödüle lâyık görüldü.

Pavey'in de aralarında bulunduğu 10 kadına ödüllerini, ABD Başkanı Barack Obama'nın eşi Michelle Obama ve ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton verdi.

Obama, yaptığı konuşmada, önce Hillary Clinton'ı överek, ABD Dışişleri Bakanının tüm dünyadaki kadınlara esin

kaynağı olduğunu söyledi.

Cesur Kadınlar ödülüne lâyık görülen 10 kadından övgüyle söz eden Obama, bu kadınların karşılaştıkları risklere ve zorluklara rağmen yollarına devam ettiklerini, çünkü sadece kendi hak ve özgürlükleri için değil, pek çok kişinin hak ve özgürlükleri için mücadele etmeyi bildiklerini vurguladı. Obama, fiziksel engellerine rağmen Şafak Pavey'in, sadece parlamentoda sandalye kazanmakla kalmayıp, tüm dünyada başka ülkelere seyahat ederek, BM Engelli Hakları Sözleşmesi için destek kazandığını belirtti. Michelle Obama, sözlerinde Pavey'in yaşam felsefesine atıfta bulunarak, 'Yaşadıklarınız diğerlerine örnek olacaktır' dedi."

Neden siyaset?!

"Çünkü ... Aktif vatandaşlık yapmaya geldim!"

Bir yıl kadar öncesinde siyasete girme nedeni için "15 sene önce bir röportajımda aslında söylemişim. Genç olarak siyasete girmek, ülkeme katkıda bulunmak istediğimi söylemişim" dedi Şafak Pavey, ve devam etti:

"Ben aslında siyasete girmek değil de ülkeme döndüğüm için çok mutluyum. Kaza olalı da 15 sene oldu. Enteresan tarihler. Böyle bir milletvekili adaylığı ile ülkeme döndüğüm için mutluyum. 15 sene içinde gördüğüm yaşadığım tecrübeleri ülkeme yansıtmak istiyorum. Ben siyasetten çok, aktif vatandaşlık yapmaya geldim. Herkesin aktif yurttaş olması gerekiyor. Ben sadece gençlerin meselesi ile ilgilenmeyeceğim. Çünkü ben benden olmayanlarla ilgilenmeyi daha uygun bulurum. Yaşlıların konuları, benim daha çok ilgimi çekiyor. Uçakta gelirken yaşlı bir çiftle konuştum. Kapadokya'yı ziyarete geliyorlarmış. Onların sıkıntılarını dinlemek çok önemli. YGS'de bir milyon 700 bin gencimizin sıkıntıları, onların hakları benim haklarım demek. Ama ayrıca benden olmayanların haklarını da korumaya geldim."*

Güncel meselelere de gönderme yaparken, Şafak bu söz-cüklerle anlatıyor:

"Türkiye'de çok kritik bir dönemde olduğumuzu düşünüyö-

rum. Kültürel değerlerimize bir kez daha bakmamız gerekiyor. Böylesine sürpriz bir teklif aldığımda, pişman olmamak ve belki de ülkeme tecrübelerimle faydalı olabilmek amacıyla politikaya girdim. Yoksa politikacı olmak gibi bir rüyam ya da stratejik planım yoktu. İnsan Haklarının Türkiye'de sıkıştığı bir noktada, çocuk, kadın ve aile haklarından engelli ve yaşlı haklarına kadar uzanan geniş bir alanda çalışmaya devam edeceğim."

Gözlerinin içinde, duruşunda, ifade ettiklerinde, söyleyemediklerinde... insanlık değerlerini onurla yansıtıyor, Şafak. Bir kaza ile ray değiştirdi bu hayat! Direnişin ta kendisine dönüştü, güzel genç kadının varoluşu. ...Ve, konusunda iddialı:

"İnsanlık, özgür bilimden bu sorunlar için köklü buluşlar, taze fikirler bekliyor. Dünyanın herhangi bir yerinde elde edilmiş haklar, özgürlükler ve buluşlar dünyanın her yerinde olabilmelidir. Çitamız hep en iyi örneklerdir. Ben önümüze bir engel çıktığında umutsuzluğa kapılmamayı öğrendim. Engelin çevresinden dolaşip yeni bir yol bulmak her zaman mümkün. Bir hedefimiz olduğunda ulaşamazsak bile çok yakınına düşeceğimizden kuşkunuz olmasın." Gezeganimizde barbarlık sınırlarına varacak kadar kötüye kayıtsız kör gözlerle bakanlar çoğunlukta iken... Şafak, karanlıkta bir mum ışığı, ulusunun yurttaş ve bir dünya vatandaşı olarak değerlerine sahip. Amaç: Barbarlığın tam tersi – medeniyete ulaşmak!

Artık karşımızda ve "Dönülmez Akşamın Ufkunda"*

- bir Şafak Pavey var. Yola çıktığından bu yana gönlü, "başka" .. "diğer.." "öteki.." ve "ötedeki.." gönüllerle..

Vazgeçmeyecek, yola hep devam edecek.

Ben de ona buradan gönüller dolusu desteği, takdiri, sevgiyle yolluyorum. Koş Şafak koş... ■

*"Şafak Pavey 15 yıl sonra yurda döndü" , İbrahim YILDIZ/ İSTANBUL,Haber (DHA), Milliyet, 6 Mayıs 2011

**Dönülmez Akşamın Ufku; Şiir; Yahya Kemal Beyatlı (1884 - 1958)

Kaynakça:

Şafak Pavey - www.safakpavey.com
Kitabr: 'nereye gidersem gökyüzü benimdir'
www.hurriyet.com.tr

"Ayakları yere çok sağlam basan bir kadın Şafak Pavey", Ebru Güzel, Röportaj, Elele, Kasım 2011

KULAK - BURUN - BOĞAZ ve BAŞ BOYUN CERRAHİSİ

- ✓ Kulak - Burun - Boğaz Hastalıkları
- ✓ Baş - Boyun Kanser Cerrahisi
- ✓ Larengoloji ve Ses Hastalıkları Tedavisi
- ✓ Uyku Apnesi ve Cerrahisi
- ✓ Odyometri (İşitme Testi)
- ✓ Estetik Burun Cerrahisi

115.
yıl
or-ahayim
ÖZEL BALAT HASTANESİ

Yrd. Doç. Dr. Kubilay K. Metin

Odyometri (İşitme testi)

SORUNLARINIZ BİZİM SORUNUMUZDUR!!!

www.orahayim.com

[www.facebook.com / BalatHastanesi](https://www.facebook.com/BalatHastanesi)

[www.twitter.com / BalatHastanesi](https://www.twitter.com/BalatHastanesi)

0212 491 00 00

115.
yıl
or-ahayim
ÖZEL BALAT HASTANESİ

"Sanat Üretimi" Üzerine...

Nerdeyse iki yıldır zevkle sürdürdüğüm bu köşenin arada bir niye yok olduğunu merak eden kimi değerli okurlarıma kısa bir açıklama borçluyum – ki bazılarının yöneltmiş olduğu sorunun yanıtı çok basit aslında: Aynı sayıda başka bir yazım veya yaptığım bir söyleşi yayımlandığında, "nitelik..." ve "kitaplık..."lara o ay yer vermeyişimin iki nedeni, *tembellik* ve birazcık da "*kalemimi eskitmeme*" dürtüsüdür – yoksa, yazacak konu çok... Bildiğiniz gibi, bu köşede özellikle kendimce *nitelikli sanat olay/ortamlarını* tanıtmaya ve önermeye çalışıyorum ki, (pek anlamadığım) görsel sanat yapıtlarından olduğunca uzak kalmayı ve daha çok tiyatro, müzik ve yazın dünyasından, ayrıca birazcık kıyıda-köşede kalmış tatil yörelerinden söz etmekteyim... Bu arada, "*sanat*" kavramının her zaman öznel bir bakış açısı ile değerlendirildiği, bu bağlamda da hiç kuşkusuz çok göreceli olduğu yadsınamaz. Hangi türde olursa olsun, bir sanat yapıtı kimilerine göre çok başarılı olabildiği gibi, diğerleri için "*bir kitsch örneği*", "*klişelerle dolu*" veya düpedüz "*bayağı*" sayılabilir... Öte yandan, kamuoyuna yeni sunulan nice yapıt, yaratılmış olduğu dönemde anlaşılmamış, yeterince değerlendirilmemiş veya önemsenmemiştir – ki böyle bir tutumun en belirgin "kurbanı" Mozart olmuştur, ancak onun yanı sıra örneğin van Gogh gibi çağının önünde giden, yeni bir "çağ" açan nice ressamardan, tiyatro dünyasında ise Shakespeare veya Ionesco'dan söz edebiliriz... Mozart'ın *tek kerelik bir saray daveti için* bestelenmiş nice konçertoları, günümüz batı sanat müziği başyapıtlarındandır; Shakespeare'nin *basit halkı eğlendirmeye yönelik* oyunları da keza birer sahne klasiği olmuştur..!

Karşılaştığım sanat yapıtlarını üç gruba ayırıyorum. Bunların ilkinin, üzerine *ince bir tabaka margarin sürülmüş*, diğerini *bolca tereyağlı*, üçüncüsünü de *sızma zeytinyağına batırılmış* birer ekmek dilimi olarak düşünün... Amatörlüğü hiç bir zaman aşamamış, bayalığın uçurumuna yakın bir yerlerde dolaşan ilk grubun sanatçıları, niteliksiz ürünleriyle belki kendi aile ve yakın dost çevrelerini tatmin edebilir, kendi imkânları veya yakın kişi/kurumların sponsorluğu ile yapıtlarını kamuoyuna sunabilirler. Benim için "*tereyağın*" dolgun tadını anımsatan ikinci grubun yapıtları, aile/dost beğenisi çemberini aşabilmiş, ulusal bir saygınlığa ulaşmış olanlardır. Bağımsız eleştirmenler tarafınca övgüler alan, daha üst limitlere varmaya çalışan bu sanatçı grubu, çok

çalışıp türüne özgü "tekniklerini" yetkinleştirir, kendine has bazı özgün ayrıcalıklar yaratabilecekse, yapıtları bir üst basamak olan "*sızma zeytinyağına bandırılmış ekmek dilimi*" düzeyine ulaşabilir! İşte bu aşamada nitelik (= "*zeytinyağı*") bestenin, tablonun, öykünün, şiirin her bir yanına ("*ekmeğin içine kadar*") geçmişir! Bu sanat eseri, artık ulusal olmaktan çıkmış, evrensellığe doğru kanat açmaya başlamıştır... İlk iki gruptan somut örnekler vermeksizin, Türkiye'ye has üçüncü basamakta bulunan en belirgin kişi olarak Orhan Pamuk'u anabiliriz...

Sanatın "*göreceliği*" ne gelince, aynı yapıtın değişik kişileri nasıl da apayrı biçimde etkileyebileceği konusunda kısa bir örnek vermek üzere, bundan birkaç yıl önce Almanya Başkonsolosluğu'na "*Berlin Şarkıları*" dinletisi için davet edilmiş bir sanatçıdan kısaca söz etmek istiyorum. Bugün artık aramızda olmayan sevgili Christiane Gröpler'in bir "*Jiddische Lieder*" albümü de olduğunu öğrenmem üzerine, Başkonsolos dostuma Schneidertempel'de de bir Yiddiş şarkı akşamı düzenlemeyi önermişim. Oldukça başarılı geçen bu dinletinin ardından, "dini bütün" ABD'li bir arkadaşımız, Gröpler'in yorumunu hiç beğenmediğini, zira özellikle annesinden alışık olduğu kimi ninni ve çocuk ezgilerinin "*Alman aksanıyla çok yersiz kaçtığını*" söylemesine karşın, bugün gene aramıza olmayan değerli büyüğümüz Eli Perahya ise çocukluğundan beri duymamış olduğu kimi şarkılardan çok duygulandığını, ona Aşkenaz annesini anımsatmış olan bu dinletiden özel bir keyif aldığını belirtmişti!

Öte yandan aynı yıl içerisinde UÖML'nde düzenlemiş olduğumuz bir Yom ha'Shoah akşamında, kendisi amatör bir viyolonsel sanatçısı olan Başkonsolos, sevgili Berna Sidi'nin piyanosu eşliğinde Max Bruch'un "*Kol Nidrei*"sini yorumlarken, ne yazık ki pek başarılı olamamıştı. Şimdi şunu tartışalım, değerli "*nitelik...*" severler: Alman Başkonsolosu'nun, Cemaat Başkanı, Hahambaşı ve toplumumuzun kalabalık bir izleyici kitlesinin önünde Nazi kurbanlarını anmak üzere bir Yahudi ezgisini çalma yürekliliğini göstermiş olması mı daha önemli, yoksa bunu yaparken bir-iki kez tökezlemesi mi?! Kısır'dan hisse(ler): 1) İçinde gerekli "*kıvılcımı*" gören herkes, tabii ki "*sanatçı kervanı*"na katılmayı denemelidir. – 2) Değişik kitlelerin farklı yorumları, ona gerekli iletileri sağlayacak, yön verici olacaktır – 3) Ne var ki, salt ailesi ve yakınlarının beğendiği, kimi dostlarının incelik göstererek açık bir tepki vermediği çalışmalarını sürdürmesi, onu ancak gülünç durumda bırakacaktır. ■

Bu yazıya uygun bir görsel bulamazken, aklıma şu fıkra geldi:

Adamın biri, önünden geçtiği dükkânın vitrininde büyük bir saat görür ve kapıdan girip içeridekine köstekli saatini uzatır: "İkide bir duruyor; şunu bir açıp bakar mısınız?" – "Burası saat tamircisi değil ki..." – "Ya ne dükkânıdır burası?!" – "Sünnetçi kliniği..." – "Nasıl yani??" – "O halde vitrindeki koca saatin işi ne???" – "Siz söyleseydiniz, bu meslek erbabı vitrine ne koysun ki...?!"

» Yahudi Öyküleri

Araf Yayınları, 341 sayfa

Ağustos 2012'de sessiz sedasızca kitapçı raflarında yer almış, 13 Yahudi yazarın kaleminden gelme toplam 16 kısa veya daha uzun (2 ile 59 sayfa arası) öyküyü içeren bir antoloji... Bu seçkiyi kimin derlediği belirtilmiyor (acaba çevirmen olarak anılan Şemsettin Yeltekin midir?) – daha önemlisi, hiç bir giriş yazısı da bulunmuyor bu kitapta; sadece öykücülerin 10 satırı geçmeyen biyografileri ile yetinilmiş! Öte yandan en eskisi 1851, en "genci" 1937 doğumlu bu yazarlar, Yahudi edebiyatının gerçek bir örneklemesini oluşturuyor diyebiliriz. "Damdaki Kemancı" müzikalinin esinlendiği Scholem Aleychem'den başlayıp yapıtlarında soykırımı irdeleyen Aharon Appelfeld'e varan Doğu Avrupa kökenli çoğu Yiddiş yazmış olan yedi, İngiltere doğumlu iki, ABD'nden üç ve İsraili bir yazardan gelme bu öyküler, Ortaçağ Prag'ında doğmuş "Golem" efsanesinden (I.L.Peretz), günümüz İngiltere'sinde geçen "Gayrimusevi Yahudiler" (M.Spark) konusuna kadar uzanıyor. Aralarında Nobel ödüllü Isaac B.Singer, kanımca ABD'nden çıkma en iyi Yahudi kalemlerinden Bernard Malamud ve Philip Roth, İsrail'in bugün belki en çok okunan yazarı Amos Oz ve Türk okurlarının belki de adını hiç duymadığı İngiliz Emanuel Litvinoff'a da yer veren bu çalışma, ne yazık ki, aceleye gelmiş benziyor ve birçok çeviri/dizgi/baskı hatası içeriyor– ancak gene de okunmaya değer...

» Mevsimlerle İSTANBUL

Selahattin Giz Koleksiyonu'ndan – Yapı Yredi Yayınları, 160 sayfa

Kütüphanemde yan yana ve "büyük büyük" duran Sinan Genim'in derlediği "Konstantiniyye Fotoğrafları" veya Max Fruchtermann'ın "İstanbul Kartpostalları" gibi hem "yükte" hem de "pahada" ağır kitaplara alçak gönüllü yeni bir kardeş katıldı geçenlerde: Bundan 20 yıl önce edinmiş olduğum "Beyoğlu 1930"unun bir devamı sayılabilen, alt başlığı "1925-1955 İstanbul Fotoğrafları" olan bu yeni çıkmış koleksiyonunda, 1914 Selanik doğumlu ünlü siyah-beyaz fotoğraf sanatçısı Selahattin Giz'in 150 kadar "mücevher" değerindeki kent enstantenelerini izlerken, nefesiniz duracak ve gözleriniz yaşaracak..! Bakir Tarabya Koyu'nu veya Bebek'teki dalyanları mı istersiniz, yoksa arkasında Topçular Kışlası görünen "Taksim Talimhane'deki kiralık bisikletler" karesini mi, yerine İnönü Stadyumu'nun yapılması için 1939'da yıkılan "Dolmabahçe Sarayı Has Ahurları"nu veya bir zamanların "Punta"sı Fenerbahçe Burnu ile "Feneraki" olarak bilinen Fener'in havadan çekilmiş fotoğrafını mı – öte yandan ailelerin baharda kayıklarla yaptıkları "Kâğıthane'de gezinti"yi mi yoksa yoğun kar yağışı altında Şehzadebaşı'nda seyreden 12 numaralı tramvay'ı mı – bunların tümü sadece 25 liraya (bazılarını belki bizzat görmüş olan sizlerin ve bu günlere yetişememiş çocuklarınızın, torunlarınızın olabilir..!

» Cherly Bentyne: "Let's Misbehave" – The Cole Porter Songbook - (www.summitrecords.com)

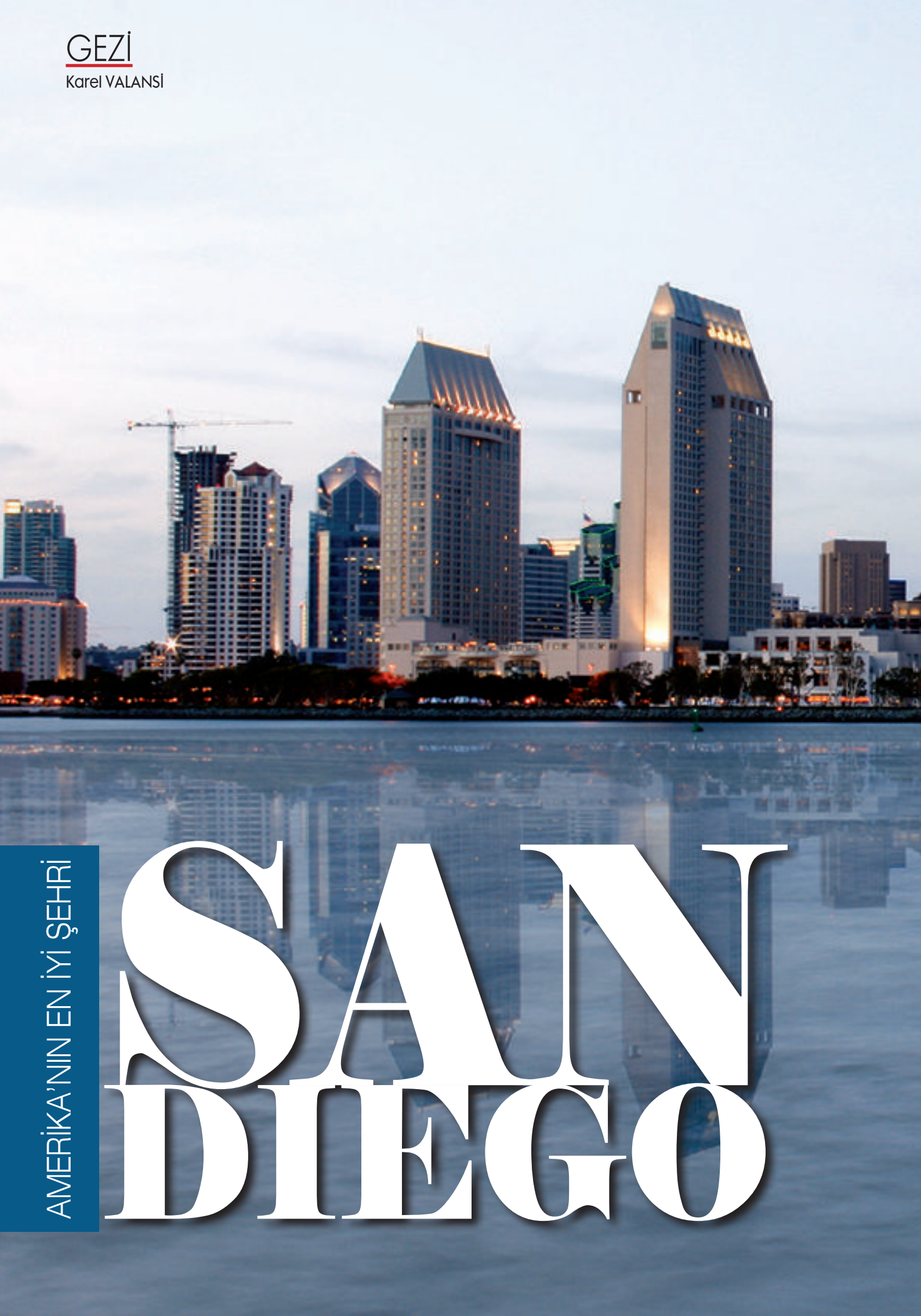
Üyesi olduğu günümüzün en popüler vokal caz grubu Manhattan Transfer konserlerinde Türkiye'de iki kez dinlediğimiz Cheryl Bentyne, solo olarak da sürdürdüğü albüm kayıtlarının sonuncusunu büyük müzikal bestecisi Cole Porter'e adanmış. Yılmayan bir Porter yorumları koleksiyoneri (ve bu arada katıksız bir MT/Cherly Bentyne hayranı) olan bu satırların yazarı, 2012 yapımı bu yeni albümü bu sayfaya getirmeden edemezdi, tabii ki..! Arkasındaki 8 kişilik grup ve iki parçaya konuk olarak katılan ünlü caz saksofoncusu James Moody ile kaydedilmiş toplam 14 Porter bestesinde Bentyne olağanüstü yorumlar sunuyor. Kâh geleneksel balad biçimde ("Night And Day", "I Love Paris"), kâh Latin ("My Heart Belongs To Daddy") veya upbeat ritimlerinde ("It's Alright With Me"); "Begin The Beguine"de olduğu gibi sadece davul ve bas eşliğinde veya scat girişiyile kotardığı olağanüstü bir "You'd Be So Nice.." ile her cazseverin muhakkak edinmesi gereken bu albüm, amazon.com sitesindeki yedi öneriden beşinden "5 yıldız" notunu almıştır. Cole Porter'in son derece entelektüel sözler ile bizzat donattığı bestelerine gelince, Cheryl Bentyne'in yorumu şöyle: "Bunlar birer melodi olmaktan çok ötedirlerdir; her biri gönlümüzi, kalbimizin yaşadığı küçük evlerdir – ve oralara hemen yerleşmek istiyoruz, bu şarkıları dinledikçe..." Aynen katılıyorum..!

AYIN ALBÜMÜ

GEZİ

Karel VALANSI

AMERİKA'NIN EN İYİ ŞEHİRİ

SAN DIEGO

Okullarda ara tatili yaklaşırken hâlâ programınızı yapmadıysanız ve bu iki haftayı dolu dolu yaşayabileceğiniz bir destinasyon arıyorsanız, size **San Diego**'yu tavsiye ederim. İstanbul'dan direkt uçuş olmaması veya uzun uçak yolculuğu gözünüzü korkutmasın. Yıl boyu süren güzel havası, uçsuz bucaksız plajları, büyük metropollerin karmaşasından uzak olması, bu güzel şehre aşık edecektir sizi. Lakabı '*Amerika'nın en iyi şehri*' olan San Diego benim için İstanbul'dan sonra yaşamak isteyebileceğim tek şehir. Bakalım sizi de kandırabilecek miyim?

San Diego sevgim, yıllar önce ablamın ailesiyle Amerika'ya taşınmasıyla başladı. Los Angeles gibi bir metropol varken, hele Hollywood ve Disneyland'a komşu yaşamak varken çok da üzerinde konuşulmamış, bilindik bir hikâyesi olmayan bu şehri seçmeleri başta çok şaşırtmıştı beni. Ancak bu düşüncelerim San Diego'yu tanımaya başlamamla tamamen değişti. San Diego'nun Money Dergisi tarafından 'ABD'nin en iyi yaşanılan beşinci şehri' seçilmesi bir tesadüf değil. Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan San Diego'nun dikkati çeken en önemli özelliği yıl boyu süren güzel havası. Ne aşırı sıcak yazları ile bunalıyor, ne de soğuk kışları ile donduruyor. Tüm yıla bakıldığında ortalama sıcaklığı 21°C olan bu şehre kışın bile gitseniz yanınıza bir hırka alıp çıkabilir, şanslıysanız denize bile girebilirsiniz. Yazları ise upuzun plajları, güzel kumsalları ile okyanusun keyfini dilediğinizce çıkarabilirsiniz.

ABD'NİN 8. BÜYÜK ŞEHİRİ

'Altın Eyalet' Kaliforniya'nın bu güzel şehri, iklimi ve denizi dışında birçok özellik de barındırıyor. Bir sanayi şehri olarak bakıldığında havacılık, elektronik ve gemicilik sektörleri oldukça gelişmiş. Ayrıca San Diego büyük bir liman ve Amerikan donanmasının önemli bir üssü. ABD'nin, University of California, San Diego State, Electronic Technical Institute ve Scripps Institution of Oceanography gibi önemli üniversiteleri bu şehirde bulunuyor.

San Diego her ne kadar Kaliforniya'nın ikinci, ABD'nin sekizinci büyük şehri olsa da, bu büyüklüğü hissetmiyorsunuz. 1,4 milyonluk nüfusuna rağmen San Diego, sakinliği ile küçük bir sayfiye kenti izlenimini uyandırıyor.

1800'lü yıllarda kurulan şehir, Kaliforniya eyaletinin ilk ve kurucu şehri kabul ediliyor. San Diego nüfusunun yüzde 3'ü Yahudi. Şehirde çoğu Latin Amerika kökenli 89 bin Yahudi yaşıyor. Yaş ortalaması 35 olan şehirde Asyalılar nüfusun yüzde 15'ini oluştururken, siyahların nüfusa oranı ise sadece yüzde 7. Meksika'ya yakınlığı ve Latin Amerika göçmenlerinin nüfusun yüzde 28'ini oluşturması şehri çift kültürlü bir hale getirmiş. İngilizce kadar İspanyolca da geçerli bir dil. Amerikalılar özel sınır plakalı araçları ile uygun fiyatları nedeniyle Tijuana marketlerinden alışveriş yaparken, Meksikalılar da sınırı geçerek işlerine gidip dönüyorlar. Meksikalı gençler San Diego üniversitelerine kabul edilmenin hayalini kurarken, Amerikalı gençler ise alkol kullanımındaki 21 yaş sınırı nedeniyle cumartesi gecelerini Tijuana barlarında geçiriyorlar.

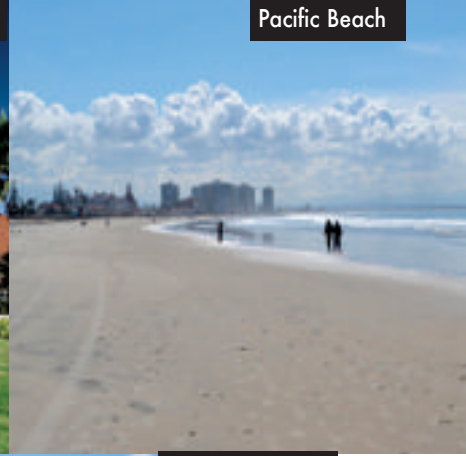
BİR GÜNDE HEM KAR, HEM DENİZ, HEM ÇÖL

San Diego'da aynı gün içinde hem denize girebilir, hem dağda kayak kayabilir, hem de çölde kamp kurabilirsiniz. En fazla bir saatlik araba yolculuğuyla Pasifik Okyanusu'na, Cuyamaca Dağları'na, Borrego Çölü'ne, hatta Meksika'ya bile gidebilirsiniz. Anza-Borrego, çöl yaşamını, hayvan ve bitkilerini tecrübe ederek tanıyabileceğiniz bir yer. Burada kamp kurabilir, karavanla konaklayabilir, safari turuna çıkabilirsiniz. Yeter ki, yanınıza içme suyu almayı unutmayın.

Kayak kaymak isterseniz, Big Bear, Mountain High, Snow Valley, Mammoth ve Mount Baldy San Diego'luların en çok tercih ettikleri kayak merkezleri.

Hotel Del Coronado

Pacific Beach

Mountain High

Anza-Borrego Çölü

Pasifik'te surf tutkusu

Belmont Park

PARILTILI İNCECİK KUMLAR

San Diego'nun en önemli özelliği bir su şehri olması. Okyanusa olan geniş kıyısı hem bu alandaki bilimsel çalışmaları, hem de plajların çeşitliliğini arttırmış.

Eğer romantik bir kaçamak yapmak istiyorsanız *Coronado Beach*'e gitmelisiniz. Bu eşsiz plaj, sahile vuran tembel dalgaları, bembeyaz, parıltılı ince kumu ile büyüleyici bir görüntü oluşturuyor. Kumun içinde bulunan mika minerali bu plajı altın parıltısıyla sarmalarken, Travel Channel tarafından Coronado'yu 'ABD'nin en iyi plajları' listesinin üst sırasına taşıyor. *Hotel Del Coronado*, kırmızı-beyaz Viktorya tarzı mimarisiyle yarımada dikkati çeken ilk yapı. Rudolph Valentino, Charlie Chaplin ve Marilyn Monroe gibi ünlülerin uğrak yeri olmuş olan bu otel, ABD'nin on dokuzuncu yüzyıla ait en büyük ahşap yapısı. Coronado'ya modern bir köprü ile karayolundan veya Downtown'dan kalkan feribotlarla, şehir manzarasını içinize çeke çeke gidebilirsiniz.

Genelde çocuklu ailelerin tercih ettiği *Mission Beach* denize girmek için iyi bir seçim. Mangal yerleri, spor alanları ile çevrili *Mission Beach*'in yanındaki *Belmont Park*'ta roller coaster'lara binip neşeli saatler geçirebilirsiniz.

Gençler için ise tek adres; *Pacific Beach*. Ablamın "serseriler var" diyerek beni uzak tutmak istediği bu plaj upuzun kumsalı, plaja paralel yürüyüş yolu, küçük ev ve barları ile bir Amerikan gençlik dizisi setinden hayata taşınmış kadar renkli, eğlenceli ve hareketli. 'Parti şehri' olarak da tanınan bu bölgede daha çok üniversite öğrencileri ve ablamın bahsettiği 'plaj müdavimleri' yaşıyor. Voleybol fileleri bulunan plajda en popüler eğlence ise nal fırlatma. *La Jolla*'da bulunan ve adını petrol milyarderi William Black'ten alan *Black's Beach* ise ABD'nin en büyük çıplaklar plajı. *Torrey Pines Beach* olarak da bilinen bu plaj dünya nüdist ve natüristlerin favori buluşma noktalarından biri.

Torrey Pines Beach

Mission Beach

Cuyamaca Dağları'nın etekleri

“ Küçük bir çiftlik olarak tasarlanan Children’s Zoo’da kuzuları, keçileri, kazları, tavşanları besleyebilir, pony ve domuzları kızdırmadan sevebilir, yerdeki samanları toplayabilir, bu küçük çiftlikteki işlere yardım edebilirsiniz. ”

HAYVANLAR ALEMİ

Her ne kadar “çok hayvanat bahçesi gördüm” deseniz de *San Diego Zoo* kaçırılmaması gereken yerlerin başında geliyor. Dünyanın en çok bilinen ve en büyük hayvanat bahçelerinden biri olmasının dışında ‘kafessiz sergileme’ tercih eden öncülerden biri *San Diego Zoo*. 1916 yılında kurulan hayvanat bahçesi, günümüzde 4 binden fazla hayvanı ve 800’den fazla türü barındırıyor, hayvanların doğal yaşamlarını devam ettirebilecekleri farklı bitki ve ağaç türlerine de ev sahipliği yapıyor.

Amerikan eğlence parkı gezme mantığı burada da işliyor. Girişte verilen haritada hem tüm hayvanların evleri, hem de gösterilerin saatleri belirtilmiş. Bu saatlere dikkat ederek hiçbir şeyi kaçırmadan parkın keyfini çıkarabilirsiniz. Kapıdan girdiğinizde sizi karşılayan güzel ama bir o kadar da kötü kokulu flamingoların sağında bulunan otobüslerle hayvanat bahçesini rehber eşliğinde gezebilir veya solunda bulunan teleferikle parkı havadan bir uçtan bir uça geçebilirsiniz. Parkın en önemli özelliği tüm hayvanların vahşi hayattaki ortamlarına uygun bir şekilde sergilenmiş olmaları. Doğal ortamlarında beraber yaşayan hayvanlar, o bölgeye ait bitki ve ağaçlarla birlikte sergilenirken kafes yerine görünmez bariyerler veya cam ile sınırlandırılıyorlar.

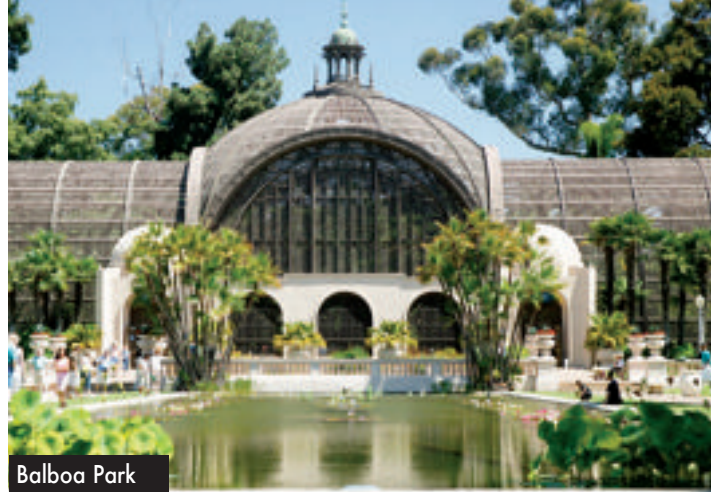
Kutup aylarından kartallara, pandalardan kaplanlara yüzlerce ilginç hayvanı yakından görme hatta çiftleşme ve günlük hayatlarını gözlemleme fırsatı sunmasına rağmen, hayvanat bahçesinde en çok sevdiğim ve çocuklarımın da en çok zaman geçirmeyi sevdiği yer *Children’s Zoo*. Küçük bir çiftlik olarak tasarlanan bu bahçede kuzuları, keçileri, kazları, tavşanları besleyebilir, pony ve domuzları kızdırmadan sevebilir, yerdeki samanları toplayabilir, bu küçük çiftlikteki işlere yardım edebilirsiniz.

San Diego Zoo’nun içinde bulunduğu *Balboa Park* ABD’nin en önemli kültür parkı. Geniş bir alana yayılmış olan parkta sanat müzesi, doğa tarihi müzesi, uzay müzesi, şehir müzesi, bilim merkezi ve tren maketi müzesi bulunuyor.

Eğer hayvanları gerçekten doğal yaşamlarında görmek istiyorsanız *Safari Park*’a gitmelisiniz. 2600 hayvan vahşi yaşamlarını bu parkta sürdürüyorlar. Hayvanat bahçesinin aksine hiçbir sınırlayıcı çit bulunmayan *Safari Park*’ta ister ciple, ister otobüs veya ginge’la gezebilir, şanslıysanız tüm hayvan türleri ile karşılaşabilirsiniz. Burada hayvanlarla birebir ilgilenilebilir, kurslara katılabilir, bir hayvanı evlat edinebilir, gece kamp bile kurabilirsiniz. Parkta ayrıca *San Diego*’ya ithal edilen hayvanlar için bir karantina bölgesi ve dünyanın en büyük veterinerlik hastanesi bulunuyor.

“Safari Park’ta hayvanlarla birebir ilgilenilebilir, kurslara katılabilir, bir hayvanı evlat edinebilir hatta gece kamp bile kurabilirsiniz.”

Balboa Park

Uzay ve Havacılık Müzesi

OKYANUS ŞEHİRİ

La Jolla'da bulunan *Birch Aquarium* farklı balık türlerini sergilemek ve bilgi vermek dışında, çocukların birçok bilimsel deneyi yapabilecekleri interaktif bir ortam sunuyor. Akvaryumun bahçesinde bulunan öğretici oyun ve deneylerden çocukları ayırabilmek neredeyse imkânsız.

La Jolla, sahili ve olağanüstü manzarası kadar, güzel sokakları ve dükkânlarıyla da keşfedilecek bir semt. Çok şık restoranlar olmasına rağmen benim favorim *taco*'larıyla ünlü *Puesto Mexican Street Food*. Sahilde karşınıza çıkan *Children's Pool* koyu ve burada dinlenen fok balıklarını yakından görmek ise heyecan verici.

La Jolla'dan *Downtown*'a geçtiğimizde tüm *San Diego*'da en çok zaman geçirmeyi sevdiğim yere geliyoruz; *Seaport Village*. Küçük ve çok orijinal dükkânlardan oluşan bu küçük kasaba deniz kenarında kurulmuş ve tüm körfezin görülebileceği bir manzaraya sahip. Farklı dünya mutfaklarına özgü fastfood lokantalarının sıralandığı eski bir İspanyol köy meydanını andıran avlusunda canlı müzik dinleyebilirsiniz. Deniz kenarındaki restoranlar ise daha şık ve genelde balık ürünleri ağırlıklı. Sahil boyunca farklı sanatçıların eserlerini görebilir veya gösterilerini seyredebilirsiniz. Çimenlik bölümde rengarenk uçurtmalar havada süzülürken, küçük taşları üst üste koyarak yaptığı heykellerle şaşırtan bir sokak sanatçısı tüm ilgiyi çekiyor. Sahil yolundan hem *Coronado Köprüsü*'nü görebilir, hem de aralıkla mart ayları arasında gümüş renkli balinaların göçlerinin rahatlıkla izlenebildiği *Point Loma*'ya ulaşabilirsiniz. 1895 yılında el yapımı at ve arabalardan oluşan ve hâlâ çalışan tarihi dönmedolap ise güzel bir detay. Gökdelenleriyle şehrin modern yüzü olan *Downtown*'u gezmek için birçok seçenek var ama benim için en eğlenceli *Seal Tour*. *Seaport Village*'dan yola çıkan bu yüksek otobüs 90 dakikada hem *Downtown*'u ve şehrin tarihini anlatıyor, hem de denize girdiğinde otobüsten bir gemiye dönüşerek körfezi ve denizaslanlarının üreme ve yaşama alanlarını yakından gösteriyor. Viktorya tarzı binaları ve gerçek gaz lambalarıyla *Gaslamp Quarter*'da alışveriş ve sanat sokağına girmiş oluyorsunuz. Eğer baseball severseniz *San Diego Padres*'in yeni stadyumu *Petco Park* da *Downtown*'da bulunuyor.

Sahildeki *Denizcilik Müzesi* ilginç ancak özellikle Vietnam ve Körfez Savaşı'nda görev almış *USS Midway*'i gezmek eşsiz bir deneyim yaşıyor. Amerikan donanmasından emekli eski askerlerin gezdirdiği *Midway* uçak gemisi, 2004'te müze olarak yeni görevine başladı. Farklı bir dünya düzeninin hüküm sürdüğü gemiyi gezerken, gemici düğümünden bir denizcinin ne kadar zamanda yıkanması gerektiğine kadar birçok bilgi ile donatılırken, bir denizcinin tüm

Birch Aquarium

USS Midway Müzesi

Seal Tour

gününe inceleyebilme ve yaşam koşullarını en ince detayına kadar tanıma şansı yakaladım. Her şeyin bir kuralı, her suçun bir cezası, her alet, araç ve personelin belirli bir yeri, herkesin bir görevi olması, gemideki her şeyin bir fabrika gibi düzenli yürümesini sağlıyor. Bu ahenk ve disiplin Amerikan donanmasının en önemli gücü olmalı diye düşünürken günümüz çıkartma gemilerinin gelişen teknoloji ile neler yapabileceğini hayal bile etmek kolay değil.

EĞLENCE PARKLARI

Seaworld, 1964 yılında kapılarını açtığından beri San Diego'nun en önemli eğlence parklarından biri. Eğitilmiş balina, fok, deniz aslanı ve yunus şovları kadar köpeklerin yaptığı şov da görülmeye değer. Seaworld'un en ünlü misafiri ise Shamu adındaki katil balina. Akrobat ve profesyonel yüzücülerin yaptığı Blue Horizons şovunu kesinlikle kaçırmayın. Şovlarda en ön sıralarda oturmamanızı tavsiye ederim çünkü tüm balina ve yunusların en büyük zevki seyircileri ıslatmak. Her ne kadar ıslanmak zevkli olsa da, tüm günü ıslak giysilerle balık gibi kokarak geçirmek pek keyifli olmuyor.

On yaşının altında çocuklarınız varsa gitmeniz gereken yer Legoland. Los Angeles'a yakın Carlsbad kasabasında bulunan bu eğlence merkezinde her şey legodan yapılmış. Burada Lego fabrikasını gezebilir, legodan hayvanlarla safari veya gemi turlarına katılabilirsiniz. Miniland USA ile küçük bir Amerika turu atabilir, Dino Island ile dinazorların, Castle Hill ile şövalyelerin, Pirate Shores ile korsanların lego dünyalarına girebilirsiniz. Çocuklar legodan yapılmış mini hastane, itfaiye, okul gibi alanlarda eğlenebilir, lego araçları kullanarak trafik kurallarını öğrenebilirler. Legoland dışındaki Sea Life Akvaryumu ve Legoland Su Parkı'nda eğlenebilir, hatta yakında açılacak Legoland Hotel'de konaklayabilirsiniz.

ALIŞVERİŞ

Carlsbad'a kadar gelmişken Carlsbad Premium Outlet'e uğramalısınız. Tijuana sınırındaki Las Americas da gidilebilecek bir diğer outlet merkezi. San Diego'daki çoğu alışveriş merkezi açık hava olduğundan yağmurlu günlerde gidilebilecek en iyi seçenek Plaza Bonita. Fashion Valley ve Otay Ranch Town Center keyifle alışveriş yapılacak merkezler.

¡QUÉ VIVA MÉXICO!

Los Angeles ile Tijuana arasında yer alan San Diego'dan ülkenin en güney ucuna doğru ilerlerken gözünüze sınır ötesinde bulunan farklı bir ülkenin ilk görüntüleri ve dalgalanan dev Meksika bayrağı takılıyor. Amerika'nın düzenli, planlı, kusursuz şehircilik anlayışından sonra Meksika'nın en problemlili şehirlerinden Tijuana'ya geçmek ciddi anlamda bir kültür şoku yaşatabilir. Arabayla son 'Last USA exit' tabelasını geçtikten sonra bir anda kendinizi eski bir vahşi batı kasabasında buluyorsunuz. Geçişte pasaport kontrolü olmaması yüzünden Amerika'nın nerede bittiğini, Meksika'nın nerede başladığını tam olarak algılayamazsınız da, filmlerde suçluların Meksika'ya nasıl kolayca kaçabildiğinin sebebini ilk elden öğreniyorsunuz.

Tijuana'da dolaşırken San Diego'nun zenginliğini geride bıraktığınız en önemli gerçek olarak karşınıza çıkıyor. Şehir merkezindeki dükkânlar genelde turistlere yönelik hediyelik eşyalar satıyor. Birçok yerde Meksika'nın ikonik şapkası 'sombbrero' ile resim çektirebileceğiniz bir eşek veya at arabası bulabilirsiniz. İnanılmaz güler yüzlü olan Meksikalıların tatlı dillerine rağmen sözlerinde pek durmadıklarını unutmanız gerekiyor. Tijuana merkezinde çok zaman kaybetmeyip *Rosarito*'da sahile kıyısı olan balık lokantalarından birinde öğle yemeği yemenizi tavsiye ederim. Zenginlerinin yazlık evlerinin sıralandığı bu bölgedeki lokanta fiyatları Amerika'ya nazaran oldukça ucuz. Meksika mutfağının sadece taco ve fajita'dan oluşmadığını, zengin bir balık kültürü de olduğunu görüp şaşırabilirsiniz. Giriş olarak balık salatası 'ceviche'yi mutlaka deneyin ve acının bu mutfakta tuz kadar rahat kullanıldığını unutmayın. Birçok lokantada bulunan Mariachi'ler eski halk şarkılarını söyleyerek misafirleri eğlendirirken, Meksikalıların her ortamda dans ettiğini görünce şaşırabilirsiniz. Burada muhteşem gün batımının keyfini çıkarabilirsiniz, ancak San Diego dönüşünde pasaport kuyruğunun uzun olabileceğini unutmayın. Yoldan taze hindistan cevizi alıp arabada bir ziyafet çekmeyi de unutmayın.

LOS ANGELES

San Diego'dan kolaylıkla kuzeye, Los Angeles'a da gidebilirsiniz. Los Angeles'taki Disneyland'a San Diego'dan günü birlik gidip dönebilirsiniz ancak *Disneyland*'ı gezmek için bir gün kesinlikle yeterli değil. Bu tatilde kendinize verebileceğiniz en güzel hediye ise San Diego'dan Los Angeles'a sahile paralel yolu kullanarak gitmek. Her ne kadar amaç Los Angeles'e varmak olsa da, 1 numaralı çevre yolunu kullanmak bu yolculuğu unutulmaz kılacaktır. Pasifik sahilinde sıralanan Orange County'nin sahil şehirlerini görebilir, beğendiklerinizde durup gezebilirsiniz. Plajlar, sahil evleri, sörfçüler, küçük dükkân ve lokal restoranlarla dolu bu beldeyi görmeden Kaliforniya'yı tam tanımış sayılmazsınız. Sahildeki Laguna Beach, Newport Beach ve Huntington Beach benim favorilerim. Santa Monica'ya vardığınızda kesinlikle çevreyi gezmelisiniz. Herkesin yanık tenli ve

Meksika Bayrağı ve Tijuana şehri

fit olduğu bu şehirde spor bir yaşam biçimi olarak kabul edilmiş. Santa Monica'yı geride bırakırken Malibu, Los Angeles yolunda ulaşacağınız son sahil şehri.

SAN DIEGO'DA DAHA DA FAZLASI VAR!

San Diego'da geleneksel sporlar dışında Woodson Dağı'na tırmanabilir, Julian'da maden araması yapabilir, Scripps'de dalabilir, Torrey Pines Gliderport'da skydive yapabilir, Del Mar Coast'da sıcak hava balonu ile gezebilir veya Guadalupe adasında beyaz köpek balıklarıyla birlikte dalabilirsiniz. San Diego ile ilgili anlatacak daha çok şey var. Ancak bundan sonrasını San Diego tatilinizi tamamladıktan sonra sizlerden bekliyorum. ■

CRUISE & TOURISM CLUB ile
Demir alma zamanı...

**ERKEN REZERVASYON FİYATLARI
İÇİN
SON GÜN
14 ŞUBAT**

**BALTİK BAŞKENTLERİ
&
NORVEÇ FİYORTLARI**

BATI & DOĞU AKDENİZ

**ALASKA, KANADA
&
BATI AMERİKA**

Tel : 216 385 44 14 - Faks : 216 385 56 69 - Gsm : 533 202 10 31(7/24)

ADRES : CEMİL TOPUZLU CAD. HASAN ALI YUCEL SOK. AS APT. NO : 1 DAİRE : 2
CİFTEHAVUZLAR / İSTANBUL

Genel Bilgi : www.ctc.com.tr & info@ctc.com.tr

Konak Sineması

Hangi yıllardan söz ediyorum biliyor musunuz? 1960'ların en sonu ile 1970'li yılların ilk yarısından; ikinci yarısı bayağı tatsızlaşmaya başlamıştı çünkü. Okulda hangi yıl hangi sınıfta olduğumu şaşırمام mümkün değildir çünkü ikisi arasında ilginç bir bağlantı vardır. İlkokula 1959-60 eğitim yılında başladım ama ortaokulda bir sene hazırlık okuduğumdan, altıncı sınıfı 1966 yılında, yedinci sınıfı 1967'de, on birinci sınıfı ise 1971'de bitirdim. Yani yılın son rakamı, okuduğum sınıfı gösterir. Bu bağlantı, geçmişin sahnelerine yaklaşık da olsa bir tarih koymamı kolaylaştırır.

68 kuşağı değilim anlayacağınız; olsaydım da dünyayı devrim yaparak değiştirmeyi düşünmezdim çünkü o sıralarda kendi devrimim ve kendi değişimimle meşguldim. Üstelik devrimimi hazır şablonlar ve ezberlenmiş metinler üzerinden değil, kendi keşfettiklerimden yola çıkarak yapıyorum (ve çıktığım bu yol, seneler sürecekti; laf aramızda hâlâ sürüyor olabilir). Devrimim kimseyi rahatsız etmeyecek, üzmeyecek ve okuma hakkını elinden almayacaktı. Uzun vadeli hedeflerim vardı ve bu hedefler, başkalarının çalışmasıyla değil, ancak benim çok çalışmamla gerçekleşebilirdi. Beni o yıllarda tanımış olanlara soracak olursanız; sessiz, çekingen, içine kapanık, yaşından olgun, hatta hanım hanımıcık diyenler çıkacaktır. Oysa içimde kopan fırtınalar, şiddetli rüzgârlar vardı. İçsel iklim pek mutedil değildi yani. "Gülümseten yıllar dememiş miydi, neden kendinden bahsediyor 'bu' şimdi?" diye düşünüyorsunuz belki. O yılları kendi gözümden, kendi bakış açımdan anlatacağımdan, hangi ruh halinde olduğumu bilmeniz gerekir de ondan, sevgili okurlar.

Sokakta oynayarak büyüdüğüm ve yazları Şişli'nin dört bir yanını bisikletle dolıştığım halde, özgürlüğüm oldukça kısıtlıydı. Bırakın cep telefonlarını, çoğu eve sabit telefon bile yeni bağlanmaya başlamıştı ama buna rağmen annemle babamın gözü hep üze-

rimdeydi. Neden? Kız çocuk olduğum ve o dönemde kızlar on sekiz yaşında, gözü daha açılmadan, eline erkek eli değmeden evlendirildiği için mi, tam bilemiyorum. Göçlerle daha dağılmamış olan geniş aile ve ahbabların, yaşıtım olan kızları ile cumartesi öğleden sonra sinemaya gitmeme izin yoktu mesela; ne üç, ne de beş seansına. Bir yere gidilecekse, anne ve babayla gidilirdi. Aslında şikâyet etmeme gerek yoktu çünkü ikisi de sinemayı çok severdi ve hafta arası bazı geceler dâhil, sık sık çıkardık. Görmediğimiz film yok gibiydi. Arkadaşlarımızın çoğu, ilk flörtlerini (ki çoğu ilk flörtüyle evlendi) "cumartesi öğleden sonra sinemaları"nda buldu. Önce Dilberler mağazasının önünde buluşur sonra da beş seansına Konak Sineması'na giderlerdi. Bugünün tabiriyle çok 'cool' bir aktiviteydi bu. Dilberler neredeydi diye soracak olursanız, Nişantaşı dört yol ağzını gözünüzün önüne getirin lütfen, Yargıcı'nın karşısındaki köşe. Cıvı cıvı orası hafta sonları.

Sokağın ortasında buluşulurdu çünkü kafeler filan yoktu o zamanlar; çok çok, büfe veya kafeteryalardan söz etmek mümkündü. Çift kaşarlı tost ya da yeni keşfedilmiş olan yengen yenir, genellikle ayran içilirdi. Muzlu çikolatalı tost pek 'in' bir yiyecekti. Milkshake'ler öyle her yerde bulunmazdı. Bunun için Bab Kafeterya'ya gitmek gerekirdi; yani Beyoğlu Emek Sineması'nın bulunduğu Yeşilçam Sokağı'na. Müzik kutulu bu devasa self-servis kafeteryanın en cazip yanı, artistlerden ziyade Galatasaraylı futbolculara rastlama şansının çok yüksek olmasıydı. O dönem kırmızı bir Mustang'in direksiyonunda caddeleri turlayan Gökmen, Yasin, Çilli Mehmet, Tuncay, Büyük Mehmet'i (isimleri aklımda kalan futbolcular bunlar) neredeyse her gidişimizde görürdük. Artık futbolla bir ilgim kalmadı ama babamın evinde yaşarken rotorlu (çatıdaki antenin yönünü, evin içinde iken bir düğmeye basarak çeviren bir alet vardı) televizyon antenimizin gösterdiği her maç izlerdik. Ofsayt nedir bilirim yani.

GARANTİ BANKASI

Site Sineması.
Perdenin zarafeti
göz kamaştırıyor...

Konuyu dağıtmayayım ve sinemalara geri döneyim. Bab Kafeterya'nın hemen öncesinde .Ar Sineması vardı (Şimdi aklıma geldi:

Sinemanın adını koyanlar sanırım edep anlamında 'ar' değil, sanat'ı kastediyordu ana sonra sanattan vazgeçtiler, seks filmleri furyasına kapıldılar ve adını Sinepop olarak değiştirdiler). Televizyonun daha olmadığı (ya da sadece deneme yayınlarının yapıldığı) yıllarda, sosyalleşmenin yolu sinema ve tiyatrodan geçirdi. Biletler hafta başında satışa çıkardı. Bazı arkadaş grupları (yetişkinlerden söz ediyorum) sezonluk kombine bilet alırdı. Biletler neredeyse her hafta sonu karaborsaya düşerdi. Gişe 'Biletler Tükenmiştir' yazısını asarak kapanır, süklüm püklüm eve dönmeye hazırlanırken yanı başımızda "Bilet lazım mı abi?" diyen bir ses duyulurdu. Cumartesi geceleri film gösteriminden önce canlı şovlar olurdu. Antrakta (ara) ise Şarlo'nun melon şapkasını bastonuyla çıkarması ile başlayan İstanbul Reklam, Telefon: 22 22 22! Ama izin verirseniz Şişli'ye geri döneyim ve sırayla gitmeye çalışayım.

Şişli'de Kent Sineması, Osmanbey'de Site Sineması, biraz gerisinde Pilavcı Pasajı. Pilavcı Pasajı ne alaka şimdi? Çok alaka çünkü hepimizin yolu oraya

bir şekilde düşerdi. Pasajın içindeki Amerikan Pazarı denen dükkânlarda nasıl ithal edildiği kuşkuyla çeşit çeşit makyaj ürünü ve parfüm; kapısındaki tezgâhlarda genellikle Alman malı çikolata ve şekerlemeler (ayıcıklar örneğin), Bazooka marka çikletler alenen, sigaralar ise el altından satılırdı: beyaz Kent, mentollü Salem, uzun Saratoga ve her zaman 'Marlboro'. Sigaraya özendirmiş olmayayım, bırakalı yıllar oldu, yanımda içilmesine bile tahammülüm yok artık ama bir zamanlar iyi arkadaşlık. Site Sineması'nda zaman zaman konserler de yapılırdı.

Valikonağı'ndaki Konak Sineması, şık fuayesi ve kat kat katlanarak kalkan (tekerleme gibi oldu!) parlak kumaştan perdesiyle... Yok, sosyetik filan değildi,

sinemalardan biriydi işte. Genellikle insanlar hava atmaya değil, film izlemeye giderdi. Görmek istedikleri film neredeyse, oraya yollanırlardı. Film kötüyse, "orada ille de görünmeliyim" kaygısını taşımazlardı.

Şarlo

Genelde filmler her hafta değişir ancak çok rağbet görenleri bir hafta daha vizyonda kalır, sinemanın kapısındaki afişlere gururla 'İkinci Hafta' yazısı ilave edilirdi.

My Fair Lady gibi bazı filmler yedi-sekiz hafta vizyonda kalarak rekor kırardı. Bundan biz de etkilenir, bazen aynı filmi bir daha görmeye giderdik. Film makinesinin operatörüne makinist denirdi. Seyirciyle makinist arasında laubali bir ilişki vardı. Örneğin birden ses gider ve seyrettiğimiz her ne ise, sessiz filme dönüşürdü. Salon hemen "Sees!" diye bağırırdı. Makinistin yaptığı laubalilik neydi diye soracak olursanız, makarayı takip makineyi çalıştırdıktan sonra yerini terk etmek ve salonda olup bitenden haberdar olmamaktı tabii. Film koptuğunda karanlıkta "Makiniiiiist!" sesleri yankılanırdı. Filmler şimdiki gibi onlarca kopya ile gösterime girmezdi. Motorlu kuryeler yoktu ama sinemalar arasında film makaralarını taşıyan ve bir sonraki seansa yetiştiren motosikletli adamlar vardı.

İkinci yarıda makara bazen zamanında yetişmez, 'Pek yakında bu sinemada' diyerekten, neredeyse bütün sezonun fragmanlarını izlemek zorunda kalırdık.

Site Sineması'nı geçtikten biraz sonra Sander Kitapevi vardı; okuldan yürüyerek döndüğümüz akşamlar içeri girmeden ve kitaplara, kedinin ciğere baktığı gibi bakmadan geçemezdik. Ciğer dedim de, kuru mama yiyen kediler ciğerin ne olduğunu bilmiyor artık. Mis gibi peynir veriyorsunuz, şöyle bir koklayıp bırakıyor garibimler. Altmışlı yetmişli yılların öğrencileriyle günümüz öğrencileri arasındaki farkı aynı şekilde açıklamak mümkün mü acaba? Ne olur, konuyu dağıtmama izin vermeyin sevgili okurlar! Bazı arkadaşlarımız ilgilerini çeken ama satın alamadıkları kitapları ayaküstü okur, birkaç kerede bitirirdi.

Pangaltı'da bir zamanlar hamam olduğunu hatırlarsınız muhakkak.

Hatta 'Tamam; Pangaltı Hamam' diye bir söz bile vardı. Nerede miydi? Şimdi Ramada otelin bulunduğu noktada. Babaannem Estreya, hamama pek meraklıydı. Tıpkı günümüz kadınları gibi. Bugün yaşasaydı, saunayı da çok severdi herhalde. Evde küvet ve şofben olduğu halde zaman zaman hamama gider, eve cildi parlak ve yanakları pespembe dönerdi. Keyfi yerinde olurdu. Oysa ben sandviç bir neslin ürünüyüm. İkinci Dünya Savaşı'nın tehditkâr gölgesinde büyüyen, bir tarafta yaşlanmakta olan anne babaları, öbür tarafta yetişmekte olan çocukları, hangisine öncelik vereceğini bilmeyen, ezilip sömürülen, arada kalmış bir kuşağın evlâdıyım. Hamamda kafamdan aşağı boşaltılan sıcak sular, görüşümü kısıtlayan buharlar bana göre değildi. Bir ya da iki kere götürüldükten sonra bir daha gitmem dedim.

Hamamın ön kısmında, ana caddede Tan Sineması vardı. Gündüzleri değil ama yaz geceleri ailece gider, bir loca tutar ve film tekrarlarını (buna ikinci vizyon denirdi) seyrederdik. Zaten yazları yeni film gelmez, sezonun filmleri yeniden gösterilir ve iki film bir arada izlenirdi. Filmde biraz fazla öpüşme olsa, annemin yüzü kıpkırmızı kesilir ve arkadaşlarına yakınırdı, "Estava muy dekolte" (Çok açıktı). Tan Sineması'nın yanında da kocaman bir kafeterya vardı ama ismini hatırlayamıyorum; karşısında yer alan İnci Sineması ise, bol gözyaşı döktüren Ayşecik filmleriyle çocukların ve büyükannelelerin favorilerindendi.

Emek Sineması

Sekiz hafta vizyonda kalarak rekor kıran film.

My Fair Lady

Atlas Sineması

The Sound of Music

Beyoğlu'nun en çok ses getiren filmleri 'renkli, sinemaskop!'

"I'm gonna make him an offer he can't refuse."

Harbiye'deki As Sineması'ndan hemen önce bulunan efsanevi Pizza Pino, mantarlı pizza Kraliçe ile muzlu dondurmalı 'Genç Kız Rüyası'nı (Hey feminisistler!

Neredeydik o zamanlar?) keşfettiğimiz yerdi! Orası açılmadan önce İstanbul'da bilinen tek pizzacı Boğaz'daki Pizza Kupa idi ama bence pizzaları değil, Karadeniz pideleri güzeldi.

As Sineması'nı geçelim, Elmadağ'da Şan Sineması, yanında da Marmaris Büfe (Şimdi hemen her semtte bir Marmaris Büfe bulunuyor ama 'başka şubemiz yoktur' sözlerinin övünç kaynağı olduğu zamanlarda, bir tek orası vardı). 1953 yılında İstanbul'un en büyük sinema salonu olarak inşa edilen Şan Sineması sadece film değil opera, müzikal ve tiyatro da sergilerdi. Esrarengiz bir şekilde yandı bitti kül oldu, anısı kaldı. Bugünlerde Şan City inşa edilecekmiş yerine.

Asıl nereyi atladım biliyor musunuz?

Şişli Sıracevizler'deki Kervan Sineması'nı! Atatürk'ün manevi kızı rahmetli Ülkü Hanımın ilk eşi Doğançay'a ait olan binanın bodrum katında, altmışlı yılların ortasında entelektüel kesimi çatısı altında toplayan bir 'sinematek' vardı. Sinematek daha sonra, yanılmıyorsam Sıraselviler'e taşındı ve Kervan Sineması sadece yerli filmler göstermeye başladı. Civarda oturanlar için en keyifli zaman, yazlık sinemanın açıldığı dönemdi. Filmler haftada iki kere, pazartesi ve perşembe geceleri değişir, yolu oradan geçen biri gündüzden biletleri alır, akşam yemeğinden sonra küçük gruplar halinde sinemaya gidilirdi. Annemle babam bizle gelmezdi ama babaannem Estreya, dedeme biraz yalvardıktan sonra onu gece sokağa çıkmaya ikna edemeyince, genellikle bize katılırdı. Biz dediğim, yandaki apartman-

da oturan Leyla, hemen üstümüzde oturan Doktor Ferruh Bey'in kızı Gülay, kız kardeşimle ben sabit kadroyu oluşturur, o yaz şehirde kalan çeşitli komşu kızları gruba eklenirdi. Şişli-özellikle yazları- güvenli bir semtti; bütün pencereler ve balkonlar açıktı. Sokak sakinleri, görüş alanlarına giren bütün komşuları tanırdı. Bir çığlık atsanız herkes cama üşüşürdü. Fazla hırsızlık olmazdı (Hiç olmazdı diyemeyeceğim ama aklımda kalan önemli bir vukuat yok). Onlu yaşlarındaki kızlar, gece birkaç sokak ötede yazlık sinemaya korkusuzca gidebilirdi. Dönüşte ise sinemadan çıkanlar, semtin aynı sokaklarına dağıldığından kendimizi yalnız hissetmezdik.

Yazlık sinemanın tek sakıncası, çevredeki evler için korkunç bir gürültü kaynağı olmasıydı.

Düşünebiliyor musunuz, erken yatacaksınız ya da balkonda biraz hava alacaksınız, "Nnaayır, nnoolamaz!" diye bağırın bir ses. Her gece, iki saat boyunca!

Az önce Elmadağ'dan Taksim'e gelmiştik, değil mi?

1969 yılında kurulan İstanbul Kültür Sarayı'nı solumuzda bırakıp Beyoğlu'na çıkalım. En çok ses getiren filmler ya da özel bir ses düzeni gerektiren 'renkli, sinemaskop!' filmler (Fantasia, West Side Story, My Fair Lady, The Sound of

Music, The Godfather gibi) hep ve sadece Beyoğlu'nda oynardı. İstiklal

Caddesi'nin hemen başında Lale, karşısında ise tek çatı altında toplanan ilk sinemalar Fitaş ve Dünya vardı. Yolumuza

devam edelim, Ağa Camii'nin biraz ilerisinde Saray Sineması, yanında Saray Muhallebicisi (bol kaymaklı bir ekmek kadayıf ne güzel giderdi şimdi), aşağısında Lüks... Erol Dernek Sokağın dibinde Yeni Melek Sineması, İstiklal Caddesi'nin sağında Rüya Sineması. Solda Atlas Sineması. 1963 yılında İstanbul'a gelen ünlü illüzyonist (Sim Sala Bim) gösterilerini burada yapmıştı. Az daha ilerledik ve Galatasaray Lisesi'ne geldik. Sağda 1875 yılında inşa edilen Galatasaray Postanesi, koyu kahverengi masif ahşap bankolarıyla, o dönemde hâlâ hizmet veriyordu. Şimdi kültür merkezimiz isterseniz. İnci Pastanesi'nde bir profiterol yiyelim mi? Aman dikkat! İstiklal Caddesi'nde iki yönlü trafik var, kaldırımdan inmeyelim lütfen.

Bir sonraki yazıda o dönemin müziğini, ünlü şarkıcıları ve o dergilerini ele almalıyım sanırım. Nostaljik ve güneşli günler dilerim. ■

NARUMI

Bone China
Japan

It's Narumi time...

rooms
HOME ACCESSORIES

Bağdat Caddesi No: 463/A Suadiye-İstanbul
Tel: 0216 463 6890

Info@roomshome.com www.roomshome.com

Chocolat

**AZ BİLİLEN
DÜNYA
SİNEMALARI -9**

İSVEÇ SİNEMASI

'Kar Gibi Beyaz'

'Çatıdaki Adam'

İsveç Sinemasına ayırdığımız bu yazı dizisinin geçen ayki ilk bölümünde, başlangıcından Ingmar Bergman'ın ölümüne kadar olan dönemi ele almıştık. Günümüz sinemacılarına geçmeden önce Bergman döneminde film çeken birkaç önemli yönetmeni de unutmamak lazım.

Vilgot Sjöman ve cinsellik

Kariyerine 1960'larda, Bergman'la çalışarak başlayan, toplumsal sınıf çatışmaları, ahlâki sorunlar ya da cinsel tabular gibi ihtilâflı konuları Fransız Yeni Dalgasının öncü biçemi ve Bergman'vari karakterler üzerinden ele alan Vilgot Sjöman (1924-2006), asıl ününü, "açık saçık cinsellik içerdiği için" İsveç sansürü tarafından "491" (1964) adlı filminin yasaklanmasıyla yapmıştır. Sjöman 1967'de, cinsel ilişkiyi açıkça gösterdiği "Jag ar nyfiken - gul"un (Meraklıyım-Sarı) ABD'de müstehcen kabul edilerek yasaklanması ve gümrükte kopyalarına el konması ile daha da büyük bir skandala sebep olmuştur. "491", 1969'da gösterim izni aldığı ABD'de tüm zamanların en çok iş yapan yabancı filmi olacak, ayrıca İsveç sinemasının ve de İsveç toplumunun cinsellik konusunda çok özgür ve çok rahat oldukları efsanesinin yayılmasında da önemli bir rol oynayacaktır.

Bo Widerberg ve Jan Troell

Savaş sonrası önemli sinemacılarından biri Bo Widerberg'dir (1930-1997). Daha aktif bir siyasal bakış ve daha yenilikçi

bir anlatım peşinde olan ve sinemayı bir toplumsal bildiri olarak gören Widerberg'in bakış açısı, çağdaşı sinemacılarla ve özellikle Bergman'la taban tabana zıttır. Toplumun "yatay" bir sinema gereksinimine karşın Bergman'ın insanla Tanrısı arasındaki bitmez tükenmez sorunsal yüzünden "düşey" bir sinema yaptığını düşünen Widerberg'in "Kvarteret Korpen" (Kuzgunun Sonu) (1963) ve "Mannen på taket" (Çatıdaki Adam) (1976) filmleri kimi eleştirmence İsveç Sinemasının modern klasikleri olarak görülmektedir.

1931 doğumlu Jan Troell, sinemaya Widerberg'in görüntü yönetmeni olarak başlamış, ilk filmi "Har har du ditt liv"i (İşte Hayatın) 1966'da çekmiştir. Şiirsel görüntülerinde doğanın belirgin olarak öne çıktığı gerçekçi sineması ile, döneminin en önemli İsveç Sinemacıları arasında, Bergman ve Widerberg'in yanında yer alır. Ülkesinin ünlü yazarlarından Vilhelm Moberg'in İsveç'ten ABD'ye göçmenlerin öyküsünü anlattığı destansı romanlarından çektiği iki uyarlamaya, "Utoandrarne" (Göçmenler) (1971) ve devam filmi "Nybyggarna" (Yeni bir Ülke) (1972), Troell'e Hollywood'un kapılarını açar. Troell ABD'de "Zandy's Bride, Bang" ve "Hurricane"

filmlerini çektikten sonra ülkesine döner. 1982'den günümüze "Ingenjör Andréas luftfard" (1982), "Il Capitano" (1991), "Hamsun" (1996) ve "Sa vit som en snö" (Kar Gibi Beyaz) (2001) gibi kurmaca filmlerin yanında çok sayıda belgesel çeker, 2008'de "Maria Larssons Eviga Ogonblick" adlı dönem filmi ile de kurmacaya bir dönüş yapar.

Belgeseller ve Peter Cohen

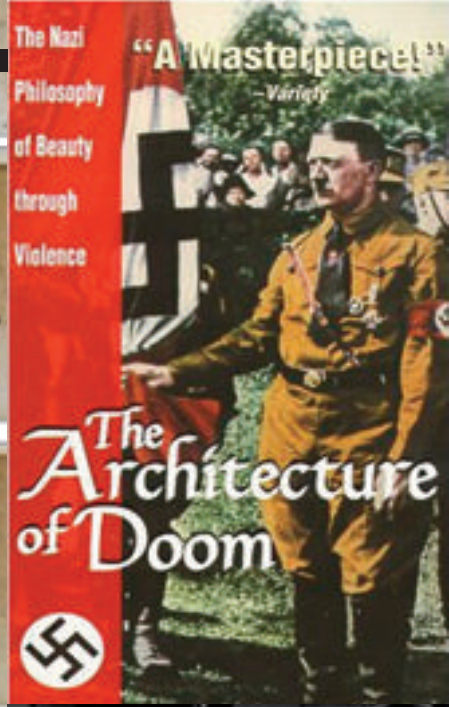
Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında, İsveç'de belgesel cephesinde de önemli çalışmalar yapıldı. Stefan Jarl ve Jan Lindqvist, iki sorunlu insanın 25 yıllık yaşamını, yeni yetmeliklerinden başlayarak "Dom kallar oss mods" (Bize Uyumsuz Diyolar) (1968), "Ett anstandigt liv" (Düzensiz bir Yaşam) (1979) ve "Det sociala arvet" den (Toplumsal Sözleşme) (1993) oluşan bir üçlemde anlattı.

1942'de doğan ve gazetecilik yaptığı dönemde Olof Palme öldürüldüğünde polisin yürüttüğü araştırmanın cıvıllığını sert bir dille yermiş olan Maj Wechseltmann, 1975'den günümüze 17 belgesel çekti.

1947 doğumlu Mikael Kristersson'ın üç ünlü belgeseli vardır: "Pica Pica" (1987), "Falkens oga" (Kerkenezin Gözü) (1998) ve "Jusar" (2008).

Peter Cohen

'Lanetin Mimarisi'

Ancak İsveç'in en önemli belgeselleri 1946'da doğan yazar, yönetmen, kurgucu ve yapımcı Peter Cohen'in elinden çıkmıştır:

"Chaim Rumkowski ve Lodz Yahudilerinin Tarihi" (1982), 230 bin Yahudi'nin yaşadığı Lodz Gettosu yöneticisi Chaim Rumkowski'nin öyküsüdür. Rumkowski, gettodakilerin çalışabileceği ve böylece Nazilere fayda sağladıkları için katliamdan kurtulabileceğini umduğu bir endüstri kurmuş, hastaneler açmış, itfaiye teşkilatı oluşturmuş, getto yollarını temizleyip düzenlemiş, toplumsal kuruluşlarla zayıf ve fakirlere refah sağlamaya çalışmıştır.

Getto sakinlerinin ölüm kamplarına gönderilmesini isteyen Naziler, gidecek olanları seçme görevini Rumkowski'ye verince önce gettodaki canileri ve suçluları yollamış, ancak Nazi talepleri devam ettikçe, göndereceği insanların düşmanca davranmadan kaderlerini kabul etmesini istemiş ve hatta ailelere çocuklarını göndermelerini önermiştir. Nazilerle yaptığı pazarlıkların Yahudileri kurtarma amacıyla olduğuna kendini inandıran Rumkowski giderek aynen Naziler gibi insanları birey olarak değil, rakam olarak görmeye başlamıştır ki, belgeselin sunduğu inanılmaz Lodz görüntüleri, Rumkowski'nin başlattığı ya da gönderdiği bu rakamlara odaklanmaktadır.

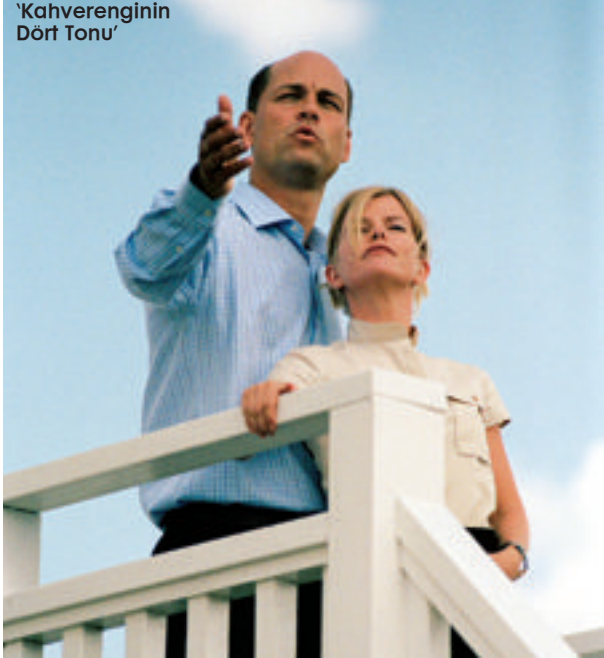
"Lanetin Mimarisi" (1989), Nasyonal

Sosyalist estetiğin milyonlarca insanın yok edilmesine yol açan Aryen İdeali'ni nasıl oluşturduğunu incelemektedir. Nazilerin ari ve temiz ırk takıntısına ait bu görüntü bombardımanı, Tanrı'yı görmüşçesine huşu içinde Wagner'in Rienzi'sini izleyen Hitler'den başlayarak homerik Grek/Nordik idealin doğuşuna, "sapkın ve soysuz" Kübist ve Dadaist sanat ile "akıl hastalığı/fiziksel özür" arasında kurulan paralellığe kadar uzanır ve Yahudi halkının "parazit/haşerat" seviyesine indirgenmesine ulaşır.

"Frankenstein" filminden görüntülerle başlayan "Homo Sapiens 1900" (1998) ise belgeselden çok bir korku filmi gibi başlar. Beyaz gömlekliler zalim ve uğursuz bakışlı doktorların ayrıntılı soyağacı grafiklerini incelediği bu çalışma, bedensel ve zihinsel engellilerin korkunç biyolojik mutasyonları andıran fotoğrafları eşliğinde "eugenics" (genetik olarak insan ırkının ıslahı bilimi) ölçüye gelir insan yaratma rüyasının imkânsızlığını anlatmaya çalışır ve insanın oluşumunu programlamanın ve tahmin etmenin kesinlikle olanaksız olduğunu ileri sürer. Peter Cohen, 14 yıl önce söylemeye çalıştıklarında haklı olabilir ama, modern genetik mühendisliğinin bir buluştan diğerine dörtmala koştuğu günümüzde, türümüzün ıslahına yönelik Frankenstein dürtüsünün yarınlara ne getireceği tabii ki bilinememez...

'Thriller - Acımasız Bir Film'

'Kahverenginin Dört Tonu'

'Bert - Son Bakır'

'Tinker Tailor Soldier Spy'

'Bırak Doğru Kişi İçeri Girsin-Let the Right One In'

Günümüz yönetmenleri

Bo Arne Vibenius (d.1943) bir tür aşırı şiddet sömürsü sergilediği "Thriller – en grym film" (Thriller-Acımasız bir Film) (1974) ve "Breaking Point – Pornografisk Thriller" (Breaking Point – Pornografik Gerilim) (1975) ile ünlü olmuştur. **Quentin Tarantino**, "Kill Bill" filmlerini çekerken "tüm zamanların en sert intikam filmi" olarak gördüğü Thriller'den muazzam etkilendiğini ifade etmiştir.

Hans Hasse Alfredsson ve **Tage Danielsson**'un sinema serüveni, 1960'larda **Ingmar Bergman**'ın stüdyosundakilere "Gröna Lund'da iki matrak genç gösteri yapıyor. Bugünlerde hiç komik film yapılmıyor. Bunlara bir film yapma olanağı tanıyalım" demesiyle başlamıştır. "Hasseatage" adı altında bazen birinin, bazen de diğerinin yönettiği çok sayıda film bugün İsveç'te kült statüsündedir.

Hans Hasse Alfredsson'un 1965'de doğan küçük oğlu **Tomas Alfredson**, önce televizyon için çalışmaya başlamış, çok sayıda dizi oluşturduktan sonra, yönetmiş olduğu dizilerin birinden uyarladığı "Bert - Den siste oskulden" (Bert: Son Bakir) ile 1995'de sinemaya geçti. İhanet, ve özellikle ebeveynlerin çocuklarına ihaneti konulu dört öykünün birbirine geçtiği üçüncü filmi "Fyra nyanser av brunt" (Kahverenginin Dört Tonu) (2004), aralarında Alfredson'un En İyi Yönetmen Ödülü dahil dört Guldbagge ödülü kazanmıştır.

John Ajvide Lindqvist'in ilk romanı *Lat den ratte komma in*'i okuyan Alfredson, yazarı arayarak bu öyküyü sinemaya uyarlamak iste-

diğini söyler. İkili çok iyi anlaşır ve Alfredson, kitabın sinema uyarlamasını hem yönetir hem de kurgusunu yapar.

1980'lerin başında, yaşatılınca ezilen ve horlanan 12 yaşında bir erkek çocuğu ile bir kız çocuk vampirin dostluk ve sevgi öyküsünün anlatıldığı, hem eleştirilenlerin hem izleyicilerin büyük beğenisini kazanan ve çok sayıda ödül alan "Lat den ratte komma in" (Bırak Doğru Kişi İçeri Girsin-Let the Right One In) (2008), tüm zamanların en iyi vampir filmlerinden biri kabul edilmektedir.

Alfredson, 2001'de İngilizce çektiği, yine eleştirilenler ve seyircilerce çok beğenilen *John le Carré* uyarlaması "Tinker Tailor Soldier Spy"ın ardından, senaryosunu **Astrid Lindgren**'in aynı adlı romanından yola çıkarak **John Ajvide Lindqvist**'in yazacağı "Bröderna Lejonhjärta" (Arslanyürek Kardeşler) filminin hazırlıklarına girişmiştir.

1943'de doğan **Roy Andersson** İsveç Film Enstitüsü'nden mezun olduktan bir yıl sonra, aynı yıl Uluslararası Berlin Film Festivali'nde 4 ödül alan ve Guldbagge en iyi film ödülünü de kazanan "En Karlekshistoria" | Bir İsveç Aşk Öyküsü (1970)'nü çekmiştir. Gençlik aşkının doğasını yumuşacık bir mizah ve neşeyle ele alan bu ilk filmin ardından Andersson, onunla taban tabana zıt, duygusuz ve neredeyse ruhsuz bir kara komedi olan "Giliap" (1975)'i çeker. Çekim sırasında bütçesini fazlasıyla aşan, post-produksyonu bitmek bilmeyen "Giliap", parasal ve eleştirel bir felâkete dönüşecek ve yönetmenin 25 yıl boyunca film çek(e)memesine sebep olacaktır.

491

'Bir Şeyler Oldu'

'World of Glory'

'Bir Köpek Olarak Yaşamım'

'Bir Adam ve Bir Kız'

'İkinci Kattan Şarkılar'

'Siz Yaşayanlar'

Bu süre içinde yaşamını reklam filmciliği yaparak kazanan ve çoğu ödüllü 400'ün üzerinde reklam filmi çeken Andersson, arada önemli iki kısa film de yapacaktır. AIDS konusunda bir kamu spotu gibi başlayan "Nagonting har hant" (Bir Şeyler Oldu) (1987), giderek hastalığın sorumlusu olarak Afrikalıları mahkûm eden ırkçı ve beceriksiz bilim camiasının trajik-komik bir eleştirisine dönüşür. Başlığındaki gizli alaycılığın modern yaşamın kokuşmuş iç karartıcılığında karşılığını bulduğu "Harlig ar jorden" / World of Glory (1991), sadece boş değerlere inanan bir insanlığın tavizsiz ve kimi zaman çok zalim bir portresini çizerken, İsveçlilerin soykırım karşısındaki umursamazlığına da değinir. Bu bol ödüllü film Clermont-Ferrand Kısa Film Festivalinin tüm zamanların en iyi on kısa filmi seçkinde yer almaktadır.

Andersson'un 1996 Martında çekmeye başladığı üçüncü uzun metrajı, "Sanger fran andra vaningen"ın (İkinci Kattan Şarkılar) tamamlanması dört yıl sürmüş, film 2000'de, ilk kez gösterildiği Cannes Film Festivalinde Büyük Jüri

Ödülünü kazanmıştır.

"İkinci Kattan Şarkılar" yönetmenin uzun plan çekimleri (filmin tamamı 46 plandan oluşmaktadır), umutsuz ve sert toplumsal eleştiri ile absürd komediyi harmanlaması, gerçeküstüçülüğü ve İsveç kültürününün katı karikatürünü Fellini'vari grotesk bir dille anlatması ile Andersson'un özgün ve benzersiz sinemasının doruk noktasıdır.

İzleyiciler ve eleştirmenlerce çok beğenilen bu filmde sonra 2007'de çektiği "Du Levande" (Siz Yaşayanlar) da benzer bir coşku ile karşılanmıştır.

Şişko bir kadın, huysuz bir psikiyatrist, bir marangoz, bir mesleki danışman, ruhsal sorunları olan bir ilkökul öğretmeni ve onun halı satıcısı kocası eşliğinde "varoluşun yüceliği"ni keşfe çıkan "Siz Yaşayanlar", Andersson'un tasarladığı bir üçlemenin ikinci halkasıdır.

Yönetmen, halen çekmekte olduğu üçlemenin finali "En duva satt pa en gren och funderade pa tillvaron" (Dala Tünemiş Bir Gıvercin Varoluş Üzerine Düşünmüyor) (2014) için: "devasa, derin ve fantastik, komik ve trajik, felsefi bir Dostoyevsky filmi olacak" demektedir.

Lasse Hallström (d.1946) sinemaya "En Kille och en tjej" (Bir Adam ve bir Kız) (1975) ile başlamış, ABBA'nın birçok bütün müzik videolarını ve "ABBA: The Movie" filmi çekmiştir.

"Mitt liv som hund" (Bir Köpek Olarak Yaşamım) (1985) filminin uluslararası başarısı ona ABD'nin kapısını açmış, 1995'de eşi Lena Olin ile devamlı yaşamaya başlayacağı bu ülkede, aralarında "What's Eating Gilbert Grape", "The Cider House Rules", "Chocolat" ve "Casanova"nın bulunduğu çok sayıda film çekmiştir.

'Abba The Movie'

Ülkesinde yıllar sonra çektiği ilk film "Hypnotisören" (İpnotizmacı) İsveç'in önümüzdeki Oscar ödülleri en iyi yabancı film adayıdır.

1940'da doğan Lasse Aberg, eleştirmenler tarafından tutulmayan, ancak büyük ticari başarı kazanan, İsveç'de "kült film" olarak görülen, çoğunun da başrolünde oynadığı birkaç film yönetti.

Lukas Moodysson'un (d.1969) ilk uzun metrajı "Fucking Amal" (1998)'da öyküsünü anlattığı yeni yetmelerin gelecek endişesi, İsveç gençliğini çok etkilemiş, film hem olağanüstü bir ticari başarı hem de Guldbagge ödülü kazanmıştır. 1970'lerde Stockholm komününde geçen, karanlık bir hicivden alttan alta hissedildiği eğlenceli bir komedi olan ikinci filmi "Tillsammans" (Beraber) (2000)'in ardından, Moodysson'un sinemasında köklü bir değişim başlamıştır.

Yönetmen, "Lilja 4-ever" da (2002) insan ticareti üzerine trajik bir öyküyü anlatacak, "Ett hal i mitt hjarta" (Kalbimdeki Delik) (2004)'de ise bir amatör porno çekiminin şok edici ve huzur bozucu görüntülerinin yarattığı karmaşaya değinecektir.

Moodysson, "sesi olan bir siyah-beyaz sessiz film" olarak nitelediği, farklı deneysel ve şiirsel çalışması "Container" (2006)'den sonra ilk İngilizce filmi çekti: "Mammoth" (Mamut) (2009).

Son filmi "Farsan" (2010) ile tekrar başlangıç yıllarındaki komedilere dönüş yapan Lübnan asıllı (1977 Beyrut doğumlu) Josef Fares, "Jalla! Jalla!" (2000) ve "Kopps" (2003) adlı kome-

diler, mülteci dramı "Zozo" (2005) ve gerilim filmi "Leo" (2007) ile isim yaptı. İran asıllı Reza Parsa (d.1968 Tahran) ise son yılların en dikkate değer İsveç filmlerinden biri olan "Före stormen" (Fırtınadan Önce) (2000) ile çok başarılı bir çıkış yaptı.

1971'de Finlandiya'da doğan Klaus Harö, Helsinki'de yönetmenlik eğitimi almış, senaryo yazarlığı seminerlerine katılmıştır. Kısa filmleri ve belgeselleri kadar, bugüne kadar çektiği 4 kurmaca film, "Elina - Som om jag inte fanns" (Elina:Sanki Orada Değilmişim Gibi) (2002), "Aideista parhain" (Annem Benim) (2005), "Den nya manniskan" (Yeni İnsanlık) (2007) ve Postia pappi Jaakobille (Peder Yakub'a Mektuplar) (2009) eleştirmenler ve izleyicilerce çok başarılı bulundu, uluslararası festivallerde 60'ın üzerinde ödül kazandı.

1990'ların sonları ile 2000'lerin başlarında genç İsveçli yönetmenler o zamana kadar hiç denenmemiş türlerde filmler yapmaya başlamışlardır. Mikael Hafström'un dehşet öyküleri "Ondsken" ve "Strandvaskaren", Anders Banke'nin vampir komedisi "Frostbiten", Anders Jacobsson'un dehşet filmi parodisi "Evil Ed", Mans Marlind ve Björn Stein'in gerilim filmleri "Storm" ve "Shelter", Joel Bergvall ve Simon Sandquist'in fantastik gerilimi "Den Osynlige" ve Mısır kökenli Tarik Saleh'in (d.1972) olağanüstü bilim-kurgu animasyonu "Metropia" bunlardan bazılarıdır. Adı geçen filmlerin hiçbiri İsveç'te başarılı olamamış ancak ülke dışında, festivallerde olsun vizyonlarda olsun, eleştirmenlerin ve izleyicilerin büyük beğenisini kazanmışlardır.

'Kopps'

'Mamut'

'Ejderha Dövmeli Kız'

'Ateşle Oynayan Kız'

Millennium Üçlemesi'nden

uyarlamalar 2009'da, İsveçli gazeteci-yazar Stieg Larsson'un "Millennium Üçlemesi"nden uyarlanan "Man som hatar kvinnor" (Ejderha Dövmeli Kız), "Flickan som lekte med elden" (Ateşle Oynayan Kız) ve "Luftslottet som sprängdes" (Arı Kovanına Çomak Sokan Kız) filmleri beklenmedik bir uluslararası başarı kazandı ve Ejderha Dövmeli Kız, dünya çapında 100 milyon dolar hâsılat elde etti. Dizinin ilk filmini Danimarkalı yönetmen Niels Arden Oplev çekti, Tomas Alfredson'un ağabeyi Daniel Alfredson (d.1959), ise üçlemenin ikinci ve üçüncü bölümlerini yöneterek isim yaptı.

Gelecek vaat eden Andreas Öhman

İsveç Sineması ile ilgili bu çalışmayı

bitirirken, geleceğin en umut verici sinemacılarından birinden, 16 yaşından beri tek düşü sinema yapmak olan ve bu idealinden hiç bir zaman taviz vermemiş olan gencecik bir yazar-yönetmenden, 1985'de doğmuş olan *Andreas Öhman*'dan söz etmek istiyorum.

Alçak gönüllülükle, henüz yeteri kadar iyi olmadığını söylemiş olsa da, "Mitt liv som trailer" (*Fragman Olarak Yaşamım*) (2009) adlı kısa filmi Göteborg Uluslararası Film Festivali'nde İsveç'in en büyük ödülü Startsladden'i kazanmıştır. Öhman eline geçen 125 bin dolar nakit para ile beraberinde gelen prodüksiyon olanaklarının tamamını ilk uzun metrajı, "Irymden finns inga kanslor" (*Simple Simon*) (2010) için kullandı.

Asperger Sendromu yüzünden toplumsal zorluklar çeken, stereotipik ilgi ve etkinlikleriyle kısmen otistik

davranış bozuklukları gösteren Simon'un, sevgilisinden ayrıldığı için depresyona giren ağabeyi için kusursuz bir kız arkadaşı arayışını anlattığı bu sınısık ve son derece sevimli filmde, Simon rolündeki *Bill Skarsgård*, en az babası ünlü oyuncu *Stellan Skarsgård* kadar yetenekli olduğunu da ispat etmektedir.

Aynı yıl "Simple Simon"un prodüktörlüğünü yapan ve filmin senaryosunu da beraber yazmış olduğu *Jonathan Sjöberg* ile İsveç Televizyonunun ilk animasyon sitcomu "Bland Murklor & Purkles"u yaratan *Andreas Öhman*, yine senarist-prodüktör Sjöberg ile, New York'un göbeğine sanal bir yolculuğu anlattığı ikinci filmi "Bitchkram"ı yeni bitirdi. Artık İskandinav Sinemasındaki ilk durağımız İsveç'den ayrılıyor. Gelecek sayımızda ikinci durağımız Danimarka'nın sinemasında buluşmak üzere... ■

Eğlenceli, lezzetli,
pratik, sofistike, içaçıcı,
büyükannelerden, arkadaşlardan,
aileden, komşulardan, ünlü şeflerden,
eski günlerden, adalardan, seyahatlerden
200'e yakın yemek tarifi, uygulama,
fikir, sunum...

TERİ RODİTİ AKSEL KÜÇÜKTÜM,
UFACIKTIM, TOP OYNADIM,
ACIKTIM... *Kitapçınızdan isteyiniz.*

**OFSET
YAPIMEVİ
YAYINLARI**

www.kucuktumufaciktim.com

Tükettiğimiz Gıdalar Ne kadar güvenli?

İnsanlar günümüzde geçmişte olmadığı kadar çok sayıda toksinle iç içe yaşamakta. Kurşun, cıva, alüminyum, arsenik, asbest ve daha birçokları... Bu zehirli maddeler hızla yaşam alanlarımızı kuşatırken yediğimiz gıdalar da aynı hız ve çeşitlilikte kirlenmekte.

Her ne kadar yapıldığı iddia edilen ölçümlerle gıdaların zehirli madde içeriklerinin insan sağlığına zarar vermeyecek değerlerde olduğu ileri sürülse de, gerçek çok farklıdır. Burada dikkat çekmek istediğim nokta gıdalarla aldığımız toksinlerin sadece bizi değil genetik kodlarımızla aktararak gelecek nesilleri de olumsuz etkileyebileceği gerçeğidir. Gıdalara eklenen katkı maddeleri, ziraatta kullanılan ilaç ve kimyasal gübreler, genleri değiştirilmiş ürünler insan sağlığını olumsuz etkilemekle kalmamakta, adeta türümüzü tehdit eder bir hale gelmektedir. Doğaya bıraktığımız atıklar, özellikle plastikler yüzyıllarca yok olmamakta, toprak ve su yoluyla besin zincirine karışarak vücudumuza girmektedir. Bugün en gelişmiş Batılı ülkeler dahi nükleer atıkları uygun koşullarda nasıl depolayacaklarını veya nükleer atıklardan nasıl kurtulacaklarını bilemez haldeler. (Plastik doğada yüzlerce yılda, nükleer atıklar yüz binlerce yılda ancak yok olabilmektedir.)

Günümüzde gıda teknolojisi ne yazık ki gıdaları insana göre tasarlayan özel bir mühendislik haline gelmiştir. Artık gıdalar insanların beynindeki tat alma duyusuna göre tasarlanmakta, insanları ihtiyaçlarından fazlasını yemeye zorlayacak şekilde lezzet oranları oluşturulmaktadır. Sonuçta yakacağından fazla enerjisiyle yüklenen insan giderek yağlanmakta ve kendisini içinden çıkamadığı bir kısır döngünün içinde bulmaktadır.

GDO'lu gıdaların zararsız olduğu yalanına ilk dikkat çeken bilim insanı Arpad Putzai 1995 yılında bir kompo sonucunda işini de kaybetmiştir. Kitabımı kaleme almaya başladığım birinci günden itibaren doğruları ne pahasına olursa olsun dile getireceğimi söylediğim bir arkadaşım kapitalizmin ne pahasına olursa olsun doğrulardan değil paradan beslendiğini, bu nedenle şimşekleri üzerime çekmekteyse para için biribir takla atanlar kervanına katılmamı önermişti. Günümüzde asıl sorun bazı bilimsel gerçeklerin çarpıtılması ve/veya halktan gizlenmesi sorunudur. Bilim her daim septik (kuşku) yanı ile insanlığın yararına hizmet edecekmiş gibi görünmesine karşın ne yazık ki bugün için acı gerçek, sermayenin çıkarına hizmet ettiği/ettirildiğidir. Son yıllarda başta domuz gribi aşısı gibi tüm dünyayı yakından ilgilendiren konularda bilim dünyasının, iki farklı görüşü aynı kararlılık ve hayli

güçlü argümanlarla savunmasının ardında yatan gerçek de budur. Ünlü Alman filozof Schiller bu durumu "Güç en ikna edici konuşma sanatıdır" sözüyle çok güzel açıklamıştır.

Ülkemizde gıda güvenliğinin sağlanmasından sorumlu kuruluş Tarım ve Köyişleri Bakanlığıdır. Dikkatinizi çekeirim söz konusu olan insan sağlığı, ancak gıdanın üretimi ve denetlenmesinden sorumlu olan Tarım Bakanlığı. Sağlık Bakanlığı bu güvenliğin neresinde? Türkiye'de 27.000 gıda sanayi işletmesinin 10.000'i denetlenemiyor, çünkü Tarım ve Köyişleri Bakanlığının siciline kayıtlı değil, yani kayıt dışılar. İçerde denetim yok ancak dışarıya ihracat var. Yanlış hesap Bağdat'tan dönüyor ve Almanya 1996 yılında incelediği kırmızı toz biberlerde karaciğerin bir numaralı kanserojen maddesi Aflatoxin tespit ederek İstanbullu baharat firmasına ceza kesmekle kalmıyor, kırmızı acı toz biberin Türkiye'den AB ülkelerine girişini yasaklıyor. Rusya 2008 Haziranında Türkiye'den yaş sebze ve meyve ithalatını durduruyor, yine Almanya 2009 Ekim ayında armudumuzda bir ilacın normalden 6 kat daha fazla bulunduğunu tespit ederek 4 ton armudu imha ediyor.

Dünyada yılda 7 milyon kişinin gıda zehirlenmesinin erken ve geç dönem belirtileriyle öldüğünü söylersem durumun nahameti daha iyi anlaşılır umarım. Günümüzde hazır ve işlenmiş gıdalara ilave edilen 3.000'den fazla kimyasal katkı maddesi vardır ve bu maddelerin büyük çoğunluğunun orta uzun vadede insan sağlığına olumsuz etkileri bilinmemektedir. Değerli okuyucular siz siz olun katkı maddeli hazır ve/veya işlenmiş, raf ömrü uzatılmış gıdalardan kesinlikle uzak durun, asla yemeyin, çocuklarınıza da yedirmeyin. ■

* İç Hastalıklar Uzmanı
ESPOIR Bilimsel Zayıflama ve Beslenme

VOGUE

VOGUE: Editörlerin Seçimi

Her daim ışıltılı moda dünyasının en zor işlerinden bir tanesidir moda editörü olmak. Her ay dergilerde yaptıkları seçimlerle moda dünyasına yön veren aynı zamanda milyonlarca kadının hayallerini ve gardıroplarını süsleyen bir meslektir. Vogue dergisinin 120. yılı vesilesi ile derginin gizli silahları sayılan editörleri anlatan bir kitap ve HBO katkılarıyla 6 Aralık'ta özel bir belgesel yayınlandı. Belgeselde editörlerin dışında Marc Jacobs, Nicolas Ghesquière, Vera Wang gibi tasarımcılar ve Sarah Jessica Parker, Nicole Kidman gibi ünlü yıldızlarla yapılan röportajlar da yer alıyor.

BA LEN CIA GA

Tasarımcısı

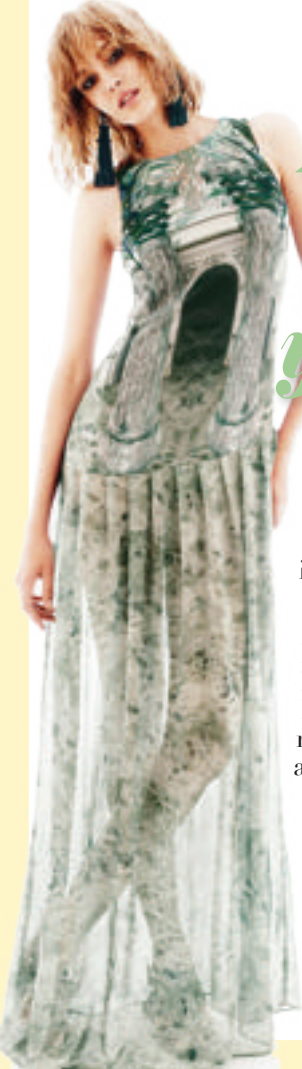
Fransız modaevi Balenciaga'nın 15 senedir kreatif direktörlüğünü yapan Nicolas Ghesquière'in görevden ayrılmasıyla boşalan pozisyona Alexander Wang geldi. 28 yaşındaki Tayvan Amerika melezi olan tasarımcı 2009 yılında moda'nın en prestijli ödülleri arasında biri olan CFDA Swarovski En İyi Kadın Tasarımcısı Ödülü'ne layık görülmüştü. Alexander Wang Balenciaga'nın yanı sıra kendi koleksiyonuna da devam edecek.

H&M 2013'te hayal kırıklığı yaratmayacak

Kabul etmek gerekir ki H&M'in 2012 yılının ikinci yarısında Anna Del Russo ve Maison Martin Margiela ile yaptığı çalışma ortaklığı, bir çoğumuz için hayal kırıklığı oldu. Versace ve Marni gibi markalardan sonra beklentilerimiz çok daha farklıydı. Görünüşe bakılırsa H&M'in son iş birliği sadece beni hayal kırıklığına uğratmış değil. Şöyle ki, H&M 2013 yılında herhangi bir tasarımcıyla işbirliğine girmeyeceğini açıkladı.

Alexander WANG

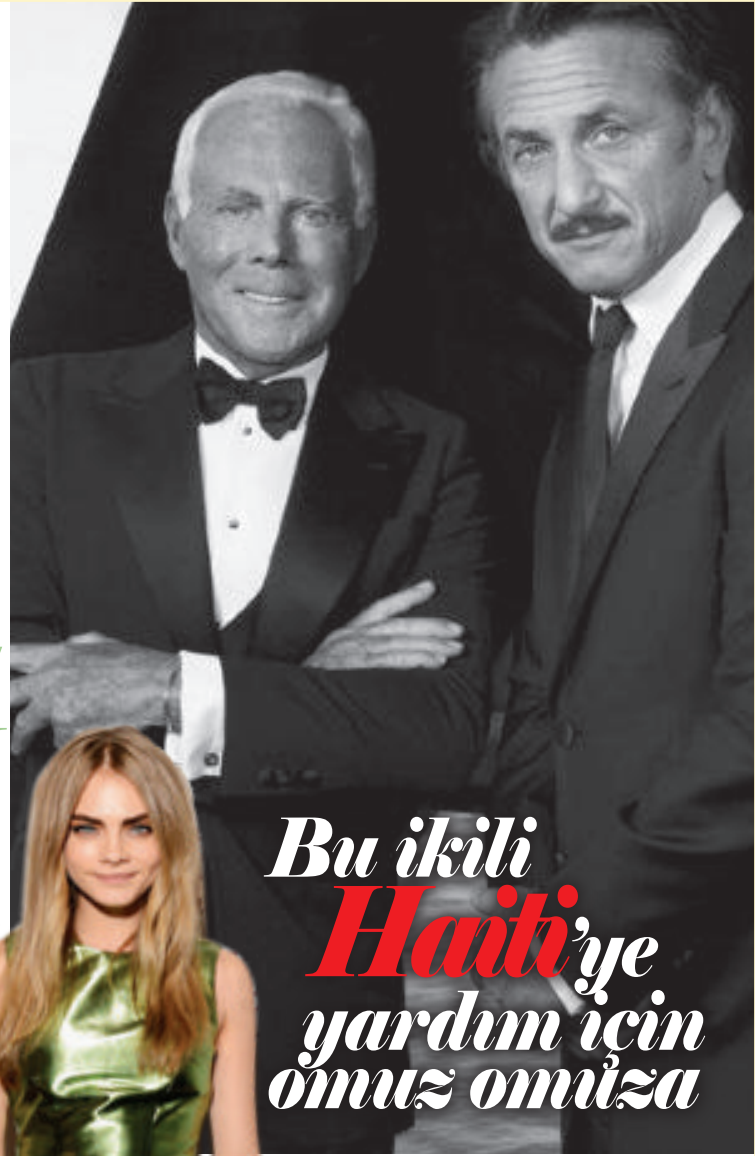

İngiliz Moda Ödülleri 2012

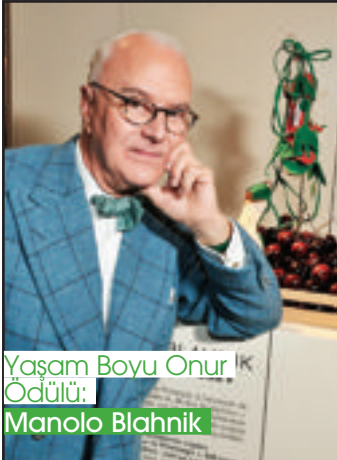
Stella
McCartney

ÖDÜLLERE DOYMADI

2012 İngiliz Moda Ödülleri, gerçekleştirilen bir törenle sahiplerini buldu. Gecenin yıldızı, hem yılın tasarımcısı hem de yılın tasarım markası ödülünü kucaklayan Stella McCartney oldu. Stella McCartney ayrıca Google arama sonuçlarına göre de Karl Lagerfeld'i geride bırakarak 2012'nin en çok merak edilen tasarımcısı oldu.

*Bu ikili
Haiti'ye
yardım için
omuz omuza*

Yaşam Boyu Onur
Ödülü:
Manolo Blahnik

Yılın Aksesuar
Tasarımcısı:
Nicholas Kirkwood

Yılın Mankeni:
Cara
Delevingne

Ünlü İtalyan tasarımcı Giorgio Armani ve Oscar ödüllü oyuncu arkadaşı Sean Penn, 2010 yılındaki Haiti depreminden zarar görenlere yardım için bir araya geldi. Geçen sene Cannes Film Festivali'nde çekilen siyah beyaz resimde iki ünlü isim smokinleriyle ışıldıyorlardı. İkili Haiti için dünya çapında bir yardım kampanyası başlattı.

Yılın En İyi Erkek
Tasarımcısı:
Kim Jones
(Louis Vuitton)

Yılın Kuruluşu:
Erdem

*Hunter
Wellies
çizmeleri
bu yıl
kürklü*

Yağmur çizmeleri denilince akla gelen ilk marka Hunter Wellies bu sefer J.Mendel ile iş birliğine girdi. Geçtiğimiz yıllarda Jimmy Choo ile birlikte yarattıkları krokodil (timsah) baskılı plastik yağmur çizmeleri büyük beğeni toplayınca bu sezon da karşımıza J.Mendel ortaklığı ile kürklü yağmur çizmeleri çıktı.

22 Ocak Salı
İş Sanat Kültür
Merkezi

Caz piyanosunun
çalgın kızı Hiromi

The Trio Project

Altı yaşında piyanoya başlayan, 14 yaşında Çek Filarmoni ile konser veren ve 17 yaşında şans eseri Tokyo'da tanıştığı Chick Corea ile ertesi gün konserinde çalmaya davet edilen Hiromi, 2003 yılında çıkardığı ve büyüleyici bir müzikal yolculuğun habercisi olan ilk albümü 'Another Mind' ile caz dünyasına hızlı bir giriş yaptı.

Akılları baştan çıkartan tekniği, enerji dolu canlı performansları ve post-bop, progressive rock, klasik ve fusion gibi çok çeşitli türleri harmanladığı eklettik müziğiyle caz standartlarına kafa tutan genç sanatçı yapıtlarıyla müzisyenlik ve besteciliği daha önce eşi görülmemiş seviyelere çıkarıyor. Çok sayıda ödülle boğulan 'Brain', 'Spiral',

'Time Control' ve 'Beyond Standart' adlı albümlerinin ardından 2008'de Chick Corea ile Tokyo'daki canlı performans kaydını içeren iki CD'lik düet: 'Chick & Hiromi' ile müzik çevrelerinde muhteşem bir etki bırakan sanatçı, kendi sesini bulduğu son çalışması 'Voice: The Trio Project'de her ikisi de eşit derecede hayranlık uyandıran müzisyenler olan davulcu Simon Phillips ve ilk iki albümünün iki parçasında çalan basçı Anthony Jackson ile işbirliği yapıyor. Tutkulu ve kıskırtıcı müziğiyle caz müziğinde daha şimdiden kendine özgü bir yer edinen Hiromi'nin heyecan uyandıran müziği ve yaratıcı enerjisi bu konserde sizi de büyüleyecek.

STARSAILOR'IN SOLİSTİ JAMES WALSH SOLO PROJESİYLE

Dünyaca ünlü İngiliz rock grubu'nun çarpıcı sesli solisti Walsh Neil Young, Bob Dylan, Nick Drake, The Beatles ve Tim Buckley gibi efsane isimlerden ilham aldı. Yumuşak ve kırılğan sesiyle Starsailor'a 10 yıl kadar solistlik yapmasının ardından solo kariyerine devam etme kararı alan İngiliz müzisyen, bu anlamda müzikal olarak tamamen kendi istediği bir yola da başlamış oldu. 2010'da Suzanne Vega ile çalışarak solo olarak Live At The Top Of The World EP'sini çıkaran Walsh, 2011'de Simple Minds'la turlamıştı. Son olarak geçtiğimiz eylül ayında yayınladığı Lullaby ile övgüler alan James Walsh, hem eski hem de yeni parçalarıyla uzun süre akıllardan çıkmayacak bir performansla Babylon sahnesine konuk oluyor.

*Klarnet ve
Balkanların
Çingene ruhu
birleşiyor*

New York Gypsy All Stars

Hüsnü Şenlendirici...

İş Sanat bu ay klarnetin büyüğü sesi Hüsnü Şenlendirici ile Balkanların Çingene ruhunu funk'la birleştiren New York Gypsy All-Stars'ı buluşturan muhteşem bir projeye ev sahipliği yapıyor. 1998 yılında kurucusu olduğu Laço Tayfa ve New York'lu acid jazz, funk topluluğu Brooklyn Funk Essentials ile birlikte çıkardığı 'In the Buzbag' albümünün ardından 2000 yılında piyasaya çıkan ilk solo albümü 'Bergama Gaydası' ile uzun süre müzik listelerinde üst sıralarda yer alan Şenlendirici kendine has üslubu, virtüözitesi ve farklı tatlar barındıran repertuarıyla dinleyicileri klarnetin büyüğü dünyasına götürmekte. Albüm ve konserlerindeki performanslarıyla "klarnetin dünya markası" sıfatını hak eden sanatçı sadece Geleneksel Türk Müziği değil Batı Müziği enstrümanlarını da kullanarak birçok farklı dinleyiciye de ulaşıyor. Şenlendirici'yle sahne paylaşan New York Gypsy All-Stars ise Makedonya, Yunanistan, Türkiye ve Amerika'nın çağdaş müzik ortamlarında yetişen ve dünyanın en iyi müzik okullarında eğitilen virtüözlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan oldukça renkli bir topluluk. Melodik olarak tüm Balkanları, ritim ve armonileriyle de bütün dünyayı kucaklayan grup uzun zamandır beklenen ve orijinal parçalardan oluşan ilk albümü "Romantech" ile Balkanlar'ın ve Yakın Doğu'nun birbirine kenetlenmiş köklerini ayrıştırıyor. New York'un caz ve funk'ı ile harmanlanmış Roman Müziği'nin Hüsnü Şenlendirici'nin nefesinde hayat bulan ezgilerle buluşacağı bu konser uzun süre akıllardan çıkmayacak gibi...

16 Ocak Çarşamba
İş Sanat Kültür Merkezi

Türk müziği için yeni bir çağın geleceğini düşünen ve sanatçılığı yapan İş Sanat Şubat ayında başarılı konser performansları ve çalışmalarıyla milyonların sevgisini kazanan Manga'yı konuk ediyor. Adını Japon çizgi romanı geleneğinin ünlü ekolü olan mangadan alan grup, gönüllerini "nu metal" ve "hardcore" akımına kaptıran beş ayrı karakterden oluşuyor. Beş ayrı müzik zevkini ve beş ayrı duruşu sergileyen grubun ilk albümü 14 Aralık 2004'te 'maNga' adıyla Sony Music ve GRGDN ortaklığında piyasaya sürüldü. 180.000'i aşan albüm satışıyla Altın Plak ödülünün sahibi olan grubun bu albümü aynı zamanda satışa sunulduğu Japonya'da da yüksek bir satış rakamına ulaştı. İkinci albümleri 'Şehr-i Hüzün' Nisan 2009'da raflardaki yerini aldı. 2009 MTV Avrupa Müzik Ödülleri'nde kendi ülkelerinde birinci olan diğer 21 ismi geride bırakarak Avrupa'nın En İyi Sanatçısı seçilen Manga 2009 yılına ilişkin pek çok değerlendirmede ve ödül töreninde de En İyi Albüm, En İyi Grup, En İyi Şarkı, En İyi Video Klip ve En İyi Sahne Performansı dallarında sayısız ödül aldı. 2010 yılında Norveç'in başkenti Oslo'da gerçekleşen 55. Eurovision Şarkı Yarışması'nda 'We Could be The Same' adlı şarkı ile Türkiye'ye ilk kez ikinciliği kazandıran grup, Türkiye'nin ikinci en büyük başarısını da elde etmiş oldu. Manga en sevilen parçalarıyla müzikseverlerle buluşacak.

Bir yazarla piyanistin buluşması

15 Ocak
Salı
Akbank Sanat

Saksafon: Kürşat Başar
Bas: Uğur Galçin

Piyano: Burçin Büke
Davul: Batuhan Büyükdogan

Romanlarıyla tanınan Kürşat Başar ve dünyaca ünlü piyanistimiz Burçin Büke'nin oluşturduğu topluluk çok çeşitli müzik türlerini kendi tarzlarında yorumluyor. Bunun yanısıra Burçin Büke ve Kürşat Başar'ın bestelerini de yorumlayan topluluk çeşitli caz festivallerine katıldı. Topluluk klasikten caza, müziğin her türünde kendilerine özgü yorumlarıyla ilgi çekiyor.

“*Dalida kadar güzel, şarkıları Pink Martini ve Monica Molina*”
kadar sıcak

IMA

Kanada'nın yepyeni süper starı IMA ile tanışmaya hazır olun! Dünya basınının “Dalida kadar güzel, şarkıları Pink Martini ve Monica Molina kadar sıcak” olarak bahsettiği IMA 2002 sonbaharında piyasaya çıkardığı ilk albümünün Zucchero imzalı şarkısı 'Baila' ile büyük ilgi görürken 2003 yılında gerçekleştirdiği 50 konserden oluşan turnesiyle önemli bir hayran kitlesi kazandı. Pop, rock ve folk türlerini sentezlediği kendine özgü tarzıyla Kanada'nın en sevilen kadın yıldızlarından biri haline gelen IMA 2007 yılında yayınladığı ve kısa sürede altın plak satışlarını geride bıraktığı ikinci albümü 'Smile'da şarkıcı olmayı hayal ederken söylemeyi düşlediği dünyaca ünlü meşhur şarkıları yorumluyor. Bugün Quebec bölgesinin gururu haline gelen sanatçının “hayatı ve aşkı kutlayan bir albüm” olarak tarif edilen yepyeni albümü 'a la Vida!' sanatçının farklı kültürlerin müziklerine ve farklı dillerdeki dünyaca ünlü şarkılara olan ilgisini göstermekte. Dünyaca ünlü müzisyenlerle birlikte kaydettiği ve çoğu Fransızca toplam 13 şarkının yer aldığı albüm bir şölen gibi mutlu ve birbirinden güzel aşk şarkılarından oluşuyor. Dinleyenleri sınırsızca havası ile saran 'a la Vida!' IMA'nın zaman içinde oturan tarzını da ortaya koymakta. IMA, keyif ve mutluluk veren sesi ve hayat dolu şarkılarıyla sahne alacak.

Alman basınının "Cazın yeni yıldızı" olarak nitelediği Gall, "Riviera" albümünün aynı adlı şarkısını piyanist Robert Matt ile Türkiye'ye yaptığı bir seyahat sırasında yazdı.

Yınon Mualllem & Rast Ensemble

Besteci ve vurmali çalgılar ustası Yınon Mualllem, son albümü 'Nefes' ve önceki albümlerinden parçalara yer vereceği konserinde, Türk ve Yahudi müziklerinin yanısıra dünya müziklerinden örnekler sunacak. Yınon Mualllem, besteciliği ve perküsyon çalışından gelen zengin deneyimlerini müziğinde ustaca birleştirmekte. Farklı müzik türlerinin ritim ve melodilerini bir arada ustaca sentezlediği müziği; Geleneksel Türk, Sufi, Çingene, Klezmer, Balkan ve Hint müziklerinin etkilerini taşır. 1968 yılında İsrail'de doğan Yınon Mualllem'in ailesi Irak kökenlidir. Müzikal kariyerine Latin perküsyon enstrümanlarını çalarak başladı. Zaman içerisinde ilgisi Orta Doğu müziğine yöneldi, bir anlamda ailesinin Irak'a uzanan köklerinden ilham aldı. Darbuka, def, bendir, İran zarbı gibi Orta Doğu ve Türk perküsyon enstrümanları ile kanjira ve gatham gibi Güney Hindistan enstrümanlarında kendine özgü bir stil geliştirdi ve bu stili müziğine yansıttı.

28 Ocak Pazartesi
Nardis Jazz Club

31 Ocak Perşembe
Akbank Sanat

1980 Berlin doğumlu olan ve Almanya'da yaşayan ünlü vokalist Jessica Gall, ana akımın dışında yer aldı ve contryden soula, cazdan lounge ve popa pek çok türe yöneldi. 2001'de Hochschule für Musik Hanns Eisler Caz Bölümü'nden mezun oldu. 5 sene önce yayınlanan ilk CD'si "Just like You" ile Alman caz çevrelerinde büyük sükse yapan Gall, daha sonra Sony Music Germany'den çıkan CD'si "Little Big Soul"dan ve son olarak da, 2012 Ağustosunda yayınladığı ve basmakalıp caz ve pop müzik bariyerlerinin cesurca ötesine geçtiği "Riviera" adlı albümleriyle listelerde üst sıralarda yer alarak ününü pekiştirdi. Alman basınının "Cazın yeni yıldızı" olarak nitelediği Gall, "Riviera" albümünün aynı adlı şarkısını piyanist Robert Matt ile Türkiye'ye yaptığı bir seyahat sırasında yazdı.

Vokal: Robert Matt - Piyano: Enrico Antico
Gitar: Björn Werra - Kontrbas: Willi Witte, davul...